

Souhrnná teritoriální informace Írán

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Teheránu ke dni 24.04.2009

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

1.1 Oficiální název státu

- Íránská islámská republika
- persky: Džomhúrí-je eslámí-je írán
- anglicky: The Islamic Republic of Iran

1.2. Rozloha

1.2 Rozloha

- 1 648 196 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Celkový počet obyvatel podle sčítání provedeného v roce 2006 činí 71,5 milionů. Z toho ve městech žije cca 49,6 milionů a na venkově 21,9 milionů obyvatel.

Hustota osídlení je cca 43 obyvatel/km² s nerovnoměrným rozložením. Těžiště osídlení je v severní a severozápadní části země, nejhustší v provincii Teherán (neoficiální odhad udává 550 obyvatel/km²).

Ekonomicky aktivních je cca 22,8 milionů obyvatel (31,88 %).

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Írán prodělává, v kontrastu k okolním blízkovýchodním zemím, velmi rychlé demografické změny, především ve **věkové struktuře**: podíl populace do 14 let klesl ze 45 % před dvaceti lety na dnešních asi 26 % (15–64 let: 69 %, 65+ let: 5 %), nejpočetnější věková skupina je mezi věkem 15–30 let.

Koeficient fertility (průměrný počet dětí na jednu ženu) poklesl v roce 2006 na 1,88, tedy pod reprodukční hranici. Díky demografické setrvačnosti však bude počet obyvatel Íránu ještě asi 10 let mírně růst s **aktuálním ročním přírůstkem** 1,4 %. Gramotnost činí 97 %. Na 105 mužů připadá 100 žen.

Průměrná délka života postupně roste, u mužů činí 69 let, u žen 72 let (2006).

Masová emigrace Íránců, počínající po islámské revoluci v roce 1979, vytvořila v zahraničí 4–5 miliónovou **diasporu**, z toho až 2,5 mil. v USA (zejména v Kalifornii). Další centra jsou v Kanadě, v arabských státech Perského zálivu, ve Velké Británii a dalších evropských zemích.

Životní úroveň

Průměrný roční příjem rodiny ve městech v roce 2008 činil 33 805 200 IRR (íránských rijálů), na venkově 21 90 610 IRR. Průměrné roční výdaje městské rodiny činily 33 791 000 IRR, na venkově 21 395 000 IRR. Minimální denní mzda byla 70 427 IRR.

Průměrné platy státních zaměstnanců

Průměrná mzda dosahuje částky 2 817 000 IRR za měsíc, poslanec parlamentu pobírá 10 mil. IRR, lékař 7 mil. IRR, taxikář 3,5 mil. IRR, inženýr 4 mil. IRR, učitel 2,5 mil. IRR, běžný úředník 2,4 mil. IRR (1 USD = 9 850 IRR).

Pod hranicí chudoby, která je stanovena příjmem rodiny ve výši 2 mil. IRR měsíčně v městských aglomeracích a 1,55 mil. IRR měsíčně ve venkovských oblastech, žilo přes 60 % obyvatelstva.

1.5. Národnostní složení

Írán je mnohonárodnostní stát obývaný třemi základními etnickými skupinami:

a) **íránská-indoevropská: Peršané** tvoří cca 36 mil. (51%) celkové populace – počítáme-li odděleně blízce příbuzné **Gílance a Mázandarance**, hovořící perskými dialekty (8 %). Dále se mezi etnika íránské skupiny řadí **Kurdové** – okolo 6 mil. (8 %), Kurdům příbuzní **Lúrové** – okolo 1,7 mil., **Balúčové** – cca 1,4 mil. a **Arméni** – cca 150 tis.

b) **turkická: íránští Ázerbájdžánci** (Ázeři) – cca 17 milionů (24 %), **Turkmeni** – cca 1 mil.

c) **semitská: Arabové** – cca 3 mil. (4 %), **Židé** – 20 až 30 tis., **Asyřané** – méně než 20 tis.

Írán má druhý nejvyšší počet oficiálně registrovaných **uprchlíků** na světě (po Pákistánu). Naprostou většinu tvoří **Afghánci**, kteří jsou od skončení války v Afghánistánu postupně repatriováni ve spolupráci s UNHCR (z odhadovaného stavu téměř 3,5 miliónu, kteří zůstávají v zemi, je jich oficiálně registrováno jen asi 900 tisíc, zbytek zůstává v zemi neregistrován). Írán hostí také více než 50 tis. uprchlíků z Iráku.

1.6. Náboženské složení

Státním náboženstvím je **šíitský islám**. Až 99 % obyvatelstva tvoří muslimové, z toho 91 % jsou **šité** a 8 % **sunnité**. Sunnitský islám převládá mezi etnicky kurdskou a balúčskou populací. Zbytek tvoří ostatní náboženské komunity: **křesťané** – hlavně Arméni a Asyřané, dále **zoroastrijci** (původní náboženství Íránu z předislámské éry), **židé** a **Baháí**. Poslední zmíněná náboženská komunita není na rozdíl od ostatních oficiálně uznána a její příslušníci jsou vystaveni systematické persekuci.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úředním a nejrozšířenějším jazykem je **perština** (fársí) – indoevropský jazyk, kterým v různých nářečích mluví 58 % a pasivně jej ovládá cca 83 % obyvatelstva. Perština používá upravené arabské písmo. Převážná většina íránských **Ázerů, Kurdů, Arabů** a **Arménů** užívá jako rodný svůj příslušný etnický jazyk, základní školní výuka je však pro všechny povinná v perském jazyce.

Z evropských jazyků je nejrozšířenější znalost **angličtiny**. Ve srovnání s jinými státy Blízkého východu však znalost cizích jazyků zaostává.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Administrativně je Írán rozdělen na **28 provincií**. V čele každé provincie stojí guvernér jmenovaný prezidentem. Teherán a další velká města mají primátory volené místním zastupitelstvem. Provincie se dále člení na okresy, kterých je celkem 586. V čele každého okresu stojí jmenovaný okresní hejtman. Okresy se dále dělí na okrsky, v jejichž čele stojí okrskoví náčelníci. Existuje 215 městských regionů.

Hlavním městem je **Teherán** (anglicky Tehran), počet jeho obyvatel dosahuje 13,4 mil. (což představuje nárůst o 19 % oproti sčítání z roku 1996). Rozloha města je 3000 km² a rozkládá se v nadmořských výškách od 1200 do 1700 m n.m.

Další velká města jsou: **Mašhad** (2 mil.), **Isfahán** (1,5 mil.), **Tabríz** (1,4 mil.), **Šíráz** (1,3 mil.), **Ahváz** (1,2 mil.), **Qom** (1 mil.), **Kermánsáh** (820 tis.).

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Peněžní jednotkou je íránský **rijál**(IRR); běžně používané bankovky mají hodnotu 1000, 2000, 5000, 10 000, 20 000 a 50 000 IRR, mince 100, 250 a 500 IRR.

Vzhledem k nízké kupní síle rijálu a nízké nominální hodnotě bankovek jsou v běžném peněžním styku používány i bankovní šeky v hodnotách 500 000, 1 000 000, 2 000 000 a 5 000 000 rijálů.

V běžném peněžním styku se však nejčastěji počítá s fiktivní (formálně neexistující) tradiční měnou **tománem** (1 tomán = 10 rijálů). Při obchodní komunikaci je třeba neustále pozorně sledovat, v jaké jednotce jsou ceny uváděny, jinak může docházet k nepříjemným nedorozuměním.

Banky a licencované směnárný nabízejí stále častěji místo bankovek **šky**. Tyto lze bez větších problémů používat jako platidla s tím, že obchodníci vracejí drobné peníze v bankovkách.

Směnný kurz IRR je denně kótován na teheránské burze (Tehran Stock Exchange – TSE).

Průměrný mezibankovní směnný kurs v roce 2008 činil cca 9 489 rijálů/1 USD.

Mezinárodní platební karty nejsou v zemi prakticky vůbec akceptovány a nelze je tudíž použít.

V Íránu je sice nainstalováno více než 6 000 výdejních peněžních automatů. Tyto však slouží pouze pro výdej za pomoci karet vydávaných výhradně místními bankami.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

V Íránu se používá původně zoroastriánský solární kalendář, v němž nový rok začíná 21. března křesťanského kalendáře. V roce 2008 na tento den připadá počátek íránského roku 1387. Následuje seznam názvů íránských solárních měsíců s odpovídajícím časovým rozmezím dle evropského kalendáře:

- Farvardín – 21. 3.–20. 4.
- Ordíbehešt – 21. 4.–21. 5.
- Chordád – 22. 5.–21. 6.
- Tír – 22. 6.–22. 7.
- Mordád – 23. 7.–22. 8.
- Šahrívár – 23. 8.–22. 9.
- Mehr – 23. 9.–22. 10.
- Aban – 23. 10.–21. 11.
- Ázár – 22. 11.–21. 12.
- Dej – 22. 12.–20. 1.
- Bahmán – 21. 1.–19. 2.
- Esfand – 20. 2.–20. 3.

Pro celé území Íránu platí časové pásmo GMT + 3:30. Časový posun oproti ČR je tudíž po převážnou část roku 2,5 hodiny, neboť i v Íránu se používá letní / zimní čas.

Dnem pracovního klidu je pátek. Ve čtvrtek státní instituce a orgány buď nepracují nebo je pro ně čtvrtek „krátkým“ dnem s pracovní dobou do 12 hodin.

Íránské svátky

Íránský kalendář zahrnuje celou řadu dnů pracovního volna, které připadají na výročí významných událostí spjatých se vznikem islámského náboženství či Íránské islámské republiky a dále osobní výročí

významných postav šíitského islámu. Ze starých zoroastriánských svátků se udržel svátek nového solárního roku (Nourúz, „Nový den“).

Je třeba upozornit, že některé svátky se řídí islámským lunárním kalendářem a v jiných rocích proto připadají na odlišné dny evropského kalendáře.

- 6.–7. 1. – svátky Tásúa a Ašúra (předvečer a výročí vraždy imáma Husajna a jeho rodiny u města Karbalá)
- 10. 2. – Den vítězství islámské revoluce (nástup imáma Chomejního k moci v roce 1979)
- 16. 2. – svátek Arbaín (40 dní po výročí smrti imáma Husajna)
- 24. 2. – svátek úmrtí proroka Muhammada
- 26. 2. – svátek úmrtí imáma Rezy
- 19. 3. – Den výročí znárodnění ropného průmyslu (v r. 1951)
- 20.–24. 3. – novoroční svátky (Nourúz)
- 1. 4. – Den vyhlášení Íránské islámské republiky (v r. 1979)
- 2. 4. – volný den
- 28. 5. – volný den připomínající úmrtí Fatémy Zhara (jediné z potomstva proroka Muhammada, jejíž rod přežil)
- 4. 6. – výročí úmrtí imáma Chomejního
- 5. 6.– výročí povstání (masových nepokojů v reakci na uvěznění Chomejního po jeho významném veřejném projevu v roce 1963)
- 6. 7. – výročí narození imáma Alího
- 20. 7. – oficiální svátek (výročí narození imáma Mahdího)
- 21. 8.–20. 9. – přibližný termín pro postní měsíc Ramadán
- 20. 9. – svátek ukončení Ramadánu (Íd-e Fitr)
- 14. 10. – výročí úmrtí imáma Dža'fara Sádika
- 28. 11. – svátek Ghorban
- 06. 12. – svátek Ghadí-e Qom
- 26. 12. – svátek Tasúa
- 27. 12. – svátek Ašúra (předvečer a výročí vraždy imáma Husajna a jeho rodiny u města Karbalá)

Pozn.: Íd al-Adhá (svátek po 30 dnech od konce postního měsíce ramadánu) v Íránu neprovázejí žádné oficiální oslavy.

Muslimský kalendář po celém světě začíná v roce 622. V tomto roce 622 křesťanského letopočtu, poté co přežil atentát, který na něj spáchali Kurajšovci v Mecce, odešel Prorok z Mekky do oázy Jathrib, kam vstoupil dne 24. září 622 a od tohoto data "hidžry (emigrace)" se začíná muslimský kalendář. Oáza Jathrib byla jeden ze tří největších obchodních center tehdejšího arabského světa a později na počest prorokovu přijala jméno Madínat al Nábí (město prorokovo) zkráceně jen Medína.

V roce 2009 je všude v muslimských komunitách rok 1430 a to z důvodů používání jejich lunárního kalendáře. V Íránu tomu tak není, používají starý zoroastriánský kalendář (od 21. března do 20. března následujícího roku), který je stejně jako náš gregoriánský o 10 (11) dnů delší než muslimský lunární kalendář. Proto se přibližně za každých 32 let rozchází tento íránský kalendář s muslimským o jeden rok. V roce 2009 začal 21. 3. v Íránu letopočet 1388.

Obvyklá pracovní doba

- státní instituce – 7:00–12:00, 13:00–15:00 (s polední přestávkou na modlitbu a oběd)
- banky – 7:00–12:00, 13:30–15:00
- soukromé firmy – zpravidla od 10:00 do večerních hodin
- zahraniční firmy – 9:00–17:00
- kanceláře leteckých společností – 9:00–15:00
- restaurace – 11:00–15:00, 18:00–24:00

Zákonem stanovená pracovní doba nesmí za týden přesáhnout 36 hodin, přesáhne-li, je zaměstnavatel ze zákona povinen zajistit zaměstnancům oběd.

Prodejní doba

Většina obchodů otevírá mezi 9–10. hodinou a zavírá kolem 21 hodin. V letním období jsou polední přestávky (siesta) pohyblivé od 13–16 hodin. Většina obchodů s potravinami, ovocem a zeleninou má otevřeno i v pátek a během volných dnů do velmi pozdních večerních hodin. Od února 2004 platí povolení teheránské městské samosprávy, podle něhož teheránské restaurace, parky a provozovny rychlého občerstvení smějí zůstat otevřené až do 03:00 hodin.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Oblečení

Íránci jsou velmi citliví na dodržování tradičních zásad oblékání, hlavně u žen na veřejnosti. Nyní již není vyžadován čádor, nutný je však kabát a šátek, což platí i pro cizí státní příslušnice. Muži musí mít zahalenou vrchní část těla a není jim dovoleno chodit v krátkých kalhotách. Kravata je tolerována, její nošení je znakem cizince.

Jednání

Íránci kladou velmi vysoké nároky na zdvořilé vystupování. Ve srovnání se západními normami je společenský hovor v daleko větší míře prokládán rituálními slovy chvály a uznání na adresu partnera, často s výraznou slovní nadsázkou. Naopak nesouhlas či nelibost bývají vyjadřovány jen opatrně a často pouhým mlčením; je tedy třeba být v tomto směru velmi vnímaví, abychom předcházeli vážnějším nedorozuměním. Jakýkoli projev emocí – rozčilení, zvýšení hlasu, ostrý slovník – je Íránci posuzován jako nepřijatelný nedostatek důstojnosti a sebeovládání.

Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství je normální nejprve „skromně“ odmítat a přijmout teprve na naléhání nabízejícího; teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné.

Je nezbytné třeba vyhnout se komentářům k islámským náboženským zvyklostem a povinnostem, i pouhé neutrální konstatování odlišnosti může být chápáno jako kritika. Totéž do jisté míry platí pro komentáře k politickému dění, na něž je lepší opatrně přistoupit jen tehdy, dá-li k tomu partner jasný impuls.

Při obchodních jednáních je nutno počítat s tím, že složitý byrokratický systém a předpisy budou příčinou častých zdržení a průtahů. Čas nemá pro Íránce zvláštní důležitost; na přesné dodržování termínů plnění dohod ani časů schůzek se nelze spoléhat.

Íránci jsou tradičně velmi schopní vyjednávači a obchodníci, každé obchodní jednání vyžaduje pečlivou přípravu. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost; není třeba se nechat odradit dílčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Íránci dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí.

Pověstná je velká pohostinnost Íránců. Dohodám dosaženým při obědě se tradičně přikládá velká závaznost a pozvání je nutné opětovat. Při jednáních, hlavně ve státních institucích, je obvyklé, že íránští představitelé odcházejí k modlitbám v určeném čase a hosté musejí čekat. Je naprosto nevhodné před jednáním konzumovat alkoholické nápoje. V průběhu postního měsíce Ramadánu se v denní době nesmí na veřejnosti jíst, pít ani kouřit.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Lékařská péče v Íránu je dostupná a zpravidla na dobré úrovni. Ceny lékařských zákroků:

- malé ošetření a zubařský zákrok – do 800 000 IRR
- střední operace po zranění – do 8 000 000 IRR
- komplikovaná operace – do 30 000 000 IRR

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Ke vstupu na území Íránu potřebují občané ČR vízum. Víza vydává ZÚ Íránu v Praze na základě předložení platného pasu a vyplněných dotazníků ve 4 vyhotoveních, včetně fotografií (u žen není v současnosti již vyžadováno mít vlasy zahalené šátkem). Pro služební pobyt za účelem jednání vydá ZÚ Íránu v Praze vízum na základě pozvání partnerské íránské organizace. O vízum za účelem obchodní cesty je nutno a k žádosti přiložit toto pozvání. Platnost vstupních víz lze v odůvodněných případech prodloužit na úřadu cizinecké policie ve všech velkých íránských městech. Při překročení doby pobytu se za každý den, o který bylo vízum překročeno, se platí pokuta ve výši cca 30 EUR za den.

Pro dlouhodobý pracovní pobyt v rámci činnosti firemní pobočky nebo při výstavbě investičního celku je nutné pracovní povolení. Vydává se zpravidla s platností na 1 měsíc s možností obnovy. Pracovní vízum je nutno vyžádat v ČR před vycestováním.

S účinností od 29. 1. 2009 platí institut tzv. 15 ti denního turistického víza, které je vydáváno při příletu přímo na letišti a podle místních předpisů se **nedá prodloužit**. Je třeba předložit platný pas (s minimálně o 6 měsíců delší platností než je datum odjezdu ze země), zpáteční letenku a 4 fotografie (u žen se doporučuje mít na fotografiích vlasy zahalené šátkem). Poplatek za vystavení víza na letišti byl stanoven na 50 USD. Je nezbytné překračovat hranice v rámci platnosti víza. V této souvislosti se doporučuje udělení turistického víza na letišti zkontrolovat s místním partnerem (cestovní kancelář, hotelem aj.), neboť vízové orgány na letišti nemusejí vzhledem k čerstvě zavedenému opatření týkajícího se občanů ČR ještě reagovat žádoucím způsobem. Aktuální informace o podmínkách žádosti o víza lze získat na ZÚ Íránu v Praze.

V Teheránu a dalších větších městech jsou životní podmínky standardní a přijatelné i pro dlouhodobý pobyt. Nicméně vysoké znečištění ovzduší výfukovými zplodinami může způsobit vážné komplikaci osobám náchylným k astmatu nebo nebo dalším k respiračním chorobám. Ve venkovských oblastech jsou obecně obtížnější hygienické podmínky, zejména nekvalitní voda.

Kvalita hlavních silnic je dobrá, síť čerpacích stanic je sice řídká, ale zatím dostačující. Automobilová doprava je nicméně značně živelná a riziko nehody pro řidiče nezvyklé na místní způsob řízení je vysoké! Nehodovost v Íránu patří k nejvyšším na světě.

Letecké spojení mezi velkými městy je pravidelné a levné, z hlediska spolehlivosti je lépe dávat přednost společnosti Iran Air před soukromými společnostmi. Dálková autobusová a vlaková doprava je levná, pohodlná, relativně spolehlivá a s hustým pokrytím.

I když není při cestách do Íránu povinné očkování, podle místa pobytu je lépe se podrobněji informovat na pravděpodobnost výskytu nemocí, doporučené je očkování proti hepatitidě A a B, popřípadě tyfu, v jižních oblastech se vyskytuje malárie.

Spojení na některé hotely v Íránu:

Teherán:

- Esteghlal: +98-21-22660011-9 – www.esteghlalhotel.com
- Azadi Grand Hotel: +98-21-22344450-2
- Homa Hotel: +98-21-88773021-9

- Escan Hotel: +98-21-88347385 – www.escanhotel.com
- Pasargad Hotel: +98-21-66424051
- Varzesh Hotel: +98-21-88950195
- Razi Hotel: +98-21-66700442
- Parasto Hotel: +98-21-66702422
- Golestan Hotel: +98-21-666711417
- Simorgh Hotel: +98-21-888719911
- Morvarid Hotel: +98-21-888319232
- Iran Hotel: +98-21-888903161

Arak:

- Amirkabir: +98 861 33154061
- Kohestan: +98 861 33232324

Esfahan:

- Hastbehest Hotel: +98 311 22214868
- Safir Hotel: +98 311 22222640
- Abbasi Hotel: +98 311 22226010

Mašád:

- Razi Hotel: +98 511 88545333
- Shadtos Hotel: +98 511 22233114
- Ferdosi Hotel: +98 511 22216162

Ghazvin:

- Alborz Hotel: +98 281 22226631

Qom:

- Ghasr Hotel: +98 251 77831151
- Zarrin Hotel: +98 251 66626881
- Eram Hotel: +98 251 77744090

Anzali:

- Golesang Hotel: +98 181 44245256

Rašt:

- Pardis Hotel: +98 131 33231101

Chalous:

- Koroush Hotel: +98 191 22224103

Kiš:

- Pars Nik Hotel: +98 764 44424125
- Sadaf Hotel: +98 764 44420590

Hamedan:

- Arian Hotel: +98 811 88261545

- Ordibehesht Hotel: +98 811 22522056

Yazd:

- Nabavi Hotel: +98 351 66220677
- Roshan Hotel: +98 351 66260413

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Cizincům je z důvodu bezpečnosti prezidentským dekretem zakázán či omezen pobyt v následujících oblastech.

Úplný zákaz pobytu v pohraničních oblastech:

- všechna pohraniční města provincie Chorásán a všechna pohraniční území provincie Sístán a Balúčistán hraničící s Afghánistánem (zde Írán vede téměř regulérní válka proti pašerákům drog)
- všechna pohraniční města provincií Západní Ázerbájdžán a Kermánšáh (=Báchtarán) hraničících s Irákem (zde se stále nacházejí minová pole z doby íránsko-irácké války)
- oblast města Saghez, Báneh a Maríván v provincii Kurdestán
- oblast města Čovár, Mehrán a Dehlorán v provincii Ílám

Průjezd pouze se zvláštním povolením umožňujícím též výjezd z Íránu na trasách:

- Sanandadž – Maríván – Bášmagh (provincie Kurdistán)
- Orumie – Píránšahr – Hádž Omrán – Sardašt (provincie Západní Ázerbájdžán)
- Farímán – Tájvád – Doghárún (provincie Chorásán)
- Záhedán – Zábol – Mílak

Obecná pravidla pro pobyt v Íránu jsou následující:

Peníze, doklady a letenky je nutno nosit neustále při sobě. Pasy je možno zanechat v hotelu v recepci, vhodné je však mít vždy při sobě kopii pasu (identifikační stránky a stránky s íránským vízem). V poslední době se zvyšuje počet krádeží peněz a cestovních dokladů. Doporučuje se proto maximální obezřetnost a v případě problémů či nejasností kontaktovat české velvyslanectví v Teheránu. Nedoporučuje se individuální pohyb v noci, zvláště v málo frekventovaných oblastech.

Přístup do mešit: V turisty navštěvovaných městech jako jsou Isfahán, Šíráz, Jazd, Hamadán je povolen vstup do většiny mešit. V poutním městě Mašhad je třeba před vstupem do Harámu – místa odpočinku 8. imáma Rézy – odevzdat tašky do úschovny, ženy musejí mít na sobě čáďor (druh černého delšího pláště zahalujícího tělo). V mešitách není obvykle dovoleno fotografovat. Do některých mešit, např. ve městě Qom, nemuslimové přístup nemají.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

ZÚ ČR v Teheránu

199 Dr. Lavasani Ave.
P.O.Box 11365-4457
Farmaniyeh
Tehran 11155

Tel.: +98-21-22288149, +98-21-22288153
Fax: +98-21-22802079

E-mail velvyslanectví: tehran@embassy.mzv.cz
E-mail obch. úseku ZÚ: commerce_teheran@mzv.cz
Web ZÚ: www.mzv.cz/tehran

Velvyslanectví ČR leží na severu Teheránu ve čtvrti Farmánije (pod stejným názvem je lidově známa i ulice Lavasani (lavasání), na níž se nachází ZÚ. ZÚ není v dosahu teheránského metra, doporučuje se využít taxi.

V současné době jsou v Teheránu v provozu dvě mezinárodní letiště. Letiště Mehrábád je situováno přímo ve městě, v jeho západní části. Toto letiště je vcelku velmi dobře dostupné (místní autobusovou dopravou a taxi) a je používáno pro vnitrostátní lety a některé lety do asijských destinací.

Nově vybudované Mezinárodní letiště Imáma Chomejního je situováno cca 70 kilometrů jižně od města po dálnici ve směru na město Qom, bohužel zatím bez spojení MHD. Na toto letiště byly převedeny všechny mezinárodní lety do/z Evropy a Blízkého východu.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Velvyslanectví ČR v Teheránu je jedinou českou institucí v Íránu. ČSA do této destinace nelétají, nemají zde kancelář.

Nejkratší letecká spojení jsou přes Vídeň (Austrian Air) a Frankfurt či Mnichov (Lufthansa). Dále lze použít spojení přes Milán (Alitalia), Istanbul (Turkish Airlines), Londýn (British Airlines) Moskvu (Aeroflot) a Amsterdam (KLM). Lze rovněž použít pravidelných linek společností Iran Air (www.iranair.com) do Vídně, Berlína, Frankfurtu, Curychu, Říma, Amsterdamu, Athén aj.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

POŽÁRNÍCI	125
PLYNÁRNÝ	194
VODÁRNÝ	122
ELEKTRÁRNÝ	3261
PROBLÉMY S TEL.ČÍSLY	17
ZÁCHRANKA	115
LÉKÁRNA – 24 HODIN	191
INFORMACE – LETY	199
INFORMACE – VLAKY	139
POLICIE	110
POLICIE DOPRAVNÍ	66429999
POLICIE DROGOVÁ	128
POLICIE DIPLOMATICKÁ	22833196
DOPRAVNÍ NEHODY	66926666
MZV – 24 HODIN SLUŽBA	61151
VALUTOVÉ KURZY	60992828
TELEFONNÍ CENTRÁLA	118
INFORMACE – ZMĚNY TEL.ČÍSEL	190
INFORMACE – PŘESNÝ ČAS	119

Předvolby do některých měst:

TEHRAN	021
ISFAHAN	0311
SHIRAZ	0711

TABRIZ	0411
KERMAN	0341
BAM	0344
YAZD	0351
MASHAD	0511

Vzhledem k zvýšení kapacity iránské telefonní sítě došlo v roce 2006 k přečíslování jednotlivých telefonů a to tak, že současné platné místní telefonní číslo je nyní 8-mi místné. Na začátek původního místního čísla bylo tak přidáno další číslo a to stejné hodnoty, jako bylo první číslo původního telefonního čísla. U mnoha kontaktů však zůstává na visitkách a dalších informačních zdrojích číslo původní a je třeba na výše uvedenou informaci dbát při vytáčení.

1.18. Internetové informační zdroje

Nejdůležitější internetové adresy s informacemi o Íránu

- Internetová stránka MZV ČR (www.czech.cz nebo www.export.cz)

Nejdůležitější iránské internetové stránky

- Informace o tendrech – www.iran-tenders.ir
- Export promotion center – www.iran-export.com
- Ministerstvo zahraničí – www.mfo.gov.ir
- Ministerstvo průmyslu – www.iran.industry.org
- Ministerstvo obchodu – www.irancommerce.com
- NIOC – www.nioc.org
- IRNA (tisková agentura) – www.irna.com
- Zemědělské produkty – www.iranagrofood.com
- Průmysl – www.iranianindustry.com
- Obchod – www.irantrade.org
- Obchodní a důlní komora – <http://www.iccim.ir/>
- Zákony, právo – www.iranianlaw.com, www.nourlaw.com
- Mezinárodní veletrhy – www.iranfair.com, www.irtp.com
- Hotely – www.iranhotels.com
- Textilní asociace – www.textile.com
- Koberce – www.persia.org/images/persian-carpet.html
- Vyhledávače – www.salamiran.com
- Investice v Íránu – www.investiniran.ir, www.ifi-co.com
- Centrální banka – www.cbi.ir
- Celní strpáva/statistiky a informace – www.irica.gov.ir/EIndex.aspx, www.irica.gov.ir/English/Static/StViewEn.aspx?ID=403

Další užitečné stránky

- www.mefa.gov.ir
- www.commerce.ir
- www.mprog.ir
- www.mim.gov.ir
- www.mfa.gov.ir
- www.irimo.ir
- www.ikido.org

1.19. Adresy významných institucí

Adresy významných institucí

President	Tel: 64454060-3 Fax: 66462774 http://www.president.ir/ Add: Pastor St. , Pastor Square, Tehran	Dr. Mahmoud AHMADINEJAD
First Vice President & Head of Presidential Staff	Tel: 64454242 Fax: 66462774 Add: Pastor St., Pastor Square, Tehran	Mr. Parviz DAVOUDI
Head of the Presidential Office	Tel : 64454060-3 Fax: 66462774 Add: Pastor St., Pastor Square, Tehran	Mr . Sheykh-al Eslam
Vice President, Executive Affairs	Tel: 3974 Fax : 64453936 Add: Pastor St., Pastor Square, Tehran	Mr. Ali SAEEDLOU
Vice President, Environmental Protection	Tel: 88241715 Fax: 66462774 www.irandoe.org Add: Pardisan Park, Hakim High Way, Tehran	Mrs. Fatemen VAEZ JAVADI
Vice President, Atomic	Tel : 88003621 Fax:88000404 www.aeoi.org.ir Add: End of North Karegar St., Tehran	Mr. Gholam-Reza AGHAZADEH
Vice President, Legal & Parliamentary Affaires	Tel:64455161 Fax:64455168 Add: Pastor St., Pastor Square, Tehran	Mr. Ahmad MOUSAVI
Vice President, Management & Planning Organization	Tel: 33117999 Fax: 33911093 Add: Safi Ali Shah St., Baharestan Square, Tehran	Mr. Amir-Mansour BORGHAEE
Vice President & Head of the Physical & Education Organization	Tel: 22661013 Fax: 66462774 www.sport.ir Add: Seoul St., Niayesh High Way, Tehran	Mr. Mohammad ALIABADI
Vice President & Cultural Heritage & Tourism Organization	Tel:66432100-1, 66017071-3 Fax: 66462774	Mr. Esfandiar RAHIM MOSHAIE
Deputy President & Martyr Foundation & Self Sacrifice Affairs	Add: Arash Blvd., Farid Afshar St., Zafar St., Modares High Way, Tehran Tel: 23991 Fax: 66462774 www.issar.ir	Dr. Hosein DEGHAN
Minister of Agricultural Jihad	Add: Hejab St., Keshavarz Blvd., Tehran Tel: 81361, 81363801-3 Fax: 88964214 www.agre-jahad.ir	Eng. Mohammad Reza ESKANDARI
Minister of Commerce	Add: Vali ASR Square, Side of Iraq Embassy, Tehran	Dr. Seyyed Masoud MIRKAZEMI

	Tel:82211, 88900889 Fax: 88901753 www.moc.gov.ir	
Minister of Cooperation	Add: Takhti Square, Abbas Abad St., Tehran Tel: 88520152-3 Fax: 88520070 www.icm.gov.ir	Mr. Mohammad ABBASI
Minister of Science, Research & Technology	Tel: 8900197 Fax: 8904081 zahedi@msrt.ir 7th Floor – Central Building- Sepand Cross Way- Nejat olahi St. Tehran	Mr. Mohammad Mehdi ZAHEDI
Minister of Defense & Armed Forces Logistics	Add: Kaboli St., Resalat High Way, Tehran Tel : 23833 , 66706095-9 Fax: ---- http://www.mod.ir info@mod.ir	Mr. Mostafa MOHAMMAD NAJJAR
Minister of Finance & Economic Affairs	Add: End of Bab Homauon St., Imam Khomeini Square, Tehran Tel: 39909 Fax: 33967114 http://mefa.gov.ir/	Mr. Davoud DANESH JAFARI
Minister of Education & Training	Add: Rajai Building – Gharani St. Tehran Tel : 88806116 Fax: 88805431 http://www.medu.ir prm@medu.ir	Mr. Mahmoud FARSHIDI
Minister of Energy	http://www.moe.org.ir/ Tel: 81606000 Fax:	Mr. Seyyed Parviz FATTAH
Minister of Foreign Affairs	Add: Imam Khomyini St. Imam Khomyini Squer http://www.mfa.gov.ir/ Tel : 61151 Fax : 66743149 matbuat@mfa.gov.ir	Mr. Manouchehr MOTTAKI
Minister of Health & Treatment	Add: Simae Iran St., Falamak St., Eyvanak St., Sanat Square, Gods Shahrak- Tehran http://www.mohme.gov.ir/ Tel: 88363560-80	Dr. Kamran BAGHERI LANKARANI
Minister of Housing & Urban Development	http://www.mhud.gov.ir Tel: 82931, 88776801-2 Fax: 88795855	Mr. Mohammad SAEEDI KIA
Minister of Industries & Mines	Add : http://www.mim.gov.ir Tel: 81771 , 88897590-9 Mr. Ali Akbar	Mr. Ali Akbar Mehrabian - pověřen t.č. řízením
Minister of Intelligence	Tel: 22843041-9	Mr. Gholam-Hossein EJEHEI
Minister of Justice	Add: Panzdah Khordad Square, Tehran http://www.justice.ir/portal/home/ Tel: 33969003-9	Mr. Gholam-Hossein ELHAM
Minister of Labor & Social Affairs	Add: Azadi St. Tehran http://www.irimlsa.ir Tel: 66930031-9 Fax: 66922974	Mr. Seyyed Mohammad JAHROMI

Minister of Road & Transportation	Add: Dadman Building , Africa Blvd. Tehran http://www.mrt.ir/ Tel:88646055 Fax: 88879636 raziei@mrt.ir	Mr. Mohammad RAHMATI
Minister of Welfare & Social Security	Add: No.1286, ValiAsr St. Tel: 88654150 , 88654151-3 Fax: 88874496	Mr. Abdolreza MESRI
Minister of Interior	Add: Fatemi St. Tehran http://www.moi.ir Tel: 84863027, 88960912	Hojjatoleslam Mostafa POURMOHAMMADI
Minister of Oil	Add: Oil Company Building , Crass way Hafez St. & Taleghani St. Tehran Tel : 66154975 Fax: 66154977 http://www.nioc.com	Mr. Gholam Hossein NOZARI - pověřen t.č. řízením
Minister of Communications and Information Technology	Add: Central Ministry Building, After Ghodosi Crass Way, Shariati St. Tel: 88431140 Fax:88464949 www.ict.gov.ir	Mr. Mohammad SOLEIMANI
Minister of Culture & Islamic Guidance	Add: Kamal al Molk St., Baharestan Square, Tehran Tel: 38511, 33966012 Fax: 33966007 http://www.ershad.gov.ir/	Mr. Mohammad Hossein SAFFAAR HARANDI

Seznam všech bank, které působí v Íránu, vč. tzv. Representative Offices

1/ KeshavarziBank

Address: No 129, Patris Lomomba St, Jalal Ale Ahmad Highway, Tehran – Iran
 P.O Box: 14454
 Tel: +9821 8250135 / 8252147 / 8278807 – 8
 Fax: +9821 8262313
 E-mail: info@agri-bank.com
 Web Site: www.agri-bank.com

2/ Banca Nazionale Del Lavoro (Italy) Bank/Representative Office

Address: Unit 7, 3rd floor, Navak Bldg.
 244, Africa Expressway - Tehran 15186 - Iran
 Tel: +9821 8889721-4
 Fax: +9821 8889725
 Email: bnl-iran@parsonline.net
 Web: www.bnl.it

3/ BancoCentral Hispano

Representative Office
 Address: No 13/2,Daman Afshar St Nearby Mirdamad, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran
 P.O Box: 19697
 Tel: +9821 8774030
 Fax: +9821 8770670
 E-mail: bschir@hotmail.com
 Web: www.gruposantander.com

4/ Central Islamic Republic of Iran Bank

Address: Mirdamad Blvd., NO.144, Tehran, Islamic Republic of Iran
P.O Box:15875/7177
Tel: +9821 29951
Fax: +9821 2257083
E-mail: G.SecDept@cbi.ir
Web Site: www.cbi.ir

5/ Commerz Bank Representative Office

Representative Office
Address: 3rd Floor, No 9, 35th St, Alvand Ave, Argentina Sq, Tehran – Iran
P.O Box: 15166
Tel: +9821 8798664 / 8785482
Fax: +9821 8798683
E-mail: cobairan@kanoon.net
Email Direct: <https://www.commerzbank.de/worldwide/email.cgi?fil=23&item=1&english>
Web Site: www.commerzbank.com

6/ Credit Suisse Bank

Representative Office
Address: Unit 3,14th Floor, No 1, Saye Bank, Opposit of Melat Park,Vali-e-e Asr Ave, Tehran – Iran
P.O Bo: 19677
Tel: +9821 2040125 /2040172
Fax: +9821 2040562
E-mail: cs-tehran@tavana.net
Web: www.credit-suisse.com/en

7/ Deutsche Bank AG (Germany)

Address: Unit 5, 14th,No 1, Saye Tower, Opposite Melat Tower, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 19677
Tel: +9821 2044464 / 2046508 / 2046575
Fax: +9821 2051029
E-mail: info@dbiran.com
Web Site: www.deutsche-bank.de, www.dbiran.com

8/ Eghtesade Novin Bank

Address: No 51, Dr Shariati Ave, North Gandy Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 1969954345
Tel: +9821 8788959 -61
Fax: +9821 8880166
E-mail: info@enbank.net
WebSite: www.enbank.ir

9/ Export Develoment Bank of Iran

Address: No 4,Opposite of 1st St, Gandy Ave, Tehran – Iran
P.O.Box: 1516747913
Tel: +9821 8798213-21
Fax: +9821 8716979
E-mail: pr@edbi-iran.com
Web Site: www.edbi-iran.com, www.edbi.org

10/ Fortis Bank

Representative Office
Address: 5th Floor, No 1, 11th St Shahid Ahamd Gasir (Bokharest), Tehran – Iran
P.O Box: 15137
Tel: +9821 8724956 /8723248
Fax: +9821 8723248
Email: info@fortisbank.ir
Web: www.fortisbank.ir

11/ Habib Bank

Representative Office
Address: 2nd Floor No 170/4, Nasr Ave (Gisha), Tehran – Iran

P.O Box: 14476
Tel: +9821 8265827 / 8273900
Fax: +9821 8273900
E-mail: hbltehran@yahoo.com
Web: <http://www.habibbank.com/>

12/ HSBC Bank

Representative Office
Address: Unit 3, 15th Floor, No 1, Sayeh Tower, Opposite of Melat Park, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 19677
Tel: +9821 2040467
Fax: +9821 2040529
E-mail: nasserhomapour@hsbc.com
Web Site: www.hsbc.com

13/ LLOYD`S TSB Bank

Representative Office
Address: Unit 5 .12th Floor, No. 1, Saye Tower, Opposite of Melat Park, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 19677
Tel: +9821 2042917 -8 / 2042922
Fax: +9821 2042913
E-mail: info@lloydsbank.com
Web Site: www.lloydstsb.com

13/ MaskanBank

Address: Maskan Bank Building, Sarhang Sakhayi Ave South Ferdosi Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 11365-3499
Tel: +9821 6705021-9
Fax: +9821 6703369
E-mail: info@bank-maskan.ir, ravabetomome@bank-maskan.org
Web Site: www.bank-maskan.ir

14/ Melat Bank

Address: No 327, Forsat St, Taleghani Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 15871
Tel: +9821 82961
Fax: +9821 82962702
Web: www.bankmellat.ir/English/
Email: daftare.modiriat@bankmellat.ir

15/ Bank Meli Iran

Address: South Ferdosi Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 11354
Tel: +9821 3231 / 32377
Fax: +9821 3114431
Email: pr@bmi.ir
Web: www.bmi.ir

16/ Mizuho Corporate Bank

Representative Office
Address: 3rd Floor, No.1, 14th Street, Khaled Eslamboli Avenue, Tehran 15117, Iran
Tel: +9821 8726593
Fax: +9821 8723449
E-mail: mhcb@dpimail.net
Web: www.mizuhocbk.co.jp/english/company/branch_g.html

17/ Hypovereins Bank

Representative Office
Address: No 244, Jahan Koodak Junction, Africa Blvd, Tehran – Iran
P.O Box: 11365-3716
Tel: +9821 8793276-7
Fax: +9821 8793278

E-mail: hypovereinsbank@neda.net

Web: www.hypovereinsbank.de

18/ State Bank of India

Representative Office

Address: Unit 30,7th Floor, No 130, Ghaem Maghame Farahani Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 15869

Tel: +9821 8305386

Fax: +9821 8305387

E-mail: sbi@neda.net

Web: <http://www.sbi.co.in/#>

19/ Europaeasche– Iranische(Ger) Handels Bank AG

Representative Office

Address: No 25, Tandis Alley, Africa Blvd, Tehran – Iran

P.O Box: 19156

Tel: +9821 2057271

Fax: +9821 2057737

E-mail: tro@eihbank.ir

Web: www.eihbank.ir

20/ KargoshaeeBank

Address: Nearby Mohamadiye Sq, Molavi Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 11986

Tel: +9821 5634772 / 5628191 / 5632099

Fax: +9821 5621441

21/ ParsianBank

Address: No 65, Keshavarz Blvd, Tehran – Iran

P.O Box: 19698

Tel: +9821 8979333

Fax: +9821 8979344

E-mail: info@parsian-bank.net

Web Site: www.parsian-bank.net

22/ PamukBank

Representative Office

Address: 3rd Floor, No 130, Ghaemmaghame Farahani Ave, Tehran

P.O Box: 15869

Tel: +9821 8308990

Fax: +9821 8301000

E-mail: zbakhtyari@yahoo.com

23/ RefahBank

Address: No. 40, Northern Shirazi Ave., MollaSadra

Ave., Vanak Sq., Tehran, IRAN

P.O.Box:

Tel: +9821 8829287

Fax: +9821 8307441

General Information: info@bankrefah.ir

International Affairs: international@bankrefah.ir

Web Site: www.bankrefah.ir/en/

24/ Standard Bank London (UK)

Representative Office

Address: Sayeh Tower, 8th Floor / Flat No.2.

1409 Vali-e-Asr Ave.

Tehran 19677

Tel: +9821 8781595-6

Fax: +9821 8782224

Web Site: www.standardbank.com

Email: mohammadali.kadjar@standardbank.com

25/ Standard Chartered Bank of (UK)

Representative Office

Address: unit 3, Grand Floor, No 40 Koshiyar Building, Negar Ave, Vanak Sq, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 19698

Tel: +9821 8881918-9

Fax: +9821 8797983

Web: www.standardchartered.com/ir

26/ Sanat va Madan Bank

Address: No. 1655 - Firouzeh Tower - Above Park Way Junction - Valiasr St. – Tehran.

Tel: +9821 2029811-19

Fax: +9821 2029894

E-mail: info@bim.ir

Web Site: www.w3.bim.ir/

27/ SamanBank

Address: No 879, Between Hafez & Vali-e- Asr Ave, Engelab Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 15916

Tel: +9821 6958931 / 6957645 / 6957588

Fax: +9821 6957656

Email: info@sb24.com

Web Site: www.sb24.com

28/ SepahBank

Address: Imam Khomeini Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 11364

Tel: +9821 6743761

Fax: +9821 6743936

Email: info@banksepah.ir

Web: <http://www.banksepah.com/EN/>

29/ Sumitomo Mitsui Bank

Representative Office

Address: Unit 8, No 20, 80 Building Nezami Gnajavi St, ShahidAbbaspour (Tavanir) Ave Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 1434894394

Tel: +9821 8794586-7

Fax: +9821 8794569

E-mail: sumitomo@morva.net

Web Site: www.smbc.co.jp/golbal

30/ Saderate Bank

Address: Sepher Tower, Somayeh Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 15745-631

Tel: +9821 883 95 34

Fax: +9821 8839534

E-mail: info@saderbank.com

Web Site: www.saderbank.com/

31/ BankaIntesa

Representative Office

Address: Unit 702&703, 7th Floor Shahab Building, Nearby Sai Park, Vali-e-Asr Ave, Tehran – Iran

P.O Box: 15118

Tel: +9821 87148931 -2

Fax: +9821 8714708

E-mail: intesiran@yahoo.com

Web: www.bancaintesa.it

32/ Bank of Tokyo –Mitsubishi

Representative Office

Address: 4th Floor No 239, Citizen Building, OstadMotahari Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 15876
Tel: +9821 8742104 / 8756951 / 8730505
Fax: +9821 8732249
Web: <http://www.btm.co.jp/english/network/mea.htm>

33/ Tejarat Bank

Address: No 130, Ostad Nejatollahi Ave, Taleghani Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 11365-5416
Tel: +9821 81041 / 8901275 / 8904024
Fax: +9821 8807562 / 8893642
Email: info@tejaratbank.ir
Web Site: www.tejaratbank.ir

34/ UFJ Bank

Representative Office
Address: 4th Floor, No 34/1 Haghani High Way, Tehran – Iran
P.O Box: 15188
Tel: +9821 8791105
Fax: +9821 8791106
E-mail: ufj@dpimail.net
Web: www.ufjbank.co.jp

35/ United Bank Limited

Representative Office
Address: 2nd Floor, No 1279 /1, Vali-e- Asr Ave, Tehran – Iran
P.O Box: 15178
Tel: +9821 8778572 / 8782140
Fax: +9821 8882983

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Íránské politické zřízení se deklaruje jako konstituční islámská republika. Pro novou ústavu se v referendu 1. 4. 1979 rozhodlo 98,2 % voličů.

Čelním představitelem státu je **Nejvyšší vůdce** (Rahbar, Supreme Leader). Vůdce musí mít kvalifikaci učence šíitského islámu a je doživotně volen tzv. **Shromážděním učenců** (též: expertů; viz níže), jímž může být také odvolán, je-li posouzen jako nezpůsobilý k výkonu funkce. Vůdce je dle ústavy odpovědný za „vymezení a dohled nad naplňováním základní politické linie islámské republiky“. Je nejvyšším velitelem íránské armády, Revolučních gard i bezpečnostních složek. Vykonává dozor nad vysíláním státního rozhlasu a televize. Od smrti ájattolláha Chomejního v roce 1989 vykonává funkci Nejvyššího vůdce ájattolláh Alí Chámeneí.

Exekutivní moc vykonává **Rada ministrů**, jejíž složení je navrhováno prezidentem a schvalováno parlamentem. V jejím čele stojí prezident (pozice předsedy vlády byla zrušena úpravou ústavy v r. 1989, v případě zdvořilostních a diplomaticko-protokolárních akcí roli premiéra zastupuje první viceprezident). Vláda je pověřena řízením státní správy a prosazováním legislativy schválené parlamentem.

Legislativu v první fázi navrhuje, projednává a schvaluje 290-členný jednokomorový **parlament**, volený ve všeobecných volbách podle poměrného klíče. Parlamentem přijatý zákon vstupuje v platnost až po potvrzení **Radou dohlížitelů** (Šúra-je negahbán, Guardian Council), která posuzuje jeho soulad s ústavou a islámským právem. Rada dohlížitelů má 12 členů, z nichž polovinu jmenuje přímo Nejvyšší vůdce, druhou polovinu hlava justice, sama jmenovaná Vůdcem. Vznikne-li rozpor mezi stanovisky parlamentu a Rady dohlížitelů, rozhoduje (rovněž jmenovaná) **Rada pro určování zájmů režimu** (Mažma-e tašchís-e maslahat-e nezám, Expediency Council). Tato Rada působí nejen jako nejvyšší politická arbitrážní instance íránského režimu, ale i jako poradní sbor Nejvyššího vůdce a na základě novější legislativy i jako orgán průběžně monitorující práci exekutivy a oprávněný předvolávat si její představitele na svá jednání.

Rada dohlížitelů přezkoumává seznamy kandidátů do Shromáždění učenců a do parlamentu i na prezidentskou funkci a má pravomoc vyloučit kandidáty, jež shledá nevhodnými (s možností odvolání k Radě pro určování zájmu režimu). V systému se tak vytváří smyčka „kontrolované demokracie“: Nejvyšší vůdce může prostřednictvím jím nominovaných orgánů zásadně ovlivňovat nejen složení legislativy a exekutivy, ale i sboru, který má právo odvolat jeho samého.

V březnu 2008 proběhly volby do parlamentu. V hlasování, poznamenaném rozsáhlými diskvalifikacemi reformistických kandidátů a drastickými omezeními možností předvolební propagace kandidátů, podle očekávání jasně zvítězili konzervativně orientovaní kandidáti. Navzdory doloženým tlakům volebních orgánů a státních médií ve prospěch provládně orientovaných kandidátů však radikálně konzervativní vláda prezidenta Ahmadínežáda nezískala v parlamentu sympatizující a kooperující většinu. Solidních výsledků totiž vedle „oficiálně posvěcené“ kandidátky Jednotné fronty principalistů (JFP) získala také odštěpená kandidátka Všeobecné koalice principalistů, sdružující konzervativce s kritickým postojem vůči vládě. Velkým překvapením je také zvolení vysokého počtu „nezávislých“ kandidátů, kteří neměli podporu žádné ze čtyř prominentních soupeřících celostátních kandidátek. Reformisté přes naprostý propad ve svých hlavních velkoměstských baštách, způsobený s obavami předvídaným rozsáhlým bojkotem voleb ze strany vzdělané urbánní populace, získali okolo 30 křesel, víceméně si tedy „udrželi“ (lze-li to tak nazvat) pozice z minulého parlamentu. Novinkou byl také vysoký počet dosud neobsazených křesel, o něž se bojovalo až ve druhém kole voleb.

Politické strany

V Íránu neexistuje systém politických stran v západním pojetí, níže uvedené subjekty mají spíš charakter volných volebních seskupení.

Proreformní strany

- Fronta účasti na islámském Íránu (Džebhe-je mošárekat-e írán-e eslámí, Islamic Iran Participation Front)
- Uskupení bojujících duchovních (Madžma-e rúhánijún-e mobárez, Association of Combatant Clerics)
- Výbor pro posílení jednoty (Daftar-e tahkím-e vahdat, Office for the Consolidation of Unity)
- Strana islámských pracujících (Hezb-e kárgarán-e eslámí, Islamic Worker's Party)
- Strana budovatelů (Hezb-e kárgozárán-e sázandegí, Servants of Construction Party)
- Společenství bojovníků islámské revoluce (Andžoman-e modžáhedín-e engheláb-e eslámí, Combatants of the Islamic Revolution)

Konzervativní strany

- Fundamentalisté islámského parlamentu (Osúlgaráján-e madžles-e šúra-je eslámí, Fundamentalists of the Islamic Consultative Assembly)
- Společnost za obranu hodnot islámské revoluce (Andžomán-e hefz-e arzešhá-je eslámí, Society for the Protection of Islamic Revolution Values)
- Společenství následovníků imáma a vůdcovství (Pejrován-e chatt-e emám va rahbarí, Society of the Followers of Imam and Leadership) – ultrakonzervativní
- Společnost teheránského bojovného duchovenstva (Andžomán-e Rúhánijat-e Mobárez-e Tehrán, Society of Tehran Combatant Clerics)
- Stoupenci Boží strany (Ansár-e hezbollah) – ultrakonzervativní militantní

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Prezident má pravomoc jmenovat do široké škály státních funkcionářů, včetně provinčních guvernérů. Je volen ve všeobecných dvoukolových volbách. Přímo řídí následující vládě podléhající instituce:

- Kancelář prezidenta
- Komise pro plánování a rozpočet
- Statistický úřad
- Národní kartografické centrum
- Organizace pro zaměstnanost a administrativu
- Středisko výchovy řídicích pracovníků pro státní správu
- Národní dokumentační středisko
- Organizace důchodového zabezpečení
- Organizace pro ochranu životního prostředí
- Agentura pro atomovou energii

2.3. Složení vlády

Složení vlády (v oficiálním anglickém znění jmen a názvů funkcí)

President	Dr. Mahmoud AHMADINEJAD
First Vice President & Head of Presidential Staff	Mr. Parviz DAVOUDI
Head of the Presidential Office	Dr. Gholam-Hossein ELHAM
Vice President, Executive Affairs	Mr. Ali SAEEDLOU
Vice President, Environmental Protection	Mrs. Fatemen VAEZ JAVADI
Vice President, Atomic	Mr. Gholam-Reza AGHAZADEH
Vice President, Legal & Parliamentary Affairs	Mr. Mohammed Reza RAHIMI
Vice President, Management & Planning Organization	Mr. Amir-Mansour BORGHAEE

Vice President & Head of the Physical & Education Organization	Mr. Mohammad ALIABADI
Vice President & Cultural Heritage & Tourism Organization	Mr. Esfandiar RAHIM MOSHAIE
Deputy President & Martyr Foundation & Self Sacrifice Affairs	Dr. Hosein DEGHAN
Minister of Agricultural Jihad	Eng. Mohammad Reza ESKANDARI
Minister of Commerce	Dr. Seyyed Masoud MIRKAZEMI
Minister of Cooperation	Mr. Mohammad ABBASI
Minister of Science, Research & Technology	Mr. Mohammad Mehdi ZAHEDI
Minister of Defense & Armed Forces Logistics	Mr. Mostafa MOHAMMAD NAJJAR
Minister of Finance & Economic Affairs	Mr. Seyyed Shamseddin HOSEINI
Minister of Education & Training	Mr. Alireza ALI AHMADI
Minister of Energy	Mr. Seyyed Parviz FATTAH
Minister of Foreign Affairs	Mr. Manouchehr MOTTAKI
Minister of Health & Treatment	Dr. Kamran BAGHERI LANKARANI
Minister of Housing & Urban Development	Mr. Mohammad SAEEDI KIA
Minister of Industries & Mines	Dr. Kamran BAGHERI LANKARANI
Minister of Intelligence	Mr. Gholam-Hossein EJEHEI
Minister of Justice	Mr. Gholam-Hossein ELHAM
Minister of Labor & Social Affairs	Mr. Seyyed Mohammad JAHROMI
Minister of Road & Transportation	Mr. Hamid BEHBAHANI
Minister of Welfare & Social Security	Mr. Abdolreza MESRI
Minister of Interior	Mr. Sadegh MOHSOULI
Minister of Oil	Mr. Gholaum Hossein NOZERI
Minister of Communications and Information Technology	Mr. Mohammad SOLEIMANI
Minister of Culture & Islamic Guidance	Mr. Mohammad Hossein SAFFAAR HARANDI
Iran Atomic Energy Organization (IAEO)	Mr. Reza AQZADEH
Central Bank of Iran	Mr. Mahmoud BAHMANI

Pozn: jména členů vlády jsou uváděna v jejich oficiálním anglickém překladu tak, jak byla poskytnuta Íránským MZV

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Írán je od r. 1945 členem OSN a dalších 146 mezinárodních organizací vládního i nevládního charakteru. V oblasti multilaterální diplomacie je prioritou členství v Organizaci islámské konference (OIC). Dále je Írán členem OPEC, IBRD, IMF, IDB, IDA (Mezinárodní rozvojové sdružení), IFC (Mezinárodní finanční korporace – International Finance Corporation), Union for the Protection of Industrial Property Rights (Mezinárodní patentová organizace známá jako General Paris Union), UNESCO, IEO (International Energy Organization), IAEA (Mezinárodní agentura pro atomovou energii), FAO, IFAD (Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj), WFP, ECO (Organizace pro ekonomickou spolupráci – Economic Cooperation Organization), UNCTAD (Konference OSN pro obchod a rozvoj – United Nations Conference on Trade and Development), UNICEF (Fond OSN pro mezinárodní pomoc dětem), UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky), OIC – Organization of Islamic Conference, IETAN (Instituce OSN pro výchovu a výcvik), UNDP (Rozvojový program OSN), ESCAP (Hospodářská a sociální komise pro Asii a Pacifik – Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) – cílem je integrace rozvojových zemí a ekonomik do mezinárodního obchodního systému na rovnoprávné základně, TCC (Rada pro celní spolupráci), CCC (Rada pro spolupráci v celní oblasti – Customs Cooperation Council), ICAO (Mezinárodní organizace civilního letectví – International Civil Aviation Organization), WHO (Světová zdravotnická organizace – World Health Organization), GROUP 77, ILO (International Labor Organisation), Custom Cooperation Council (CCC) od r. 1995 a World Custom Organization (WCO).

Írán usiluje o členství ve WTO (nyní má status pozorovatele). Íránská vláda požádala o vstup v roce 1996, ale technické rozhovory mohly být zahájeny až na jaře 2005, kdy v době probíhajících jednání mezi EU a Íránem USA oznámily, že nebudou přijetí Íránu blokovat.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Írán je aktivním členem Konference Organizace pro ekonomickou spolupráci (Economic Cooperation Organization – ECO), jejímiž zakládajícími členy byly kromě Íránu Turecko a Pákistán. V roce 1990 se k ECO připojilo 6 dalších zemí bývalého SSSR, a to Uzbekistán, Tádžikistán, Kazachstán, Ázerbájdžán, Turkmenistán, Kyrgyzstán a později i Afghánistán. ECO sdružuje tržní potenciál více než 300 mil. obyvatel kaspické oblasti. Írán svojí jedinečnou geopolitickou polohou mezi kaspickým regionem a zeměmi v Perském zálivu vytváří podmínky pro tranzitní přepravu energie, zboží, osob a sehrává v této organizaci významnou úlohu.

V Íránu se připravuje založení pobočky Světového obchodního centra (World Trade Center), jehož je Írán členem od r. 1996. Jedním z cílů této instituce bude postupně přiblížit íránskou právní a administrativní legislativu pro zahraniční obchod a podnikání ke světovému standardu.

Írán je členem skupiny D-8 (Egypt, Turecko, Nigérie, Pákistán, Bangladéš, Malajsie, Indonésie), jejímž cílem je od jejího vzniku v roce 1977 v Istanbulu rozšíření vzájemné spolupráce pro ekonomický rozvoj. D-8 představuje 13% světové populace, její podíl na světovém obchodě tvoří však jen 4 %.

Jednání s EU o Dohodě o obchodu a spolupráci (TCA) byla zahájena v rámci politického dialogu v roce 2002, zatím proběhlo 8 kol. Od července 2005 jsou jednání pozastavena.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Platné smlouvy

1/ Smlouva o přátelství mezi Republikou československou a Císařstvím perským, Teherán, 29. 10. 1930, č. 137/1931 Sb.

2/ Kulturní dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a císařskou vládou Íránu, Praha, 26. 05. 1967, č. 114/1968 Sb.

3/ Dlouhodobá platební dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a císařskou vládou Íránu, Praha, 13. 05. 1977

4/ Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Centrální bankou Íránské islámské republiky, Praha, 18. 11. 1994

5/ Protokol mezi Českou republikou a Íránskou islámskou republikou, Teherán, 12. 03. 1995

6/ Memorandum o porozumění mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o stavu smluv platných mezi oběma státy, Praha, 11. 03. 1997

7/ Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o mezinárodní silniční dopravě, Teherán, 30. 01. 2001, č.20/2002 Sb.m.s.

Smlouvy, které dosud nevstoupily v platnost

1/ Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o letecké dopravě, Praha, 09. 12. 2003

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Podstatné kvalitativní změny přicházejí jen pomalu, jak z hlediska zvýšení efektivity a řízení iránské ekonomiky, urychlení jejího přechodu na ekonomiku tržních vztahů, nárůstu devizových příjmů z neropného exportu, tak z hlediska restrukturalizace a modernizace národního hospodářství.

Nadále existuje **vysoká míra inflace, v letech 2006–2008 ročně oficiálně přiznávána nad 20 %**, provázená prudkým nárůstem cen předmětů denní spotřeby, hlavně potravin. Nedaří se, ani navzdory proklamovaným tézím, snižovat vysokou nezaměstnanost a vytvářet nové pracovní příležitosti. Domácí výroba se jen těžce a se ztrátou subvencovanou ze státního rozpočtu prosazuje na zahraničních trzích. Přetrvává devizový dohled a snaha o přísnou restrikcii zboží a dovozů.

Růst HDP v iránském roce 2007/08 byl podle statistiky Světové banky **5,9 %**, **iránská CBI uvádí růst 6,9 %**. Největší podíl na růstu měla těžba ropy a průmyslová výroba a především energetický, strojírenský, elektrotechnický a elektronický průmysl. V tradičních odvětvích (strojírenství, metalurgii, chemické výrobě, papírenském průmyslu) se předpokládá podobný růst výroby i v následujících letech. To signalizuje poptávku po základních surovinách a materiálech, dodávkách komponentů, a rovněž vyšší poptávku po nových moderních strojích a technologiích nebo celých investičních projektech.

Celkový objem dovozů do Íránu se meziročně v letech 2006 až 2007 téměř nezměnil (**40,68 mld. USD** v letech 06/07 a **40,05 mld. USD** v letech 05/06). S výjimkou PHM a dopravních prostředků, nedošlo ani k výraznějším změnám objemů v jednotlivých komoditách. K nárůstu však došlo v roce 2007/08 (**48,7 mld. USD**), kdy se Írán masívně předzásoboval PHM a surovinami.

Nárůst soukromé spotřeby se projevuje i ve zvýšených výdajích na nákup osobních automobilů a vybavení domácností elektrospotřebiči.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Hlavní ekonomické ukazatele/roky	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
HDP v miliardách USD	116,3	133,8	161,4	175,6	185,9	210	262
Růst HDP (%)	7,5	6,7	5,6	5,5	5,4	6,2	6,9
Inflace (%)	14,3	16,5	14,8	13,5	17,1	18,4	23,3
Populace (mil.)	67	67,6	68,8	69,7	69,4	70,8	71,5
Export (mld. USD)	28,2	33,9	44,4	53,9	60,1	98,0	97,4
Import (mld. USD)	22,1	29,5	30,6	42,5	40,1	40,7	48,44
Devizové rezervy (mld. USD)	21,4	24,4	32,7	39,8	29,5	42,5	46,71

Zahraniční dluh (mld. USD)	9,1	12,2	16,8	18,1	24,2	28,5	22,8
----------------------------	-----	------	------	------	------	------	------

Export za 6 měsíců 2008/09 – ropa 57,5 mld. USD, neropný 9,3 mld. USD, celkem 66,8 mld. USD

Import za 6 měsíců 2008/09 – 35,5 mld.USD

Zdroj: íránská CBI

Pozn: další podrobnější údaje jsou uvedeny dále

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Struktura – hlavní důraz kladen hlavně na průmysl petrochemický a automobilový

Tempo růstu – 5,1 % v ropném sektoru a 6,7 % v neropném sektoru

Nosnými obory jsou:

4.3.1 Výroba oceli

10 mil. tun ročně, téměř polovina potřeb (9 mil. tun) je pokryta dovozem. Hlavní produkce je soustředěna v National Iranian Steel Co. (NISCO) a v závodech National Industrial Group. Rozvoj ocelářského a metalurgického průmyslu byl realizován pomocí zahraničních společností, převážně z Ruska (ocelářský komplex v Ahvázu a Isfahánu), Německa a Velké Británie (druhý ocelářský komplex u Isfahánu). Na modernizaci a rozšíření existujících metalurgických komplexů (Ahváz, Chorásán, Mijáne apod.) se podílela italská firma Danieli. Írán má velké plány a chce v roce 2010 dosáhnout výroby 16 mil tun (celkově rozpracovány projekty ve výši 27 miliard USD). Cílem je dostat se do tří let na plánovaných 25 mil tun.

4.3.2 Výroba hliníku

V r. 1998 zahájily provoz hliníkárny Almehti v Bandar Abbásu s plánovanou kapacitou 1. etapy 110 tis. tun/rok. Další velká hliníkárna je komplex ALUMINA v Džadžarm – provincie Chorásán. Tento projekt se realizoval za účasti českých firem (Technoexport Praha, Chepos Brno).

V rámci 3. pětiletého plánu se připravuje výstavba nové hliníkárny v provincii Chorásán-e razaví v blízkosti provinčního hl. města Mašhad.

4.3.3 Automobilový průmysl

Poptávka po osobních automobilech převyšuje výrobní možnosti íránského průmyslu a činí cca 1,5 mil. vozů ročně. Více než polovina vozového parku osobních aut je více než 25 let stará a na každých 100 obyvatel připadá 5,5 osobního vozu.

Íránská výroba kolových vozidel se v roce 2007/08 opět zvýšila, o cca 12 %. Írán vyrobil v tomto roce celkem 36 197 nákladních vozidel, 15 159 autobusů, 984 845 osobních vozů + pickupů + mikrobusů. Dále se v roce 2008 vyrobilo celkem 14 890 traktorů, což představovalo snížení výroby o 22 % oproti roku 2007 (hlavním výrobcem je Iran Tractor Manufacturing Company).

Dva největší íránští výrobci automobilů jsou:

- Uskupení IRAN KHODRO (48 % automobilové výroby). Sestává z Iran Khodro a Iran Khodro Diesel – v roce 2008 vyrobeno celkem 469 964 osobních vozů + pickupů + mikrobusů (0% růst).
- Uskupení SAIPA (52 % automobilové výroby). Sestává ze Saipa, Saipa Diesel, Pars Khodro, Zamyad – v roce 2008 vyrobeno celkem 514 881 osobních vozů + pickupů + mikrobusů (celkově růst o 18 %).

Soukromý vozový park je velmi starý a zesiluje tlak na environmentální parametry a tedy postupné vyřazování starých vozidel. Navíc staré vozy mají vysokou spotřebu PHM (až 20 litrů). Prodej automobilů v Íránu má stoupající tendenci, předpokládá se prodat cca 800 000 kusů, hlavně z domácí produkce, kde se masívně přechází na výrobu vozidel na duální pohon plyn/benzín. **Od poloviny roku 2008 začala v Íránu sériová kooperační výroba rumunského vozu Dacia Logan, v současné době je to nejmodernější „lidové“ vozidlo na domácím trhu.**

Pozn. Dva největší íránské výrobci (Iran Khodro a Saipa) vyrábí osobní vozidla převážně korejské nebo francouzské provenience:

- Kia Pride + Rio – 311 tisíc ks.
- Peugeot 206 + 405 – 263 tisíc ks.
- Citroen Xantia – 13 tisíc ks.
- Samand (místní provenience na podvozku Renault) – 189 tisíc ks.

Dále se montují nebo vyrábějí vozy následujících značek:

- VW (GOL), Nissan (Patrol, Maxima), Toyota, Proton, Cherry

Export automobilů z Íránu dosáhl za minulý rok 102 milionů USD.

Největší vývoz se realizoval do následujících zemí:

- Sýrie – 61 mil USD
- Saúdská Arábie – 6 mil USD
- Irák – 3,9 mil USD
- Rusko – 3,8 mil USD
- Egypt – 3,1 mil USD
- Bělorusko – 38 mil. USD
- Venezuela – 19 mil. USD
- Somálsko – 3,1 mil. USD
- Turecko – 71 mil USD
- Ázerbájdžán – 112 mil USD
- Arménie – 7,5 mil. USD

Za období loňského roku vyvezl Írán automobilové díly za 56,5 milionů USD (z toho za 22,3 mil. USD do Francie, zbytek do UAE, Saúdské Arábie, Iráku a Itálie).

Strategickým záměrem nadřízeného orgánu IDRO, který patří pod Ministry of Industry and Mines je rozšířit produkci íránských výrobců do všech 5-ti kontinentů. Momentálně má Iran Khodro montážní závody v Sýrii, Bělorusku a Ázerbájdžánu. Připravuje se uvedení do provozu montážních linek ve Venezuele, Senegal a Súdánu.

Dovoz osobní vozů do Íránu poklesl v roce 2007 na cca 12 000 kusů (z toho 6 tis. vozů Toyota a 3 tis. vozů BMW, zbytek připadl na VW, Mercedes-Benz, Audi, VW, Rover, Renault, Seat, Sangyong a Subaru). Momentálně je export zatížen dovozní daní ve výši 90 % (osobní vozy) a 20 % (nákladní vozy) z ceny dovozeného vozu. Je zakázáno dovážet osobní auta s dieselovým motorem, u motorek je dovoz povolen pouze do objemu 125cm³.

Íránský automobilový průmysl (osobní, nákladní a užitková vozidla) stále poskytuje vysoké potenciální možnosti pro kooperaci ve výrobě a montáži komponent. V tomto směru jsou otevřeny značné možnosti i pro české výrobce, jak v oblasti tvářecích a obráběcích strojů, tak v oblasti nejrůznějších komponent. I přes proklamace íránských státních autorit obsahuje u některých vozů dovoz náhradních dílů z mateřské země až 60 % (motory, podvozkové části apod.). Írán by, aby nebyl příliš závislý, rád restrukturalizoval dovozy z Francie a existuje zájem íránských autorit na zvýšení podílu dovozu ND se zemí východní Evropy na úkor dovozu z Francie.

Místní oblíbenou, v Íránu vyráběnou značkou automobilů, byl především Paykan (odvozený od modelu Hillmann Hunter 1965), jehož výroba byla v roce 2004 ukončena a nahrazena modernějším typem Samand, dále místní vozy Peugeot 405 (v různých modifikacích pod názvy 1600 RD, Persia, Saphir, Pars) a Peugeot 206, dále místní vozy Citroën Xantia, Volkswagen Golf, Kia Pride, Daewoo Matiz, a rovněž starší typy vozů Renault 5 pod značkou Saipa a dříve montovaný Renault 21. Ve společné kooperaci s Renaultem se vyrábí místní vozidlo Sinoda. Na podzim roku 2007 se rozběhla výroba vozu Renault Logan pod místní značkou Tondar 90 (investice činily cca 2 mld. USD z toho Renault investoval cca. 1,5 mld. USD). Místní výroba dále produkuje terénní vozidla Nissan Patrol, Land Rover, Sahara (Jeep Wrangler), Suzuki Vitara a terénní pick-upy, odvozené od vozů Nissan, pod značkou Saipa a Zamyad.

Nákladní automobily Astros, Ateco, FH-12 jsou kompletovány výhradně z dovezených dílů. Meziměstské autobusy a mini-autobusy jsou montovány v licenci Volvo, Mercedes a Hyundai. Městské autobusy jsou vyráběny ve spolupráci s maďarskou firmou Ikarus (montážně výroba nestačí, a proto Írán podepsal kontrakt na dovoz dalších 3 000 kusů Ikarusů z Maďarska). Traktory vyrábí Írán ve spolupráci s firmou Massey-Fergusson, zavedl jejich výrobu ve Venezuele a připravuje se na zavedení jejich výroby v Súdánu, Nicaragu a Senegalu.

Místní předpisy nepovolují pro vnitřní (civilní) trh silnější motocykly než 125 ccm. Silné kubatury motocyklů používají výhradně zvláštní složky policie a revolučních gard. Místní výroba motocyklů vychází z odvozenin motocyklu Honda 125, dále je v prodeji řada skútrů místní výroby.

Více než 2 000 malých a středních firem se podílí na výrobě pro automobilový průmysl. Hlavním problémem výroby je však nízká kvalita výrobků, mnoho nových automobilů putuje rovnou do opraven pro závady motoru, převodovky a diferenciálu. Toto se především týká vozů Pride, Sepand a Sinod. Problémem místního automobilového průmyslu je nízká kvalita používaných součástí i finálních výrobků (Írán je z tohoto důvodu celosvětově na prvních místech v počtu smrtelných dopravních nehod). Koeficient výrobních vad je v Íránu 70:1 (na 1 mil. vyrobených vozů je 2200 ks vadných), ale pokračuje v zavádění standardizace do výroby i zkušebnictví, které by měly tuto situaci zlepšit.

Vůz místní výroby Samand se montuje v Ázerbajdžánu (linka byla otevřena na podzim 2006) a připravuje se náběh montáže tohoto typu v Sýrii, Bělorusku, Súdánu a Venezuele. Samand je nejúspěšnější exportní vozidlo vyrobené v Íránu, úspěšně se exportuje do okolních států (Ázerbajdžán, Arménie, Turecko) a dále do Sýrie, Ukrajiny, Egypta, Súdánu, Venezuely, Saúdské Arábie, UAE aj.

Místní automobilový výrobce PARS KHODRO oznámil, že úspěšně ukončil jednání s francouzským výrobcem Renault a v roce 2009 zahájí montáž vozu Renault Megan.

Druhý největší místní výrobce IRAN KHODRO oznámil, že ukončil úspěšně jednání s čínskou automobilkou CHERRY a v průběhu roky 2009 by měla naběhnout výroba vozu QQ6, který by se pod názvem MINIATOR měl začít prodávat na místním trhu.

4.3.4 Textilní a kožedělný průmysl

Technologické vybavení textilního a kožedělného průmyslu je značně zastaralé. Až 75 závodů potřebuje akutní modernizaci, resp. renovaci strojního zařízení. V tomto směru je otevřený vstup zahraničního kapitálu formou kooperační výroby nebo licenční výroby strojů v Íránu na bázi buy-back operací pro splácení úvěrů částí produkce na export.

4.3.5 Průmysl stavebních materiálů

Nejdůležitější je výroba cementu. Na tuto výrobu je rovněž velmi silně navázána teheránská burza. V r. 2008 dosáhla výroba cementu 54,0 mil. tun a rozestavěné kapacity v příštím roce by měly po jejich ukončení umožnit výrobu 64 mil. tun. Export cementu výrazně zaostává proti plánovaným záměrům. Dovoz cementu do země dosáhl 32 mil. tun.

4.4. Stavebnictví

Stavebnictví je v současnosti nejdynamičtějším oborem průmyslové výroby v Íránu, i když vykazuje oproti roku 2006 menší nárůst. V roce 2007 činil nárůst neuvěřitelných 23,6 %, především v obytné

výstavbě v městských aglomeracích. V samotném Teheránu bylo v roce 2007 vydáno 28 tis. stavebních povolení (nárůst o 60,2 % proti předchozímu roku). Rozdělení celkových investic (33 180 mld. IRR) je 60 % v Teheránu, 20 % ve velkých městech, 20 % v menších. Nekoordinovaná výstavba v severní části Teheránu nakonec vedla ke zjištění korupční aféry na magistrátu města Teherán a k následnému odstoupení celé rady. Starosta posléze vydal dekret, kterým se povoluje v severním Teheránu výstavba maximálně pětipodlažních budov.

Stavebnictví se na tvorbě HDP podílí 4,5 %. Narůstající koncentrace ekonomicky aktivního obyvatelstva ve městech se projevuje zvýšenou poptávkou po bydlení, což má za následek i mimořádně strmý nárůst nájemného. Podnikání ve stavebnictví se stalo výnosnou metodou pro uložení volných finančních prostředků i s ohledem na jejich ochranu před inflací. Otázkou zůstává, zda obrovský nárůst obytné výstavby nakonec trh s bydlením nepoškodí a nepovede ke zborcení trhu s nemovitostmi s následným drastickým propadem cen nemovitostí a nájmu.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Zemědělský sektor Íránu, produkující kolem 1/4 HDP (26 %), zaměstnávající 1/4 aktivního obyvatelstva a zásobující obyvatelstvo potravinami z více než 80 %, je ještě vzdálen optimu a dosud nenalezl odpovídající místo v ekonomické struktuře země. V současné době Írán vyváží část své zemědělské produkce do Iráku a Afghánistánu. Vyjimku tvoří kaviár, šafrán, léčivé rostliny a jejich extrakty, sušené plody (pistácie, ořechy, rozinky, datle, mandle apod.), které jsou významným artiklem exportu do celého světa.

Írán má asi 56 mil. ha orné půdy. Z toho je 83 % obráběno soukromými subjekty. 90 mil. hektarů pastvin vytváří podmínky pro chov až 118 mil. kusů dobytka. Průměrná velikost farmy je jen 5,3 ha a proto je použití mechanizace poměrně omezené. Existují však programy na zintenzivnění zemědělské výroby.

Soběstačnost Íránu v potravinách se stále zvyšuje, i když jejich dovoz včetně některých základních komplementárních potravinových článků je nezbytný. Dováží se hlavně pšenice, rýže, jedlý olej a cukr, maso, drůbež, umělá hnojiva, čaj, kukuřice, sója, sušené mléko a ryby.

Státní dotace na potraviny a potravinářské výrobky, jako je pšenice, cukr, čaj, rýže, olej, maso, mléko, hnojiva a pesticidy, veterinářské přípravky, v roce 2007 činily 7,5 mld. USD.

Mezi hlavní zemědělské výrobky patří pšenice, ječmen, obilí, rýže, bavlna, cukr, brambory, řepa, olejová semena, ovoce, zelenina, tabák, kukuřice, olivy, citrusy, pistácie a datle.

Írán produkuje cca 130 tis. tun pistácií ročně, z toho kolem 80 tis. tun exportuje do států EU. Koncem roku 2008, po velké neúrodě pistáciových ořechů, došlo k prudkému nárůstu ceny cca o 300 % a vývoz pistácií do EU se pro nekonkurenční cenu prakticky zastavil.

Írán do roku 2000 dovážel asi 1 mil. tun cukru ročně (převážně třtinového, nerafinovaného, většinou z Brazílie). S rozvojem cukrovarnictví a pěstování cukrové třtiny v oblasti Ahvázu, kde se od roku 1998 postupně dostavělo 7 vysokokapacitních třtinových cukrovarů (100 tis. t/ročně), 4 rafinérie cukru a doprovodné výroby (krmivo, stavební desky, alkohol atd.), lze předpokládat celkovou soběstačnost Íránu ve výrobě cukru do 2 let (s celkovou spotřebou asi 1,8 mil. tun). Další vysokokapacitní řepný cukrovar se staví v oblasti města Šírázu. Vůbec první cukrovar v zemi byl postaven v oblasti Kahrizak nedaleko Teheránu v roce 1930 s českou pomocí.

Írán dováží téměř veškerou svoji spotřebu rýže – 100 mil. tun většinou z Pákistánu a Thajska. V roce 2006 však vláda představila ambiciózní plán rozvoje produkce rýže, který by měl garantovat soběstačnost v letech 2011 až 2012. Zatím nejsou známy konkrétní výsledky aplikace tohoto plánu, byť se íránská rýže (velmi dobré kvality) již počala objevovat v obchodech.

V zemědělství stále chybí reálná cenová politika, která by motivovala zemědělce ke zvyšování produkce. Ze zvýšení cen, růstu inflace a finančních potíží těží především obchodníci. Obchod s potravinami se vyznačuje špatným balením (postupně se zlepšuje, místní firmy již vyrábějí balící stroje ve spolupráci s evropskými firmami), nevhodnými skladovacími metodami a prostory, stejně jako zatím nedostatečnými a málo kvalitními zpracovatelskými kapacitami.

V sektoru obchodu s potravinami pracuje cca 14 % celkově aktivního obyvatelstva, které vyprodukuje celkem cca 92 mil. tun zemědělského zboží.

4.6. Služby

Pro turistiku má Írán velký potenciál přírodních krás a kulturních pamětihodností, a s tím spojenou tradici vnitrostátní turistiky, zaměřené především na návštěvy místních poutních míst, jak muslimských, tak předmuslimských. Na druhé straně nezáměr zahraničních turistů přetrvává a je způsobený zejména společensko-náboženskými restrikcemi (především vůči ženám – povinné zahalování, zcela omezené možnosti koupání, slunění atd.). Úroveň služeb se v posledních letech zlepšila, stále je však z hlediska turistických standardů nedostatečná.

Tradičně nejvíce jsou navštěvována historická a archeologická místa jako Šíráz, Persepolis, Pasargády a Isfahán. Z náboženských poutních míst turisty nejvíce přitahuje nejvýznamnější šíitská svatyně na území Íránu ve městě Mašhad.

Ubytovací kapacity: v roce 2008 bylo v Íránu registrováno celkem 738 hotelů, přičemž vyznačená klasifikace podle hvězdiček zpravidla není směrodatná. Írán si uvědomuje nedostatečnou síť hotelů a v současné době státní turistická organizace připravuje výstavbu cca 60 nových tří- a čtyřhvězdičkových hotelů. Dosud je vše pouze v papírové podobě projektů.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Energetika

Elektrická energie

Současná celkově instalovaná kapacita: 45,139 gigawattů (GW). Celková produkce v roce 2008: 159,3 milionů kilowatthodin (kWh). Celková roční spotřeba v Íránu: 192,535 GWh, z toho produkce 34,5 % parní, 49,9 % plynové, 14,6 % vodní, 0,9 % dieslové, 0,1 % větrné a fotovoltaické elektrárny. Dle posledních informací chybí zemi v létě kapacita 3500 MW (většinou pro nízký stav vody v přehradách, kde jsou instalovány vodní elektrárny). Za rok 2008 bylo instalováno 2200 MW nových kapacit a 548 km nového el. vedení.

Írán spolupracoval s Tureckem a v oblasti vodních elektráren dohodnul spolupráci na výstavbě dalších kapacit 400 MW a v oblasti plynoparních 600 MW.

V oblasti ekologicky výhodných elektráren plánoval Írán v roce 2008 celkem 670 MW, z toho 70 MW vyrobil ve větrných elektrárnách a zbylých 600 MW představuje výstavba nové elektrárny na biomasu v Mašádu.

Íránská spotřeba elektrické energie rychle stoupá, cca o 10 % ročně. Země musí investovat řádově miliardy dolarů do rozvoje výroby a distribuce elektrického proudu. Celkem je do národní sítě zapojeno 51 tis. měst a vesnic (týká se všech vesnic nad 20 obyvatel).

V plánu je dalších 22 nových elektráren do roku 2012 s tím, že ročně by měla přibývat kapacita kolem 6 GW.

Írán rozvíjí i alternativní zdroje výroby elektrického proudu, např. větrnou elektrárnu Binalúd v oblasti Chorásán, geotermální elektrárnu na severozápadě provincie Ardabíl, první fotovoltaickou elektrárnu v oblasti města Yazd (zde cca 20 % projektu je již hotovo). V plánu je též výstavba 600 kW elektrárny na biomasu ve městech Mashad a Shiráz.

V současné době Írán dokončil výstavbu elektrického vedení z Kermánšáhu do Iráku s kapacitou 400 kV a plánuje okamžité dodávky ve výši 200 MW do Iránu s tím, že tuto energii chce využít hlavně pro elektrifikaci šíitských posvátných míst v Iráku (Nadžaf, Karbalá). S postupující elektrifikací by měl export narůstat až na konečných 800 MW.

V této souvislosti je třeba se zmínit i o plánech Íránu na propojení své rozvodné sítě se Sýrií, a to právě přes Irák. Tento projekt ve výši cca 300 milionů USD byl již odsouhlasen oběma státy a nyní se realizuje iránskou státní firmou Tavanir (údajně cca 80 % je již hotovo).

Na základě čtyřstranných dohod mezi Íránem, Arménií, Gruzii a Ruskem byla propojena iránská elektrická rozvodná soustava se soustavou Arménie. Vzhledem k tomu, že arménská soustava je propojena jak s gruzínskou, tak s ruskou rozvodnou sítí, může nyní Írán dodávat, kromě již existujícího propojení přes Ázerbajdžán (v březnu 2004), také touto cestou elektrický proud do Ruska a tudíž i do Evropy. Momentálně exportuje přes Arménii elektrickou energii do Gruzie ve výši cca 50 MW a postupně hodlá export zvyšovat na 300 MW. Írán též podepsal v únoru 2009 dohodu o přímém propojení svojí sítě s ruskou a jejím sfázování, a to kabelem po dně Kaspického moře.

Írán umožnil soukromým subjektům vstup do oblasti výroby elektrické energie. V oblasti Rúd-e-Shúr (jižně od Teheránu) byl dokončen první, druhý a třetí blok největšího soukromého projektu v Íránu. Tato plynová elektrárna, postavená na základě B.O.O. schématu, plánuje výstavbu celkem šesti bloků, každého o výkonu 264 MW, s pomocí německé firmy Siemens.

Soukromý iránský investor připravuje v Mašhadu výstavbu historicky první iránské elektrárny na výrobu el. energie z biomasy s kapacitou 600 kW a měla by být hotova v roce 2008. Stejný projekt začal nyní i v Širáku.

Obdobná situace je i u výroby elektrické energie pomocí solární energie, kde soukromý investor staví elektrárnu v oblasti Jazd. Ta by měla fungovat v kombinovaném cyklu – dvou plynových turbín (každé o výkonu 159 MW), jedné parní turbíny o výkonu 132 MW a jedné solární jednotky o výkonu 17MW .

Ačkoli Írán zvažuje možnosti privatizace, je v současné době výroba i distribuce elektrické energie soustředěna do státem vlastněné instituce Tavanir Organization (TO). Výstavba elektráren je realizovaná prostřednictvím organizace Iran Power Development Company (IPDC), kterou ze 100 % vlastní TO. TO je také plně odpovědná za provoz a výstavbu distribuční sítě.

V Íránu existují tři nezávislé distribuční sítě, které nejsou propojeny:

1. Hlavní iránská energetická distribuční síť zahrnující celý Írán s výjimkou vzdálených východních a jižních částí země. Tato síť používá napětí 440kV a 230kV.
2. Síť vybudovaná v provincii Chorásán – tato síť nezávisle na 1. pokrývá pouze východní část provincie Chorásán.
3. Síť vybudovaná v provincii Sístán – Balúčistán – tato síť nezávisle na a/ pokrývá pouze nejjižnější část provincie Sístán – Balúčistán.

Záměr Íránu je postupně tyto 3 nezávislé sítě sjednotit a přifázovat do jedné společné národní distribuční sítě.

Celkově cca 94 % populace má přístup do některé z výše uvedených distribučních sítí.

Írán elektrickou energii na jedné straně dováží (cca 1,5 GW za rok), na druhé straně ale i vyváží (cca 2 GW ročně). Vývoz je směřován hlavně do Iráku (do velkých měst na jihu země) a do Afghánistánu (do celé západní části země). Další vývoz směřuje do Arménie, Ázerbajdžánu, Pákistánu (z původních 100 MW na současných 1 tis. MW) a do Turecka. Od srpna 2004, kdy byla uvedena do provozu nová energetická linka s Turkmenistánem, dováží Írán cca 375 MW. V roce 2007 byla dokončena další linka Mašád-Sarakš (210 km) , která by měla sloužit k dovozu elektrické energie z Turkmenistánu v objemu cca 2,4 GW ročně.

Írán připravuje svoji vlastní burzu na prodej/nákup elektřiny, za tento projekt je odpovědná organizace Iran Electric Network management, ředitelem je Ing. M. Hojjat.

Elektrická energie je v Íránu silně subvencovaná a zdroje CBI uvádějí, že CBI platí na subvencích národní iránské společnosti vyrábějící a distribuující el. Energii (TAVANIR) cca 130 mil. USD týdně.

Jaderná energie

Rozvoj jaderné energetiky je na jedné straně nejvyšší deklarovanou prioritou politického vedení, na druhé straně panují vážné pochybnosti o civilním charakteru tohoto programu. Jaderná technologie je prezentována jako otázka národní hrdosti, projev velikosti a síly Íránu. Na druhé straně ekonomické argumenty pro tak obrovské investice jsou málo přesvědčivé, viz analogie s (ne)využitím bohatých ropných zásob. Tvzení, že úsilí o soběstačnost v zásobování jaderným palivem (uzavření jaderného palivového cyklu) je motivováno snahou o zabezpečení spolehlivého zásobování pro budoucí jaderné elektrárny, je z ekonomického hlediska nepodložené. První jaderná elektrárna není ještě zcela dostavěna (Búšehr – s plánovaným výkonem 1GW a generálním dodavatelem ruským Atomstrojexportem). Stavba je ve značném časovém skluzu (v prosinci 2007 se začalo s navážením paliva – celkem 83 tun paliva v 8 dodávkách, dokončeno v únoru 2008, palivo je obohaceno na 3,6% a je od ruského dodavatele TVEL. Momentálně je v běhu zkušební provoz reaktoru – tzv. teplý cyklus – zatím však bez jaderného paliva. Vlastní spuštění bylo oznámeno na třetí čtvrtletí 2009 s tím, že elektrárna bude produkovat cca 50 % plánované kapacity a postupně bude najíždět na vyšší výkon (problémy s profázováním).

Írán v minulosti připravil soutěž na výstavbu dalších dvou atomových elektráren, každé o výkonu 1 GW až 1,6 GW. Tendra na tyto dvě elektrárny byl zrušen, protože se nanašel žádný zájemce. Ruská strana deklaruje zájem vybudovat další atomové elektrárny, ale výhradně jako government-to-government projekty. V různých vyjádřeních však nejvyšší íránští představitelé tvrdí, že v brzké době započne Írán sám s výstavbou elektrárny v oblasti Darhowein v provincii Búšehr.

V dlouhodobém plánu ekonomického rozvoje se počítá s vybudováním sítě cca 20 jaderných elektráren s celkovou kapacitou 20 GW.

Faktem zůstává, že Írán je jednou z mála zemí v regionu, která má dnes odpovídající vědecké i technologické kapacity pro rozvoj jaderné energetiky. V případě, že se podaří dosáhnout politického urovnání v současné „kauze MAAE“ nebo dojde-li ve střednědobé perspektivě k pozitivnímu vývoji na vnitropolitické scéně, bude možné s Íránem počítat jako s perspektivním partnerem pro spolupráci v jaderné energetice.

Írán uvádí, že při současném vývoji spotřeby elektrické energie bude během příštích 10 let nucen zvýšit její výrobu dvojnásobně. To je jeden z hlavních důvodů, kromě uváděných enviromentálních problémů (za uplynulých 20 let vzrostly emise CO₂ trojnásobně), kterým Írán odůvodňuje potřebu výstavby dalších jaderných elektráren.

Snaha Íránu o zvládnutí palivového procesu pro jaderné elektrárny vyústila v nedávné minulosti do tří rezolucí RB OSN č.1637/2006, č.1737/2007 a č.1803/2008, které kritizují špatnou spolupráci Íránu s MAAE a požadují okamžité zastavení jaderných aktivit pod hrozbou sankcí.

Doprava

Délka železniční sítě činí 8,5 tis. kilometrů (jen částečně elektrifikovaných), počet železničních stanic je 320.

Írán má strategickou polohu v regionu. Dopravní tepna Sever-Jih (propojení železniční sítě Íránu se železniční sítí zemí Zakavkazska a Střední Asie) se stává tranzitním řešením pro celý region. Íránské železnice se standardním rozchodem kolejí zahrnují trať TRANS-IRANIAN z Bandar Chomejní na jihu přes Teherán do Bandar-Šáh, v délce 1400 km, s odbočkou na Choramšahr a Šáhpúr Chemical Company. Byla rovněž vybudována hlavní přípojka na trať přes Qom do Isfahánu a oceláren v jeho okolí. Došlo k rozšíření trati z Kášánu do Bafqu a z Kermánu do Bandar Abbásu. Další tratě existují z Teheránu do Tabrízu a na ázerbájdžánskou hranici v Džolfě (751 km) a z Teheránu do Mašhadu (860 km). Byla dokončena trať mezi Mašhadem a Sarachsem v délce 165 km. Spojení s Pákistánem je přes Záhedán a v plánech je rozšíření na Kermán do Perského zálivu. Důležitá trať vede přes Tabríz a navazuje na turecký železniční systém. Začíná se budovat spojení severovýchodní sekce směrem na Kazachstán. V rámci 4. pětiletého plánu má železniční infrastruktura projít rozsáhlou rekonstrukcí a rovněž mají být rozšířeny stávající tratě a budovány nové koridory umožňující např. spojení Bandar Abbás-Mašhad.

Do konce roku 2010 by mělo být vystavěno dalších 2500 km nových tratí, včetně zdvojení stávajících tratí jednokolejných. Íránská státní organizace plánuje postupně do roku 2010 zvýšit svůj vozový park o dalších 356 lokomotiv, 1000 osobních a 8700 nákladních vagonů.

Írán deklaruje svoji snahu zvýšit nejen objem veřejné dopravy, ale i její úroveň. Jako první vlašťovka politiky vlády v této oblasti bylo koncem roku 2006 oznámení o uzavření kontraktu na dodávky lokomotiv pro íránské železnice, a to s německou firmou Siemens (v objemu 450 mil. EUR, představující dodávku 220 lokomotiv) a s italskou firmou Kalor (v objemu 200 mil. EUR, představující dodávku 150 vagónů). Oba kontrakty byly uzavřeny s výhledem na větší objem dodávek lokomotiv, které by měla postupně začít montovat místní firma MAPNA Company. Dle informací ZÚ Teherán a k velkému údivu dodavatelů nebyl požadován dodavatelský úvěr, obvyklý v tomto teritoriu prakticky u všech dodávek. Do konce roku 2008 však nedošlo k žádné realizaci dodávek.

Írán má též velký zájem o propojení v rámci zemí ECO a to obzvláště s dalšími „farsi“ (persky) mluvícími zeměmi – Afghanistanem a Tádžikistánem. Írán oznámil společný projekt na výstavbu železnice z Tádžikistánem do Íránu, který by se měl realizovat v následujících letech a měl by být financován Íránem.

Další projekt na propojení Arménie a Íránu by měl být financován světovou bankou.

Letecká doprava

V Íránu je celkem 83 registrovaných letišť. Z toho 72 civilních, 8 vojenských, zbytek je kombinovaného typu.

Letecká doprava má celkem 50 leteckých koridorů, v nichž se ročně uskuteční kolem 220 tis. tranzitních letů. Kapacita „íránských“ sedadel činí 14 tis., ale trpí zastaralým leteckým parkem – průměrný věk strojů je 20 let (řada Boeingů pochází ještě z doby před islámskou revolucí v roce 1979), stále platí embargo na dovoz letecké techniky mladší než 18 let. Vnitrostátní letecká doprava představuje při obrovských vzdálenostech velice důležité odvětví a postupně narůstání potíží a omezování leteckých spojů má i sociální důsledky, zvláště ve vzdálenějších regionech. Ruský výrobce civilních letadel Tupolev podepsala na moskevském leteckém veletrhu v srpnu 2007 s íránskou firmou Iran Air Tour Company kontrakt na dodávku 5 letadel typu TU-204 pro civilní přepravu. Cena kontraktu se pohybovala kolem 200 mil USD. Nebyl to první kontrakt na dodávku těchto letadel, obdobnou smlouvu uzavřel s firmou Tupolev na jaře 2007 národní íránský přepravce Iran Air – opět 5 letadel TU-204 s motory Rolls-Royce. Jednání se údajně vedou dál o dodávkách TU-214 a TU-334 (letouny pro dlouhé tratě). Prvních 6 letadel bylo dodáno koncem roku 2008.

V této souvislosti je zajímavá informace o tom, že další íránské letecké přepravce Kish Air a Qeshm Air uzavřeli dohodu o nákupu 20 letadel MD11 z Číny v ceně cca 360 mil USD. Cena 18 mil USD za jedno letadlo nicméně indikuje, že nejde o letadla nová, ale značně staršího data výroby.

V současnosti běží výroba v kooperaci s Ukrajinou – montované stroje typu An 140 (zatím nepřilíh úspěšná, první letadlo vzletlo po 4 letech „již ve zkušebním provozu“).

Na kratší mezinárodní spoje jsou nasazovány menší stroje - letadla Fokker 100 a Fokker 70, Írán má prakticky největší flotilu letadel Fokker, hovoří se až o 150 kusech.

Írán uvolnil cca 500 milionů USD na nákup a pronájem nových letounů, hovoří se o dodávce 25 nových Fokkerů (zatím naprosto nejasné vzhledem k situaci firmy) a o pronájmu Airbusů 310-300, 321, 320 a 340 íránskou státní leteckou společností Iran Air. Cílem je dosáhnout do konce roku 2010 kapacity 19 tis. sedadel a snížit průměrný věk leteckého parku na 15 let.

V listopadu 2007 byl na dubajském veletrhu podepsán kontrakt mezi ruskou firmou Iljushin na dodávku 30 kusů letadel TU-204-100 pro 210 pasažérů. Dodávky prvních letadel by se měly realizovat v roce 2009.

Státní íránská turistická organizace má rovněž zájem o nákup letadel vhodných pro air taxi – hovoří se o cca 300 kusech letadel s kapacitou do 20 sedadel, 300 ks letadel s kapacitou 8–12 sedadel a více než 400 kusů letadel s kapacitou 4–6 sedadel.

Letiště

Hlavním mezinárodním letištěm v Íránu se od 3. 11. 2007 stalo nové Mezinárodní letiště Imána Chomejního (IKIA), kam byly přeměnovány lety všech cizích leteckých společností létajících do Teheránu a všechny mezinárodní linky Iran Air a Mahan Air. Letiště je vzdálené od Teheránu cca 70 km jižně. Bývalé mezinárodní teheránské letiště Mehrabad slouží nyní pouze pro vnitrostátní lety. Dále jsou v zemi menší mezinárodní letiště v Tabrízu, Mašhadu, Šírázu, Bandar Abbásu a Ábádánu, doplněná dalšími 10 letišti první a 11 letišti druhé třídy. Nové mezinárodní letiště bylo postaveno na ostrově Qešm. Národního dopravce Iran Air vlastní stát. Vnitřní linky spojují 15 měst a mezinárodní linky směřují do oblasti Perského zálivu, Dálného Východu a Evropy. Kromě společnosti Iran Air existuje v zemi několik menších polostátních leteckých společností Mahan Air, Qeshm Air, Asseman Air, Kish Air, Safiran Air, které se zabývají jak nákladní, tak i osobní dopravou. Asseman Air, druhý největší domácí dopravce, provozuje dopravní služby i do střední a východní Asie a do zemí Perského zálivu. Mahan Air začíná rozšiřovat své služby o lety do střední Evropy, např. v r.2001 zahájil spolupráci s maďarským Malévem, nicméně v roce 2007 mu byla, s ohledem na jeho nevyhovující letecký park, odejmuta licence na lety do zemí EU. Licence byla vrácena zpět ve druhé polovině roku 2008

Silnice

90 % veškeré dopravy se v Íránu realizuje po silnicích. Celkem je v zemi registrováno více než 6 mil. vozidel a předpoklad je, že během 5 let se tento počet zdvojnásobí. Z toho cca 315 tis. jsou nákladní vozidla. Hlavní problém silniční dopravy je neúměrně vysoká nehodovost a smrtelné úrazy (22,7 tis. mrtvých při dopravních nehodách za rok 2007 – pro srovnání nehodovost spojená se smrtelným úrazem v ČR činí méně než 1000 osob za rok, přitom ČR má na svých silnicích zhruba stejný počet vozidel).

Hlavním silničním tahem (označení A-1) je silnice z Bázargánu (na turecké hranici) přes Teherán na hranici s Afghánistánem. Další dálniční spoj (A-2) vede do Mírgave na pákistánské hranici (dále pak pokračuje do pákistánského Quett). Silnice Herát-Dughan vedoucí do Afgánistánu byla rekonstruována pro snadnější návrat afghánských uprchlíků. Silnice z Isfahánu do Chúzestánu v jihozápadní naftařské provincii je ve výstavbě. Silniční spojení mezi Mašhadem a Dušanbe (v Tádžikistánu) byla dokončena v roce 1992. Celková délka silnic je 79 243 km, z toho dálnic 890 km, 4 proudových komunikací 2 738 km, silnic 1. třídy 3 676 km, okresních 18 526 km. Silniční doprava výrazně převažuje, komunikace zejména v okolí velkých měst jsou silně přetíženy stále narůstajícím počtem nákladních i osobních automobilů.

Vozidla

Celkový počet registrovaných vozidel již překročil 6 mil. □a každoročně se zvyšuje. Počet registrací v roce 2002 činil cca 452 tis. vozů, v roce 2003 již 837 tis., v roce 2006 pak 892 tis, v roce 2007 byl 924 tis. a v roce 2008 dosáhl 928 tis. vozidel. Průměrné stáří automobilů, které v roce 2002 bylo 18 let, se sice snížilo díky nárůstu místní výroby vozidel Peugeot, Renault a Kia, ale zastaralé typy nebyly vyřazeny z provozu. Rozvoj silniční dopravy vyvolal velkou a stále rostoucí poptávku po pohonných látkách, silně přetížil stávající komunikace ve městech a způsobil obrovské znečištění ovzduší, především v Teheránu. Celková denní spotřeba benzínu v Íránu je 67 mil.litrů denně. Podle vládních odhadů roste spotřeba pohonných látek o 12,5 % ročně.

Dovozy osobních automobilů, byť oficiálně povolené v roce 2002, jsou ve skutečnosti silně omezeny komplikovanou procedurou a vysokou celní daní, která se pohybuje kolem 95 %. Není možné dovést do země vozidlo starší 15 let. Koncem roku 2008 byl údajně odvolán zákaz dovozu osobních vozidel s dieslovým motorem a vozů vybavených benzínovým motorem s více než 6 válci, ZÚ Teherán to však zatím nemůže potvrdit.

Přístavy

Za nejdůležitější mezinárodní přístav je považován Bandar-e Abbás, následován přístavem Bandar-e Chomejní. Další menší přístavy se nacházejí v Búšehru, Bandar Lenge a Čáhbaháru, tyto v posledním období nabývají na důležitosti. Modernizační programy přístavních infrastruktur jsou uskutečňovány v Anzálí, Noušahru a Bandar Šáhu u Kaspického moře a plánuje se výstavba nových přístavů (Nekka) vzhledem k rozvíjejícímu se obchodu se středoasijskými republikami.

Všechny mezinárodní přístavy mají napojení na železniční a silniční síť a jejich kapacita je 59,5 mil. tun ročně, včetně cca 3 mil. kontejnerů ročně. Nejčilejší námořní doprava existuje mezi Íránem a UAE (Dubaj) a oblastmi zón volného obchodu Kiš a Qešm, opět s Dubajem. Íránské nákladní námořní linky směřují do Evropy přes Suez, mnoho dalších linek směřuje do jižní Asie. Velikost námořní flotily od roku

1983 má vzrůstající trend. V minulém roce byl v Bandar-e Abbásu zahájen provoz v novém doku na údržbu a opravu lodí. Přístav je vybaven i pro tzv. lodě Panamex, tj. lodě s výtlačkem 120 tis. tun.

Celková kapacita nákladní flotily je 3 280 776 t a osobní 3068 osob.

Vzhledem k neexistenci velkých řek neexistuje v Íránu říční doprava.

Spoje

Íránské GDP tvoří oficiálně ze 42 % služby, ty se každoročně zvyšují o cca o 1% každý (ropa, plyn a jejich deriváty se na GDP podílejí jen 38 %).

Telekomunikační služby se na tvorbě GDP podílejí cca 2 % ve druhém 5. letém plánu, 3 % ve 3.pětiletém plánu. Ve 4. pětiletém plánu (začal íránským rokem 2006/2007) měly telekomunikační služby tvořit min. 4 % a každý rok se tento objem měl o cca 1 % zvětšovat.

Počet pevných linek v roce 1995 činil 5,5 mil., v současnosti kolem 58 mil.

Celkem bylo k březnu 2009 položeno 56 tis. kilometrů optických kabelů. Z celkového počtu 80 tis. km silničních komunikací je cca 51 tis. km pokryto mobilním signálem.

Celkem jsou v zemi 2 mobilní operátoři a je zaznamenán rychlý rozmach této služby. V roce 2010 se odhaduje prodej dalších 6 mil. mobilních telefonů a do konce roku 2009 by mělo být celkem cca 40 mil. majitelů mobilních telefonů (z toho má firma NOKIA má na trhu podíl cca 60 %).

V Íránu je cca 12 mil. uživatelů internetu. Írán má možnosti roamingu s celkem 63 zeměmi.

Sektor spojů a souvisejících služeb se průběžně modernizuje, nové zařízení pro klasické telekomunikace je již z 90 % domácí produkce. Mimořádný vzrůst zaznamenává používání mobilních telefonů (denně posílají Íránci kolem 40 mil. zpráv SMS, a počet stále roste). Pro srovnání, v roce 2008 krátce po spuštění druhé sítě Irancell to bylo jen 3,5 mil. zpráv SMS denně. Zahraniční mobilní telefony některých nadnárodních společností v Íránu fungují (**z ČR je to výhradně T-mobile**). Íránské mobilní telefony mají rovněž roaming pro spojení v zahraničí u některých nadnárodních operátorů. Mobilní telefonní spojení v poslední době značně komplikuje širokopásmové rušení satelitního signálu provozované zejména v severních oblastech Teheránu několika výkonnými rušičkami.

Do konce roku 2006 existovala na íránském trhu pouze jedna mobilní síť – firma MCCI, která vlastní licenci vydanou již v roce 1993. Její síť má kapacitu cca 10 milionů uživatelů. Součástí MCCI je firma Taliya, která pro MCCI zajišťuje předplatní karty, přičemž MCCI vlastní 56% jejích akcií. Taliya má celkem 700 tis. uživatelů předplacených mobilních karet, ale pozor – nejde o anonymní karty. U každé karty je vydáno osvědčení, komu byla prodána, kopie jeho ID apod., takže stát má přehled kdo tyto předplacené karty používá. Jediné společné s praxí v ČR je to, že uživatel karty Taliya si nakoupí kredit, který provolá.

Majitel druhé licence na provozování GSM sítě mobilních telefonů – firma Irancell, dokončila výstavbu 1. fáze mobilní sítě a začala prodávat SIM karty. Hlavním partnerem Irancellu v tomto projektu je největší africký operátor MTN, který celou výstavbu 1.fáze v Íránu zainvestoval. Jihoafrická firma MTN nahradila původně vybranou tureckou firmu Turkcell, jelikož byla ochotna akceptovat podmínky Irancellu (minoritní kapitálová účast, od r. 2008 70 % íránských pracovníků z celkového počtu zaměstnanců, 60 % veškerých dodávek muselo být dodáno íránskými dodavateli – nemuselo být íránské provenience, ale muselo být dodáno přes íránského dodavatele).

1. fáze sítě Irancellu je optimalizována pro 3 mil. účastníků a MTN ji vybuďovala během 12 měsíců. Celková výše nákladů 1.fáze byla 1,5 mld. USD včetně licenčních poplatků (400 mil. USD), s tím, že zbylí partneři v konsorciu Irancell zaplatí svých 51 % (investice i z licence) později, a to ze zisku z provozu. 2. fáze měla být realizována v roce 2007 a měla zahrnovat rozšíření sítě na 10 mil. uživatelů. Projekt však byl o rok posunut a v roce 2009 se konečně dokončuje s tím, že plná kapacita by měla být funkční do konce června 2009. Zpoždění nabraly hlavně dodávky firmy Ericsson, která byl po několika urgencích z íránské strany vyměněna za čínskou firmu Huawei.

Dále v Íránu existuje projekt WLL (wireless local lines), což je výstavba bezdrátových pevných linek v těžce dostupných a zaostalých oblastech země. Každá provincie dostala na tento projekt cca 50–60 mil.

USD a hlavními dodavateli jsou fy Huawei a ZTA. Firma Nokia a další renomované firmy jsou zvány jen okrajově. Jde evidentně o politicky motivovaný projekt, kterého se účastní zastupitelstva jednotlivých provincií, místní bonjádý a další místně silní hráči (dodavatelé různých komponent apod.). Existuje ale předpoklad, že se postupně z této sítě v roce 2009 a dále vyvine třetí mobilní operátor, tak tomu alespoň všichni rozumí.

Telexové spojení se zde stále užívá, celkem je v provozu 2 625 připojených uživatelů. Velmi se šíří používání internetu, které však komplikují nízké přenosové rychlosti, je možné, bez zvláštního souhlasu, instalovat připojení o rychlosti maximálně 256 kB. Obsah webových stránek je filtrován a kontrolován z hlediska morální a politické nezávadnosti (Websense), přístup na určité stránky je blokován (z českých stránek to je např. Letuška, UPC, Atlas, Zlaté stránky, Telecom, Blesk a mnoho dalších nejrozmanitějších stránek). Internetové vyhledávače – Gogole, Yahoo, Lycos apod. však fungují bez jakýchkoliv omezení. Internetoví provideři mají povinně nainstalováno zařízení (Websense, Smartfilter) filtrující stránky s pohoršujícím nebo kritickým obsahem a z hlediska e-mailového spojení zabraňující také přístupu i na tzv. anonymizery (proxy avoidance). Při používání e-mailového spojení je nutno mít na paměti, že obsah zpráv je snadno monitorovatelný, a vyvarovat se proto zasílat/přijímat zprávy a údaje, které by mohly být považovány za citlivé. Místní justice zřídila koncem roku 2003 zvláštní oddělení pro sledování a postihování internetových přestupků.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Írán nepatří mezi tradiční příjemce rozvojové pomoci. Naopak sám vystupuje jako poskytovatel, zejména vůči sousednímu Afghánistánu a hlavně pak Iráku a Libanonu (po válce s Izraelem).

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

HDP	210,3 mld. USD
Růst HDP	6,8 % (ropný sektor), 5,2 % (veškerý neropný sektor)
HDP dle sektorů	zemědělství 11 %, průmysl a petrochemie 47,0%, služby 42,0 %
Inflace	23,4 %
Export zboží FOB	celkem 97,4 mld. USD, z toho 88,1 mld. USD ropa, plyn a ropné deriváty, 9,3 mld. USD všechno ostatní průmyslové a zemědělské zboží
Import zboží FOB	47,1 mld. USD (26,9 %)
Rezerva ve volných měnách	46,7 mld. USD
Celkový vnější dluh	22,4 mld. USD
Dluhová služba	4,5 %
Podíl na HDP	služby (42 %), zemědělství (11 %), průmysl. výroba (10 %), petrochemie (37 %)
Tvorbě HDP	soukromá spotřeba (54 %), veřejná spotř. (10,9 %), investice (35,1 %)
Hlavní vývozní položky	ropa a plyn (80,0 mld. USD), petrochemické deriváty (8,1 mld. USD), sušené plody (0,772 mld. USD)
Hlavní dovozní položky	stroje a strojní zařízení (7,5 mld. USD), chemikálie (2,3 mld. USD), potraviny a živá zvířata (2,1 mld. USD)
Hlavní vývozci do Íránu	viz kap. 6.1
Hlavní dovozci z Íránu	viz kap. 6.1
Nezaměstnanost	dlouhodobě kolísá kolem 12 %

Současná největší obchodní výměna Íránu s ostatním světem se realizuje prostřednictvím Spojených arabských emirátů (viz pozn. níže), které slouží jako překladiště zboží z /do Íránu.

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Zvyšující se příjmy z exportu surové ropy, plynu a ropných derivátů stačí na pokrytí všech závazků.

Devizové rezervy činily v roce 2008 ve formě íránských depozit v zahraničních bankách 46,7 mld. USD (meziroční zvýšení o 3,5 mld. USD).

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Zahraniční dluh se v roce 2008 snížil na 22,4 mld. USD – ze 32,709 mld. USD v r. 2004, resp. 39,9 mld. USD v r. 2007. Z toho 77 % tvoří půjčky zahraničních bank, 19 % nebankovní úvěry a 4 % jsou mnohostranné finanční pohledávky.

Struktura celkového dluhu ve výši 22,4 mld. USD je pro země EU následující (údaj ze III.Q. 2008):

- cca 13,1 mld. USD je od bank v zemích EU, z toho
 - 1,03 mld. USD belgické banky
 - 5,41 mld. USD francouzské banky

- 2,54 mld. USD německé banky
- 0,98 mld. USD italské banky
- 0,77 mld. USD anglické banky
- 0,51 mld. USD švédské banky
- 0,28 mld. USD španělské banky
- 0,51 mld. USD holandské banky
- 1,07 mld. USD zbytek EU (ČR cca 44 mil. USD)

Írán splácí své přímé závazky ze zahraničních úvěrů. Přístup k úvěrům a poskytování úvěrů a úvěrových linek jsou pro Írán v posledním období obtížnější. U všech velkých pojišťovacích společností EU (Cofas, Hermes) došlo k přeřazení země do 5. skupiny rizika pojištění z celkových sedmi skupin. Většina zemí přestala poskytovat úvěrové linky a silně omezila veškeré bankovní služby.

V důsledku tlaku USA na maximální kontrolu veškerých dolarových operací spojených s Íránem, přešel Írán od září 2006 kompletně z měny USD na EUR, na niž byly převedeny veškeré dolarové úvěry a úvěrové linky, včetně veškerých již uzavřených kontraktů; nové jsou schvalovány výhradně v EUR.

I když rezoluce RB OSN zahrnují embargo jen na vybrané íránské státní banky (SEPAH, SADERAT, MELLI, MARKAZI) v praxi banky z EU nechtějí spolupracovat s žádnou íránskou bankou (státní či soukromou) v oblasti jakéhokoliv sofistikovanějšího bankovního nástroje (L/C, PG, Bid Bond apod.) a jsou maximálně připraveny akceptovat přímé platby (wire cash).

Od druhého čtvrtletí 2007 se z Íránu úplně stáhly a ukončily svoji činnost následující banky:

- Commerzbank
- Deutsche Bank
- Dresden Bank
- HVB Bank

Zmíněné banky ukončily veškeré operace s Íránem, vrátily bankovní licence zpět íránské CBI a přestaly poskytovat bankovní služby pro dovozy a vývozy z /do Íránu. Veškeré jejich aktivity směrem k Íránu převzala nová banka založená v Hamburku – Iran Euro Commercial Bank, která dostala od íránské CBI bankovní licenci

Rovněž veškeré příjmy Íránu z činností leteckých, rejdařských a dalších přepravních společností (jde o nejružnější typy poplatků za služby, přelety, přístavní poplatky atd.) jsou realizovány výhradně v EUR.

Výjimku tvoří prodej ropy, plynu a ropných derivátů, kde íránská společnost akceptuje platbu v USD, ale tyto prostředky okamžitě mění na volném trhu za EUR a do státní banky pak odvádí jen EUR. V této souvislosti Írán zahájil činnost ropné burzy, která funguje v zóně volného obchodu na ostrově Kiš (jedno z mála míst v Íránu, kam není třeba íránské vízum). Burza se zatím zabývá výhradně prodejem ropných derivátů za EUR a nikoliv prodejem íránské ropy a plynu – tuto činnost se Írán neodvážil zatím oficiálně spustit, byť se k tomu intenzivně připravuje. Hovoří se o přímém peer-to-peer prodeji bez jakýchkoliv zprostředkovatelů. Írán jedná i s dalšími státy (Sýrie, Katar, Omán, Kuvajt, UAE, Venezuela, Súdán apod.) o jejich připojení se k této burze, zatím však bezúspěšně.

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Vzhledem ke složité situaci v íránském bankovním sektoru v souvislosti s existujícími sankčními režimy RB OSN odmítá většina zahraničních bank spolupráci s íránskými bankami. Je komplikované dosáhnout dohody (pokud vůbec) o jakémkoliv sofistikovanějším bankovním nástroji včetně obyčejného akreditivu.

Detailní přehled všech bank působících na íránském trhu je uveden v kapitole 1.19.

Centrální íránská banka (dále jen CIB, persky bank-e markazí) je zodpovědná za tvorbu a plnění peněžní a úvěrové politiky země, reguluje peněžní a úvěrový systém a je bankéřem vlády. Má relativně vysoký

stupeň samostatnosti a nezávislosti na vládě, dále plní funkci jištění hodnoty měny, řídí peněžní nabídku a vládní výdaje. Od r. 1991 přestala poskytovat garanci a úvěry, zahraničním věřitelům bylo oznámeno, že tuto činnost přebírají další, státem vlastněné komerční banky.

CIB je pověřena zpracováním právní legislativy pro zavedení trhu s cennými papíry, nemovitostmi (hypotékami) apod.

Guvernérem CBI je do října 2008 Mahmoud Barmani, bývalý vice-guvernér zodpovědný v CBI za úvěrový sektor, zkušený technokrat, který celý svůj život strávil v bankovní sféře, nejprve v bance Melli a poté v CBI.

Bankovní výnosy se nezdaňují.

Devizový zákon nebyl přijat a zásadní rozhodnutí devizového režimu přijímá vláda přes Radu ministrů a Radu pro ekonomiku formou dekretů. Instrukce a prováděcí předpisy vydává následně CIB.

Íránci a devizoví cizinci mohou mít v určených íránských bankách, jako jsou Bank-e mellí, Bank-e mellat aj., uloženy úročené devizové vklady, výška úroku devizových vkladů je obvykle stanovena na LIBOR + 1 %. Na základě původu deviz mohou být devizové prostředky vyvezeny zpět do zahraničí. Od r. 1996 je povoleno pro transfer deviz z devizových účtů použití kreditních karet (pouze deviz, u kterých je prokázán původ nabytí ze zahraničí). Podle výnosu CIB č. 60/1181 z r. 1996 se povoluje pro transfery deviz (nabytých v zahraničí) z devizových účtů použití jak kreditních karet, tak i výplata valut v hotovosti při jejich použití v Íránu. Množství volné měny při vstupu do země není nijak omezené, ale její zpětný vývoz je povolen jen tehdy, pokud byly prostředky deklarovány při vstupu do země.

Zákon o bezúročném bankovním systému z r. 1983 zavádí dva druhy vkladů:

- sporožirové a běžné bezúročné účty, u těchto institutů mohou banky poskytnout vkladatelům pevně stanovené odměny a bonusy (záleží na individuální dohodě vkladatele a banky)
- krátkodobé a dlouhodobé termínované investiční účty, u nichž je garantovaný zisk ve výšce stanovené Nejvyšší bankovní radou.

Zákon umožňuje realizovat následující bankovní a finanční služby (kontrakty):

- spoluúčast na projektu – krátkodobá (civil partnership) a dlouhodobá (legal partnership)
- přímá investiční účast banky na projektu, krátkodobá spoluúčast banky v obchodním projektu – banka poskytne kapitál a podnikatel realizuje obchodní případ (mozárebe); dále tzv. forward dealing (salaf) umožňující bance zakoupit budoucí produkci za předem dohodnutou cenu
- kontrakt na nákup a prodej na splátky, leasing – smlouvu o nákupu a prodeji zařízení firmě na leasingové splátky
- Džo'ale – kontrakt na odměnu / poplatek za poskytnuté / požadované služby
- Mozára'at – spoluúčast banky v zemědělském podnikání, již banka poskytne půdu, osivo, hnojivo za podíl na úrodě
- Mosáqát – kontrakt, podle kterého banka poskytne pěstiteli ovoce sad nebo stromy za určitý podíl na úrodě
- bezúročné půjčky bank malým podnikatelům, výrobcům a farmářům na podnikatelské projekty za minimální poplatky.

V praxi se zákon o bezúročných vkladech již nerealizuje, ale oficiálně stále platí.

Při depozitu místní měny je běžná úroková míra pro účty právnických a soukromých osob v průměru 12–14 % na vklady do 1 roku, 13–17 % podle výšky kapitálu na vklady do 1,5 roku. Íránské banky poskytují úvěry při průměrné úrokové sazbě 17 % pro výrobní účely a 24 % pro komerční účely.

Bank Melli (The International Bank of the Islamic Republic of Iran), Bank Sepah (Army's Bank) a Bank Keshavarzi (Agricultural Bank) nebyly spojeny s nově vytvořenými bankami a zůstaly největšími komerčními bankami v Íránu. Poskytují úvěry na financování projektů v zemědělské výrobě ve státním i kooperativním sektoru.

Bank Mellat (Bank of the Nation) sestává z 10 soukromých bank a je třetí největší bankou v zemi se širokou nabídkou tuzemských i zahraničních bankovních služeb.

Bank Tejarat (Mercantile Bank) vznikla spojením 12 soukromých komerčních bank a patří mezi nejrenomovanější komerční banky v zemi.

Bank of Industries and Mines – vznikla spojením 3 zestátněných rozvojových bank a investičních společností a stala se jedinou rozvojovou bankou v Íránu na podporu a financování průmyslových a hornických projektů, jak v soukromém, tak ve státním sektoru.

Bank Sejarat Iran (Export Bank) je komerční banka s největší sítí poboček (2500).

Bank Sepah (Army's Bank) a Bank Keshavarazi (Agricultural Bank) nebyly spojené s nově vytvořenými bankami a spolu s Bank Meli zůstaly největšími komerčními bankami v Íránu.

Íránská exportní rozvojová banka (Export Development Bank of Iran) má výsadní postavení v rámci úvěrové podpory neropného vývozu.

Íránský exportní garanční fond (Export Guarantee Fund of Iran) pojišťuje rizika při exportu neropných produktů

Pobočky všech zahraničních bank v Íránu musely ukončit svoji činnost v r. 1980, i když většina z nich nadále udržuje v Teheránu kanceláře, aniž by poskytovala bankovní služby. CIB a komerční íránské banky mají rozvětvenou síť korespondenčních poboček po celém světě, k březnu 2003 jich bylo celkem 60, včetně poboček v USA.

V rámci nové liberalizační politiky 3. pětiletého plánu byly uděleny licence 6 soukromým bankám.

Konsorcia zahraničních bank vyžadují pro financování a pojištění úvěrových linek většinou garanci íránského ministerstva ekonomiky a financí, resp. CIB.

V příloze tohoto dokumentu je uveden seznam všech bank a poboček mezinárodních bank registrovaných v Íránu, včetně jejich adres, spojení a webů.

Pojišťovnictví

Zásilky do/z Íránu se doporučuje pojistit zakotvením pojistné doložky ve vývozních i dovozních smlouvách. Pojišťovací soustava v Íránu je většinou státní. Postupně se však připravuje její deregulace a privatizace.

Íránský exportní garanční fond (Export Guarantee Fund of Iran, tel.: +98-21-88857048, fax: 0098-21-88856942) pojišťuje rizika při exportu neropných položek.

V zásadě všechny íránské státní i soukromé komerční subjekty jsou povinny pojišťovat zásilky při exportu z Íránu, výběr pojišťovny je dobrovolný. Při dovozech do Íránu je pojištění též dobrovolné a závisí na dohodnutých podmínkách smlouvy. Hlavní národní státní pojišťovna je Bimeh Markazi Iran, Iran Central Insurance Organization, www.cent-ir.com; tel.: +98-21-22050001-5, fax.: 22054099. Vykonává centrální dohled nad dalšími státními pojišťovacími společnostmi v Íránu, z nichž nejdůležitější jsou:

- Iran Insurance, tel.: +98-21-66410003; fax: +98-21-66410003
- Insurance Industry Investment Co.; tel.: 0098-21-88849593-965304; fax: 0098-21-88865532
- Jahan Yarigarans Ins. Services Co.; tel.: 0098-21-22221139/41; fax: 0098-21-22275027
- Dana Insurance Co., tel.: +98-21-66709041/9; fax: +98-21-66710157
- DIL industrial Insurance; tel.: +98-21-88712702-8722146; fax: +98-21-88722623
- E.I.I.C. – Insurance Exp. And Inv. Co.; tel.: +98-21-88771167-88771246, fax: +98-21-88771245.

5.5. Daňový systém

Íránský daňový systém vychází z principu dílčích daní, stanovených podle jednotlivých oborů. Od 12. 10. 2008 bylo zákonem zavedeno placení 3 % DPH za všechny služby a spotřební a průmyslové zboží včetně zboží vyváženého i dováženého do země. Blíže viz zvláštní webová stránka www.vat.ir

V současnosti v Íránu platí společnosti a jednotlivci daň z příjmů realizovaných v Íránu i mimo Írán. Zahraniční společnosti a jednotlivci platí daň z příjmu uvalenou na příjmy z provedené práce v Íránu.

Úplná informace v angličtině o íránském daňovém systému je k dispozici na adrese <http://www.iran-export.com/invcli/taxation.htm>

Pro kontraktorské projekty je nutno počítat s tím, že z objemu každého projektu se platí poměrně vysoké procento poplatků na sociální pojištění:

- Pro kontrakty dodávané bez materiálu 15 % plus 1/9 hodnoty kontraktu jako příspěvek na nezaměstnanost
- Pro kontrakty dodávané vč. materiálu 7 % plus 1/9 hodnoty kontraktu jako příspěvek na nezaměstnanost

Podle místních zákonů není možné, aby daně nebo jakékoliv další poplatky platil za poplatníka někdo jiný (např. zákazník), proto, i když takové ujednání bude součástí smlouvy, bude neplatné. Lze ale legálně ustanovit cenu projektu, tzv. cena tax free, a do smlouvy vložit článek o tom, že jakékoliv firemní a personální daně a poplatky plynoucí z projektů budou dodavateli zákazníkem refundovány. Kromě standardních daní je v Íránu platná soustava náboženských daní a dávek, předepsaných šariíou muslimům a placených místní mešitě.

Mezi Íránem a ČR není zatím uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění. Probíhají ale jednání na úrovni ministerstev financí a Írán avizoval svůj zájem tuto smlouvu uzavřít co možná nejdříve.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

	v mil. USD
Vývoz FOB	97 380
Dovoz FOB	48 438
Obrat	145 818
Saldo	48 942
Celkový dluh	22 400
Likvidita (M2)	40,3 %
Peněžní prostředky (M1)	12,8,0 %

Zdroj: íránská CBI 20058

Ve finančním roce 2008/09 byl zaznamenán deficit státního rozpočtu ve výšce 58,18 mld. USD. Celkové příjmy činily 100,435 mld. a výdaje 158,614 mld. USD. Podle údajů CIB byla mezibankovní 3 měsíční úroková sazba ve výši 2,64 pro EUR a pro USD (LIBOR) 5,21. Inflace dosáhla úrovně 23,3 %. Oficiální statistika CBI uvádí, že v zemi je v současnosti kolem 8,4 % (cca 1,74 mil.) nezaměstnaných.

Zahraniční aktiva Íránu stoupla v roce 2008 o 3,5 mld. USD a jsou nyní na hodnotě 46,7 mld.USD (údaj ze III.Q.2008). Celkový dluh je ve výši 22,4 mld. USD (z toho cca 13,1 mld. bankám v EU – 1,03 belgické, 5,41- francouzské, 2,54 – německé, 0,98 – italské, 0,42 – švýcarské, 0,77 – anglické, 0,51 – švédské, 0,28 – španělské, 0,51 - holandské).

Struktura HDP v r. 2008: Příjmy – cca 88 mld. činil příjem z ropy a ropných produktů, 9,7 mld. z neropných vývozů a zbytek činil výběr cla, daní apod. Vzhledem k výraznému poklesu ceny ropy se očekává prudký nárůst podílu ropy a ropných derivátů na struktuře HDP a to vzhledem k náběhu výroby ropných derivátů v průmyslové zóně Assaluyeh.

Odhaduje se, že existuje až 35–40 % příjmů nezaregistrovaných v HDP (daňové úniky, ilegální a pašované dovozy, pracovní síly v značném počtu z okolních států, hlavně Afghánistán, Pákistán aj., které neprocházejí žádnou oficiální statistikou a tvoří „stínovou ekonomiku země“).

Užití HDP v %: soukromá spotřeba 58 %; veřejná spotřeba 11,2 %; investice 26,5 %; export zboží a služeb 8,1 %; nárůst zásob: minus 3,8 (v předcházejícím období: minus 4,0).

Spotřební náklady představují cca 70 % současného použití HDP (oproti předchozímu roku vzrostly o 4 %).

Podle údajů CIB se v r. 2008 odhadoval růst HDP ve výšce 7,4 %.

Průměrná měsíční mzda dosáhla výše 256 USD.

Průměrný kurz íránské měny v roce 2008 byl 9 678 IRR/USD, zatímco v r. 2005 cca 8 998 IRR/USD, v roce 2006 cca 9 150 IRR/USD, v roce 2007 cca 9 280 IRR/USD. Zatím nijak se v Íránu neprojevovala oslabování dolaru na světových trzích.

Zvýšení daně z přidané hodnoty se v jednotlivých odvětvích v roce 2008 odhadovalo následovně: zemědělství 11,8 %; ropný průmysl 27,9 %; průmyslová výroba 7,3 %; vodní a energetický sektor 1,8 %; stavební sektor 3,5 %; sektor služeb 48,5 %.

V roce 2008 se index spotřebních cen zvýšil o 16,7 %, a to i přesto, že došlo k neočekávaně vysokému příjmu z exportu ropy. Íránská ekonomika se nachází v důsledku mnohaleté podkapitalizace ve vážných strukturálních problémech a pokračuje nepředvídatelná likvidita; tendence místní měny rijálu je stále

klesající, což vyvolává tlak vlády na snižování a ještě silnější restrikcí dovozů, i když hlasitě proklamuje pokračující liberalizaci obchodní politiky.

Pro tzv. strategické státní dovozy zboží a služeb, jako jsou potraviny, zdravotnictví, školství, národní průmyslové rozvojové projekty, obrana země, představuje státní subvence cca 40 % devizových prostředků.

Zavedení tzv. exportních certifikátů (hard currency settlement letters) do devizového systému Íránu v průběhu r. 2000 umožnilo íránským bankám kupovat a prodávat zahraniční konvertibilní měnu (obzvláště USD) v reálném tržním kurzu, což bylo přímou reakcí CIB na postupné nastolení ekonomického prostředí tržní ekonomiky v průběhu následujících roků. Jeho součástí je i právě probíhající proces zřizování soukromých bank, které jsou v této etapě stále ještě rukojmím zastaralého bankovního a finančního systému, který nevytváří podmínky na deklarované ekonomické změny. Íránský parlament v souladu se záměry 3. pětiletého plánu pověřil centrální banku, aby připravila ve 4. pětiletém plánu institucionální a systémové podmínky pro postupné zřizování soukromých bank z íránských bankovních subjektů a zahraničních nevládních bankovních a úvěrových institucí. CIB je autorizována udělovat bankovní licence.

Podle výnosu CIB jsou íránské bankovní pobočky v zahraničí (celkem 37) pověřené provádět nákupy zahraničních měn, které budou následně prodávat íránským bankám v protihodnotě za místní měnu IRR podle zvláštních podmínek platných pro tzv. exportní certifikáty. Zahraniční devizy se nakupují v příslušných dohodnutých kurzech v USD, GBP, EUR, JPY, SFR, a to podle devizových potřeb íránských komerčních bank. Bankovní marže činí 0,5% z nákupní ceny. Výměnný kurz je denně publikován prostřednictvím renomovaných komerčních bank Melli, Markazi a Saderat. Tento kurz je základem pro další komerční banky pro stanovení jejich vlastních kurzů podle tržní situace na finančním trhu.

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Dovoz do Íránu v íránském roce 2007/2008

Pořadí	Země	Dovoz v tis. USD
1	UAE	9 979 833
2	Německo	6 415 372
3	Čína	3 085 294
4	Francie	2 933 010
5	Itálie	1 930 970
6	Švýcarsko	2 994 105
7	Jižní Korea	2 412 626
8	Rusko	1 532 138
9	Japonsko	1 845 419
10	Turecko	1 804 228
11	Indie	1 694 412
12	UK	1 321 769
13	Holandsko	978 058
14	Rakousko	848 919
15	Singapore	780 696
16	Brazílie	786,539
17	Belgie	663 626
18	Švédsko	587 073
19	Španělsko	391 493
20	Thajsko	343 072
21	Australie	379 791
22	Kanada	276 876
23	Kazachstan	283 035
24	Indonésie	168 399
25	Zbytek	3 993 549

Dovoz celkem	48 438 820
---------------------	-------------------

Zdroj: íránská CBI

Teritoriální struktura dovozů do Íránu z EU v íránském roce 2007/2008

		EU Export	EU Export		Import	Import	
		to Iran in €	to Iran in €		from Iran in €	from Iran in €	
		2007	2008		2007	2008	
1	AUSTRIA (11 month)	314 591 826	305 122 409	-3,0 %	221 570 815	162 781 580	-26,5 %
2	BELGIUM	400 301 000	476 302 000	+18,98 %	198 042 000	243 155 000	+22,78 %
3	BULGARIA	39 860 000	52 310 000	+76,2 %	9 490 000	9 100 000	-4,1 %
4	CYPRUS (11 months)	1 206 700	1 641 000	+36,0 %	3 147 850	6 453 000	+105,0 %
5	Czech Republic	26 173 000	38 091 000	+45,5 %	17 193 000	11 458 000	-33,3 %
6	DENMARK	91 600 000	100 500 000	+9,7 %	7 400 000	5 200 000	-29,5 %
7	FINLAND	89 412 319	123 389 000	+38,0 %	1 980 289	2 059 500	+ 4,0 %
8	FRANCE	1 516 642 000	1 813 190 000	+19,6 %	2 473 230 000	2 380 442 000	-3,8 %
9	GERMANY (11 months)	3 239 820 000	3 580 000 000	+10,5 %	546 827 795	543 000 000	-0,7 %
10	GREECE	9 909 000	8 148 000	-17,7 %	1 989 000 000	2 027 000 000	1,9%
11	HUNGARY	17 797 400	14 313 400	-19,6%	2 630 800	2 222 000	-15,5%
12	IRELAND	27 832 000	43 396 000	+65,5 %	2 846 000	4 502 000	+63,0 %
13	ITALY	1 856 328 527	2 170 454 487	+16,9 %	4 158 123 937	3 920 827 114	-5,7 %
14	NETHERLANDS	419 388 000	376 291 000	-10,2 %	311 591 000	529 711 000	+70,0 %
15	POLAND	82 425 000	93 650 500	+13,6 %	21 509 000	31 714 000	+47,4 %
16	PORTUGAL (9 months)	10 443 000	21 060 000	101,7 %	198 485 000	239 492 000	20,7 %
17	ROMANIA	107 680 000	131 770 000	+22,3 %	482 570 000	61 110 000	-87,3 %
18	SLOVAKIA	8 467 000	12 226 000	+44,0 %	8 360 000	3 878 000	-46,0 %
19	SLOVENIA	58 641 000	48 653 000	-17,03 %	3 763 000	3 146 000	-16,4 %
20	SPAIN	353 636 364	389 000 000	+10,0 %	1 254 629 631	2 710 000 000	+116,0 %
21	SWEDEN	152 986 302	223 360 000	+46,0 %	87 035 000	6 092 450	-93,0 %
22	UNITED KINGDOM	400 953 946	405 584 270	+1,2 %	69 026 915	71 273 355	+3,3 %
	TOTAL in €	9 186 234 384	10 428 452 066	+12,8 %	12 058 962 032	12 974 616 999	-2,6 %

Údaje z podkladů jednotlivých velvyslanectví EU v Teheránu k 31. 3. 2009

Hodnota íránského dovozu podle mezinárodní celní klasifikace za 2008/09 (v milionech USD)

I. LIVE ANIMALS

	Type of Goods	Value mil. USD	% Value
1	Live Animals	13 335	0,02
2	Meat & Food Animals	238 198	0,49
3	Fish, spineless and shelled	24 692	0,05
4	Milk, dairy and eggs	173 592	0,36
5	Other animal products	11 005	0,02
SUM OF PART-1		460 825	0,94

II. VEGETABLE PRODUCTS

6	Live plants & flower production	6 054	0,01
7	Vegetables, root plants, etc.	81 188	0,17
8	Edible fruit , citrus skins	289 495	0,60
9	Coffee, tea, spices	126 585	0,26
10	Cereals	1 188 253	2,46
11	Flour Industry products, malt, Starches, gluten	6 008	0,01
12	Oil seeds & fruit	580 460	1,20
13	Gums, Resins, etc.	11 790	0,02
14	Weave able plant products & materials	894	0,00
SUM OF PART-2		2 290 730	4,73

III. ANIMAL/PLANT FATS, OILS THEIR DERIVIATIVES, READY-MADE FOOD FATS, ANIMAL WAX

15	Animal, vegetable fats & oils, etc	1 008 556	2,08
SUM OF PART-3		1 008 556	2,08

IV. FOOD PRODUCTS, Beverages, Spirits & vinegars, Tabacco and manufactured tabacco substitutes

16	Products of Meat & Fish	171	0,00
17	Sugar powdered/cubed & Sweets	448 564	0,93
18	Cocoa & its derivatives	41 701	0,09
19	Cereal products, flour, milk preparations products	9 811	0,02
20	Vegetable, fruit, nuts food preparations	21 019	0,04
21	Various edible products & preparations	104 161	0,21
22	Drinks, spirits and vinegar	32 941	0,07
23	Food industry waste, animal fodder	384 762	0,80
24	Tobacco & their imitations	456 971	0,94
SUM OF PART-4		1 500 103	3,10

V. MINERAL PRODUCTS

25	Salt, sulfur soil ,stone,lime and cement	132 115	0,27
26	Ores,slag and ash	130 424	0,27
27	Mineral fuels, oils, destilation products	4 378 505	9,04
SUM OF PART-5		4 641 046	9,58

VI. CHEMICAL PRODUCTIONS & AFFILIATED INDUSTRIES

28	Inorganic chemicals, precious metal compound	446 358	0,92
29	Oganic chemicals	1 228 575	2,54
30	Pharmaceutical products	958 001	1,98
31	Fertilizers	561 474	1,16
32	Tanning,dyeing extracts,derives,pigments etc	303 460	0,64
33	Essence , residual oils,perfumes,cosmetics	118 997	0,25
34	Soaps & tension Active mineral material	72 695	0,15
35	Albuminoidal material, products	61 355	0,13
36	Photography & cinematography products	85 957	0,18
37	Various chemical industry products	575 141	1,19
SUM OF PART-6		4 412 015	9,12

VII. PLASTICS & KNOWN PRODUCTS OF, KAOOCHOO & PRODUCTS

38	Plastics and products	2 085 624	4,31
39	Ruber and articles thereof	564 088	1,17
SUM OF PART-7		1 847 728 811	5,47

VIII. SKIN, LEATHER, SOFT FUR & PRODUCTS, SADDLE & LEAF ORNAMENTS, TRAVEL GOODS, BAGS

40	Skin (not soft),leather	3 547	0.01
41	Leather goods, decorative	15 344	0,03
42	Soft natural skins, fur	53	0,00
SUM OF PART-8		18 945	0,04

IX. Wood & products, Charcoal, CORK, BAMBOO SHOOTS

43	Wood & products, charcoal	443 310	0,91
44	Cork & products	736	0,00
45	Bamboo shoots & products	2 358	0,01
SUM OF PART-9		446 405	0,92

X. WOOD PASTE & OTHER CELLULOSE MATERIAL, WASTE PAPER, PAPER CARDBOARD AND PRODUCTS

46	Pulp of Wood & other cellulose material	101 923	0,21
----	---	---------	------

47	Paper , cardboard & known products	1 040 984	2,15
48	Books, newspapers,pictures etc	53 588	0,11
SUM OF PART-10		1 129 158	2,48

XI. TEXTILE & PRODUCTS

49	Silk	7 484	0,02
50	Wool,animal hair, soft fur	42 551	0,09
51	Cotton	115 704	0,24
52	Vegetable textile fibers, paper yarn, woven fabric	62 310	0,13
53	Manmade fillaments	225 269	0,47
54	Manmade staple fibers	636 746	1,31
55	Wadding ,felt,nonwovens,yarns,twine,cordage,etc	5 247	0,03
56	Mohair, carpets & other floor covering	9 327	0,02
57	Special knitted cloth,lace,tapestry etc	26 358	0,05
58	Impregnated,coated or Iminated textile fabric	88 170	0,19
59	Knitted /stretch cloth	1 708	0,01
60	Clothing & garments natural	2 153	0,01
61	Clothing & Garments synthetic	8 045	0,02
62	Other textile sewn material	8 136	0,02
SUM OF PART-11		1 249 211	2,56

XII. SHOES, HATS, UMBRELLAS, CANES, WHIPES

63	Shoes & like objects	6 417	0,01
64	Hats & parts	2 222	0,00
65	Umbrellas & canes,whips,etc	699	0,00
66	Feathers & ready soft feathers,human hair	7 906	0,02
SUM OF PART-12		17 246	0,31

XIII. STONE PRODUCTS, PLASTER, CERMENT, ASBESTOS GLASS WOOL, CERAMICS, GLASS

67	Stone, plaster , cement products	75 469	0,15
68	Ceramic products	99 269	0,21
69	Glass & glassware	269 566	0,56
SUM OF PART-13		444 305	0,92

XIV. NATURAL & FARMED PEARL, PRECIOUS & SEMI PERCIOS STONES, PERCIOS METALS, ORMOLU METALS

70	Natural & farmed pearl, precious stones,coins	54 526	0,11
SUM OF PART-14		54 526	0,11

XV. ORDINARY METALS & PRODUCTS

71	Steel and Iron	7 833 349	16,17
72	Iron, cast iron products	1 291 545	2,69

73	Copper & products	75 606	0,16
74	Nickel & products	46 107	0,09
75	Aluminum & products	675 253	1,41
76	Lead & products	14 376	0,03
77	Zinc coated & products	31 551	0,07
78	Tin and articles thereof	19 791	0,04
79	Other Ordinary Metals	14 929	0,03
80	Tools ,implements,cutlery, etc of base metal	14 396	0,30
81	Various products of metals	87 540	0,18
SUM OF PART-15		10 235 451	21,13

**XVI. MACHINERAY & MECHANICAL PARTS, ELECTRICAL
 PRODUCTS RECORDING/AUDIO EQUIPMENT & PARTS**

82	Nuclear reactors,boilers,machinery,etc	8 970 623	18,52
83	Electrical,electronic equipments	2 861 128	5,91
SUM OF PART-16		11 831 752	24,43

XVII. AIR /SEA/LAND VEHICLES, TRANSPORTATION EQUIPMENT

84	Railway, locomotives,rolling stock,equipment	167 459	0,34
85	Land vehicles	2 259 344	4,66
86	Air/space vehicles and parts	83 007	0,20
87	Ships /boats/hovercrafts	23 348	0,05
SUM OF PART-17		2 533 158	5,25

**XVIII. OPTICALEQUIPMENT& PARTS, PHOTOGRAPHY, CINEMATOGRAPHY,
 MEASUREMENTS, CONTROL, LAB. EQUIPMENT& PARTS, SURGERY**

88	Optical/photography equipment & parts	972 650	2,01
89	Clocks , Watch and parts thereof	77 454	0,16
90	Musical instruments parts	3 700	0,01
SUM OF PART-18		1 053 803	2,17

XIX. VARIOUS GOODS & PRODUCTS

91	Furniture,lighting,signals,prefabricated buildings	125 660	0,26
92	Toys, games ,sports requisites	75 631	0,16
93	Miscellaneous manufactured articles	49 101	0,10
SUM OF PART-19		250 393	0,52

XX. ART OBJECTS, COLLECTIONARIERS ITEMS & ANTIQUES

94	Works of art,collectors pieces and antiques	96 457	0,20
95	C.K.D for manufacturing road building machunery and other machines	1 892 855	3,91

SUM OF PART-20	1 989 312	4,11
GRAND TOTAL OF IMPORT	48 438 820	100

Vývoz zboží z Íránu měl rostoucí tendenci. Převážně rostl export ropy, ropných produktů a plynu a jen mírně neropný export. Nejvýznamnější komodity neropného exportu byly železné a minerální rudy, barevné kovy (zinkový a olověný koncentrát), šrot; koberce, zemědělské produkty, čerstvé a suché plody (pistácie, hrozinky, ořechy, ovoce, zelenina, šafrán, kaviár, mořské plody, rybí produkty), bavlna; chemické a petrochemické suroviny a deriváty, benzen; cement; průmyslové výrobky (stavební stroje, pneumatiky, akumulátory, el. zařízení, telefonní přístroje, elektronika, aj.), investiční celky (ropný, petrochemický a plynárenský průmysl, potravinářské jednotky); jiné jako obuv, textilní konfekce, surová a zpracovaná kůže.

Nejvýznamnější vývozy z Íránu směřují do zemí UAE, Japonsko, Jižní Korea, Itálie, Jižní Afrika, Čína, Turecko, Taiwan, Rusko, Německo, Francie, Španělsko, Brazílie aj.

Nejvýznamnější **dovozy do Íránu** za poslední období jsou z UAE, Německa, Francie, Itálie, Číny, Francie, Japonska, Kanady, Austrálie, Španělska, Švýcarska aj.

Nejvýznamnější skupiny dováženého zboží a služeb za poslední období byly stroje, investiční celky (energetika, metalurgický a ocelářský průmysl, jaderná energetika aj.), dopravní prostředky; (7,565 miliard USD); potraviny a živá zvířata (2,106 miliard USD); chemické, petrochemické a farmaceutické výrobky, léky (2,384 miliard USD); tabák a nápoje; ostatní: technické služby, hi-tech licence a know-how, zdravotní technika, elektrotechnické výrobky, elektronika aj.

Komoditní struktura dovozů z EU do Íránu: stroje a dopravní prostředky (48 %); železo a hutní materiál (15 %); potraviny a živá zvířata (12 %); chemické, petrochemické a farmaceutické výrobky, léky (12 %); tabák a nápoje (1 %); ostatní 12 %.

Celkový **dovoz EU** v r. 2008 z Íránu dosáhl 11,66 mld. USD, v roce 2007 to bylo 11,9 mld. USD, což bylo nepatrně nižší, ale stále dobrá ve srovnání s vývozem členských států EU do Íránu.

Celkový **vývoz EU** v r. 2008 do Íránu byl 10,313 mld. USD, v roce 2006 byl 11,318 mld. USD, v roce 2007 pouze 8,517 mld. USD. Znamená to poměrně významný nárůst, nebo též návrat k původním nákupům Íránu v EU, nasvědčující tomu, že se Írán přestal obracet k jiným dovozcům, nebo z mnoha důvodů přestal dávat přednost nepřímým dovozům.

Obchodní bilance EU s Íránem za uvedené období vykazovala pasivum ve výši 1,35 mld. USD a potvrzuje tak dlouholetý trend výrazně pasivní bilance.

Mezi nejvýznamnější dovozce členských států EU z Íránu patří Itálie, Francie, Německo, Španělsko, Nizozemsko. Mezi nejvýznamnější vývozce ze členských států EU do Íránu patří Německo a Itálie. Nejvýznamnějšími obchodními partnery Íránu jsou Německo, Francie, Španělsko, Švýcarsko, Belgie, Rakousko, Nizozemsko a Velká Británie.

Nástup prezidenta Ahmadínežáda v květnu 2005 nepřinesl hospodářský růst ani strukturální změny v hospodářství, potřebné pro akceleraci výrobních procesů. Zlepšení bylo vidět pouze v tom, že se v posledních letech následkem významného zvýšení cen ropy na světových trzích neplánovaně zvýšily finanční a devizové zdroje státního rozpočtu.

Podstatné kvalitativní změny nárůstu devizových příjmů z neropného exportu, z hlediska zvýšení efektivnosti a řízení íránské ekonomiky, urychlení přechodu na tržní hospodářství, včetně restrukturalizace a modernizace národního hospodářství, nejsou zatím viditelné.

Nadále existuje vysoká míra inflace, provázená nárůstem cen předmětů denní spotřeby. CBI oficiálně přiznává průměrnou roční inflaci země ve výši 26,7 %. Vůbec se nedaří snižovat, navzdory všem proklamacím, vysokou nezaměstnanost a vytvářet rychle nové pracovní příležitosti. Naopak, prognózy pro následující období předpovídají další růst nezaměstnanosti a inflace. Íránské výrobky se na zahraničních trzích prosazují jen těžko a se ztrátou subvencovanou ze státního rozpočtu. Přetrvává byrokratický devizový dohled a přísná restrikce dovozů.

Na období 4. pětiletého plánu platného pro léta 2006–2010 je základem orientace na zvýšení exportní a konkurenční schopnosti íránské ekonomiky. První rok pětiletého plánu pokračuje v těchto smělých vizích, ale opět jen na papíře, vlastní realizace silně zaostává a vláda je pod ostrou kritikou parlamentu a ekonomických kruhů země.

Íránská struktura ekonomických subjektů je upravena ve článku 44 ústavy a sestává ze tří sektorů – soukromého, družstevního a státního. 4. pětiletý plán (2006–2010) stanovil úkol pro íránskou výkonnou moc snižovat podíl státního ekonomického sektoru o 20 % každý rok. S ohledem na tento úkol týkající se cca 2000 podniků připravila vláda návrh na jejich privatizaci, který vzbudil ještě větší vlnu kritiky pro jeho naprostou neprůhlednost, jak a podle jakých kritérií se bude privatizovat. Tento plán se stále více jeví být snahou prezidenta a vlády, jak během volebního období převést státní podniky do soukromých rukou vybraných jedinců, kteří mají napojení na současné vládní kruhy, nebo jak zamýšlenou privatizaci zmařit.

Stále přetrvává vysoká, až 85%, závislost celkových devizových příjmů z prodeje ropy a ropných výrobků, přičemž prodej surové ropy tvoří až 90 % z celkových příjmů země.

Hospodářská politika 4. pětiletého plánu sleduje následující hlavní cíle: snížení inflace ze současných 26 % na 14,9 %; reformu daňového systému a zřízení státního daňového úřadu s očekávaným zvýšením daňových příjmů o 23 % a snížením nejvyšší daně z 50 na 45 % (celkový podíl daní na tvorbě HDP zůstává pro rok 2008 stejný jako v předchozích letech (6–8 %) a není možno očekávat zvýšení tohoto podílu).

Írán se snaží o garanci zahraničních investic, snížení státních subvencí výrobků, privatizaci průmyslového sektoru a zvýšení cen benzínu. Žádné nepřímé daně (DPH apod.) nejsou v Íránu uplatňovány. Výpadek příjmů do státního rozpočtu se zvyšuje, protože mnoho místních výrobků a k nim náležejících služeb je státem subvencováno (např. u výroby chleba je subvencována mouka apod.). V zemi nejsou vybírány žádné nepřímé daně, a to i u obvykle mimořádně vysoce zdaňovaných položek v jiných zemích, jako je např. alkohol (v zemi platí 100% prohibice), cigarety, pohonné hmoty. Stát zatím legislativně neotevřel žádnou možnost, s ohledem na rozsah subvencí, jak tento „výpadek“ nepřímých daní nahradit.

Jedno z hlavních volebních témat současného prezidenta – nekompromisní boj s korupcí – se ani v roce 2008 nedařilo naplňovat. Naopak se zdá, že i když prezident posílil prostřednictvím svých příznivců dosazených do všech sfér ekonomiky Íránu svůj dohled, množící se korupční aféry svědčí o tom, že všudypřítomná korupce přináší nemalé problémy hodnověrnosti země.

Příznivé investiční prostředí pro vstup přímých zahraničních investic nastalo přijetím zákona o podpoře a ochraně investic v roce 2002 a jeho doplňcích v roce 2008. Transfer zisku v zahraniční měně, společně s vlastními kapitálovými investicemi do podnikání v Íránu zpět do zahraničí, je garantováno zákonem. Problémem však zůstává konečná efektivnost kapitálových výnosů po odečtu dodatečných nákladových položek, jako jsou daně z majetku, náklady na zdravotní a sociální pojištění místního personálu apod. Zahraniční investoři mají stejná práva jako domácí, v případě konfiskace nebo znárodnění dokonce mají nárok na kompenzaci škody. Íránský stát měl v souladu s 3. pětiletým plánem prioritní zájem na vstupu přímých zahraničních investic, obzvláště technologického know-how do vybraných odvětví íránské ekonomiky, jako jsou petrochemický, těžební průmysl a zpracování nerostů. Írán je otevřen široké mezinárodní kooperaci. Vstup zahraničního kapitálu je možný od 1 % do 100 %, u státního sektoru pak maximálně do 49 %.

Růst investic dosáhl ra rok 2008 úrovně 7,1 %.

Plánovaný ekonomický růst ve 4. pětiletém plánu je 8 % a má vytvořit ročně 765 tis. pracovních příležitostí.

Celková hodnota rozvojových projektů je 213 035 mld. IRR, uvažuje se o dodatečných preferencích pro průmysl (do konverzních sektorů s nejvyšší přidanou hodnotou, průmyslu neželezných kovů, kde je v současnosti téměř 30 tis. průmyslových jednotek, průmyslu stavebních materiálů) a zemědělství (48 mld. USD). Nepředpokládají se investice z vlastních zdrojů do těžby ropy a plynu. Zahraniční úvěry jsou plánovány ve výši 48 mld. USD oproti dosud proinvestovaným 11 mld. USD.

Rozvoj průmyslového sektoru bude vyžadovat ročně investice za 3 mld. USD. Průmyslová kapacita je v současnosti využívána jen na 50 %. Objem investic významné íránské organizace pro průmyslový

rozvoj a obnovu – Industrial Development and Renovation Organization, spadající pod Ministerstvo průmyslu, byl za poslední tři roky 1,5 mld. USD, z toho bylo 800 mil. USD použito na rozvoj automobilového průmyslu. Do těžkého průmyslu bylo investováno v posledních 10 letech jen 14,1 mld. USD, což je vcelku málo.

Kapitálové investice do soukromého sektoru se v roce 2008 plánovaly na celkem 57,85 tril. IRR, což představovalo pokles 14,8 % proti roku předcházejícímu.

Írán se v roce prezidentských voleb (červen 2009) nachází ve složité politické, hospodářské a socio-demografické situaci. Klíčovým faktorem pro další ekonomický rozvoj budou jednak výsledky voleb a jednak úroveň (ne)spolupráce s mezinárodním společenstvím ohledně jejího jaderného programu, a to především v období do konce kalendářního roku 2009.

6.3. Komoditní struktura

Hlavní průmyslová odvětví země jsou: ropný, plynárenský, těžební a hutnický průmysl, chemický a petrochemický průmysl, energetika, automobilový, strojírenský, textilní, oděvní průmysl, obráběcí stroje, průmysl kovových a nekovových materiálů, sklářský průmysl, výroba cementu, stavební materiály, spotřební průmysl, dřevařský lesnický a papírenský průmysl, potravinářský průmysl a výroba nealkoholických nápojů, cukrovary aj.

Nerostné bohatství země patří jednoznačně k nejrozsáhlejším a nejkomplexnějším na světě. Ve většině případů (s ohledem na převážně pouštní charakter země) jsou ložiska surovin lehké přístupné, což v porovnání se světem snižuje náklady na těžbu. Nevýhodou pro efektivnější těžbu je stále nedostatečně rozvinutá dopravní a další infrastruktura.

Ropa

- Potvrzené zásoby: 125,8 mld. barelů
- Průměrná denní produkce v roce 2007: 3,969 mil. barelů
- Průměrný denní vývoz: 2,415 milionů barelů

Níže jsou uvedeny podrobné informace o největších odběratelích íránské surové ropy v roce 2008 a jednotlivých investičních záměrech v oblasti rozvoje ropných a plynových polí, včetně investic do rafinerií a technologií na zkapaňování plynu (LNG).

1/Japonsko

Největší odběratel íránské surové ropy, odebírá 400 tis. barelů denně. Írán je 4. největším dodavatelem do Japonska. Největším importérem je firma Nippon Oil, která odebírá 120 tis. barelů íránské ropy denně. Japonsko investovalo původně 75 % veškerých projektových nákladů do největšího íránského ropného naleziště Azagedan, postupně však změnilo svoje investiční priority a nyní drží pouze 10 % veškerých investic do tohoto ropného pole.

2/ Čína

Druhý největší odběratel s objemem těsně pod 400 tis. barelů denně. Írán je 3. největším dodavatelem do Číny. Největší čínští importéři ropy z Íránu jsou státní Zhuhai Zhenrong (240 tis. barelů denně) a Sinopec (160 tis. barelů denně). Sinopec je jediný čínský zpracovatel, jehož rafinerie je schopna zpracovat íránskou ropu. Sinopec investoval 2 mld. USD do íránského ropného pole Yadavaran. Čínská The China National Offshore Oil Corp (CNOOC) nyní jedná s Íránem o obrovské investici 16 mld. USD na rozvoj plynových polí v oblasti North Pars a na výrobu LNG. Další čínská The China National Petroleum Corp. (CNPC) jedná o investicích v odhadované výši 3,6 mld. USD ve fázi č. 14 plynového pole South Pars a dále o rozvoji těžby ropy v oblasti Kaspického moře.

3/ Indie

Importuje z Íránu celkem 360 tis. barelů denně. Největší indický odběratel je firma MRPL (130 tis. barelů/den) následovaná firmou Reliance (120 tis. barelů/den). Reliance má zájem o nákup 580 tis. barelů denně pro naplnění kapacity svojí rafinerie Jamnagar. Indické firmy ONGC, IOC and Oil India Ltd jednájí o 3 miliardové investici do plynového pole v íránském Farsi. Indická ONGC a Hinduja group jednájí o

vstupu do ropného pole Azagedan (namísto japonských firem, které se odtud stáhly). ONGS rovněž jedná o vstupu do projektu těžby v Kaspickém moři. Indie rovněž jedná o možnosti výstavby plynovodu přes Pákistán, nyní se zdá, že její zájem o tento projekt ochabl. Firma Essar jedná o výstavbě nové rafinerie v oblasti Bandar Abbás s kapacitou 300 tis. barelů denně – investice ze strany Essaru by měla dosáhnout výše 10 mld. USD.

4/ Malajsie

Malajská firma SKS podepsala v prosinci 2007 kontrakt na rozvoj plynových polí Golshan a Ferdows. Výše investice je 6 mld. USD. Jedná dále o možnosti výstavby závodů na výrobu LNG v této lokalitě. SKS společně s íránskou NIOC plánují postavit rafinerii na íránskou ropu v Malajsi s kapacitou 200 tis. barelů za den. Výše investice je 10 mld. USD. Malajský Petronas vlastní 10 % v projektu na výstavbu závodu na LNG v plynovém poli PARS a jedná o zvýšení podílu odkupem podílu francouzského TOTALu, který se chce z tohoto projektu stáhnout.

Írán je druhý největší exportér ropy v rámci OPEC a má prokázány zásoby ve výši 10 % světových zásob – 3. místo na světě, při současné těžbě mu tyto potvrzené zásoby vydrží na dalších 70 let). Írán disponuje v současnosti 32 ropnými poli, z toho 25 pevninskými a 11 s těžbou z mořského dna (offshore) – viz tabulka hlavních velkých polí níže.

Onshore (denní kapacita barelů)	Offshore (denní kapacita barelů)
Ághádžarí (200 000)	Abuzar (125 000)
Ahváz-Asmarú (700 000)	Dorúd (130 000)
Bangestán (245 000)	Salmán (130 000)
Bibi-Hakímeh (130 000)	Sirrí (95 000)
Gačsarán (560 000)	Sorúš/Nourúz (60 000)
Karandž-Pársí (200 000)	
Márún (520 000)	
Pázanán (70 000)	

Írán dále rozvíjí 2 velká ropná pevninská pole (Ázádegán a Bangestán) a 6 polí offshore, kde by se mělo začít těžit během několika let. Všechna stávající pole ale potřebují modernizaci a zavedení efektivnějších metod těžby. Koeficient výtěžnosti íránských ropných polí je 24–27 % (světový průměr je 35 %).

Kvalita íránské ropy je střední třídy (obsah síry) s klasifikací API 28-35. Kvóta těžby stanovena OPEC pro Írán je 4,110 mil. Írán má potenciál rychle navýšit těžbu, neboť již v roce 1974 těžil 6 mil. barelů denně. Toto zvýšení je sice investičně náročné, ale Írán má vypracován a schválen plán na zvýšení těžby na 5 mil. barelů denně do roku 2010 a 8 mil. barelů denně do roku 2020. Lákání zahraničních investorů není v současné době nijak úspěšné a Írán čelí odlivu zájmu, spíše dočasně, velkých nadnárodních společností o investice v zemi.

Důvodem je nejistý vývoj okolo íránského obohacování jaderného paliva, mj. viz rezoluci RB OSN č. 1737. Pokud se situace zlepší, nebude pro Írán problém najít vhodné investory. Záleží pouze na jeho rozhodnutí, kdy, koho a za jakých podmínek osloví.

Írán těžbu ropy komplexně svěřil do rukou státní společnosti National Iran Oil Company (NIOC), která má uzavřeno mnoho přímých smluv se zahraničními partnery (většinou se jedná o konsorcia nadnárodních a státních společností) a to převážně na bázi buy-back kontraktů (za rok 2006 s objemem ve výši cca 14,235 mld. USD). Dle vyjádření nového ministra ropného průmyslu je Írán s těmito kontrakty spokojen a bude je prodlužovat. Mezi zahraničními partnery jsou prakticky všechny známé ropné společnosti s výjimkou US firem (Shell, BP, OMV, Cepsa, Total, Repsol, Satoil, NorskHydro, Lukoil, Sinopec, Petronas, Eni, Agip, Inpex, JGC, Elf Aquitaine atd.) včetně jejich subdodavatelů.

Írán nerozvíjí pouze pevninská naftová pole a offshore vrty v oblasti Perského zálivu. Snaží se rozvíjet těžební činnost i v oblasti Kaspického moře, kde neotevřel zatím žádné funkční ropné pole. Situaci komplikuje fakt, že se stále nepodařilo uzavřít dohodu o rozdělení přírodních zdrojů Kaspického moře mezi jednotlivé pobřežní státy.

Írán ale hraje hlavní roli v ropných swapech v oblasti Kaspického moře. V této souvislosti staví ropovod do Iráku (trasa Basra-Ábádán) a postavil již ropovod od Kaspického moře (Nekka-Teherán). Tyto swapové ropovody končí vždy v íránských rafineriích.

Poznámka: ropný swap znamená, že Írán odebere dohodnuté množství ropy z partnerské sousední země (která ji buďto nemůže exportovat, nebo její exportní náklady by byly příliš vysoké) za poplatek 1,5–2,0 USD/barrel a za toto odebrané množství dodá odběratelům partnerské země svoji ropu prostřednictvím svých ropných terminálů v Perském zálivu či svých existujících ropovodů). Takto může např. Turkmenistán exportovat 60 tis. barelů denně do Turecka, i když s ním není spojen žádným ropovodem.

Írán v roce 2007 provozoval 9 starých rafinerií (postavených před rokem 1979) s kapacitou zpracování 1,47 mil. barelů denně, z nichž hlavní a největší jsou tyto:

Rafinerie	Denní kapacita v tis. barelů
Ábádán	400
Isfahán	265
Bandar Abbás	232
Teherán	225
Arák	150
Tabríz	112

V současné době jsou schváleny prostředky na výstavbu dalších dvou rafinerií (Čáhbahár 225 tis. b/d, ostrov Qešm 120 tis. b/d) a na modernizaci stávajících tak, aby měl Írán v roce 2009 kapacitu zpracování ve výši 2,2 milionů barelů denně.

Protože vlastní kapacita současných 9 íránských rafinerií nestačí, je Írán nucen dovážet benzín, z čehož cca 40 % dováží z Evropy (firma Vitol), 45 % z Indie (firma Reliance) a zbytek ze sousedních zemí (Turecka apod.). Írán spotřebuje denně cca 72 milionů litrů benzínu (zhruba stejně lidnaté Thajsko má spotřebu cca. 70 mil. litrů). Tato skutečnost má drtivé dopady na státní rozpočet, který je zatěžován ročně částkou 4,2–4,5 mld. USD určenou na tyto dovozy. Jedním z hlavních důvodů této vysoké spotřeby je nízká cena benzínu, který se prodává pod výrobní cenou a naní zatížen žádnou daní (pomineme-li fakt, že cca 20 % z výše uvedené spotřeby je denně se země pašována). Cena za 1 litru benzínu Speciál je 1 tis. IRR, benzínu Super 1,4 tis. IRR. Za tuto cenu je benzín prodáván s pomocí čipových karet, pomocí nichž má každý registrovaný vůz v této ceně přiděleno na měsíc 120 litrů. V roce 2009 se zvažuje snížit tento limit na 100 litrů/měsíc. Nad tento limit je možné libovolné množství benzínu nakoupit za volnou cenu, která v současnosti činí za 1 litr Speciálu 4 tis. IRR a Superu 5,4 tis. IRR.

Pozn: Veškeré snahy íránské vlády o omezení automobilového provozu zatím selhaly.

Írán exportuje svoji ropu přes 4 hlavní ropné terminály v Perském zálivu: Kharg Island, Lavan Island, Siri Island, Ras Bahregan. Ropné deriváty jsou exportovány výhradně přes terminály v Ábádánu a Bandar Máhšahru. Ostatní ropné terminály byly zničeny v íránsko-irácké válce a nebyly zatím obnoveny.

Ropný a petrochemický průmysl je v kompetenci Ministerstva energetiky. Průzkum, těžba a rafinace ropy a plynu patří pod jeho hlavní organizaci National Iranian Oil Co., zpracování petrochemických výrobků a ropných derivátů spadá pod jeho další instituci National Petrochemical Co. Současná íránská kapacita pro těžbu ropy je cca 3,92 tis. barelů denně. OPEC ve finančním roce 2006/07 stanovil Íránu těžební kvótu 4 230 tis. barelů za den, kterou ale zdaleka Írán není schopen naplnit (ze 3,9 milionů barelů denně cca 1,5 milionů spotřebovává sám a zbytek je určen pro export). Írán je v současnosti druhým světovým exportérem zemí OPEC. Do této bilance jsou zahrnuty také barterové obchody – swapy, ropné výměny se zeměmi Střední Asie, které činí cca 150 tis. barelů denně.

Těžba ropy v Íránu má stále klesající tendenci z důvodů podfinancování tohoto sektoru. Írán se v uplynulém období snažil rychle rozvinout svoje kapacity v oblasti těžby a zpracování zemního plynu, nicméně v důsledku investic do plynu došlo k jistému zanedbání údržby naftových polí a jen pro udržení současné úrovně těžby ropy a plynu bude muset Írán v průběhu nejbližších roků investovat do zařízení na těžbu dalších 200 mld. USD. Írán si vytкнуł smělý cíl – s ohledem na stále se zvyšující poptávku po těžbě ropy v regionech Blízkého a Středního východu dosáhnout do r. 2020 úrovně 5–6 mil. barelů denně.

Íránská vláda nabídla zahraničním investorům 17 nových kontraktů na rozvoj naftových polí, zatím však bez odezvy. Útlum zájmu zahraničních olejářských korporací o investice v Íránu je pozorovatelný – japonské firmy se úplně z Íránu stáhly a přerušily dokonce práce na největším ropném poli Íránu v Azagedánu. Francouzský TOTAL a nizozemský SHELL dostaly několikrát souhlas s posunutím termínu a SHELL svoji spolupráci ukončil koncem roku 2008, přičemž TOTAL jej následoval. Spekuluje se o tom, že by je měl nahradit ruský Lukoil, nebo čínský SINOPEC, ale vše je zatím ve stádiu jednání.

Produkty rafinérií jsou surovinami pro petrochemický průmysl. Petrochemickou výrobu spravuje státní National Iranian Petrochemical Co. (NIPC). Výška současné produkce představuje 11,8 mil. tun ročně, přičemž výrobní kapacita se odhaduje na 13,4 mil. tun/rok. Do r. 2010 se plánuje 15,5 mil. t/r, v r. 2010 až 35 mil. t/r. Pro dosažení této úrovně bude muset Írán investovat v nejbližších letech až 24 mld. USD, přičemž 50% z těchto zdrojů bude potřebných na modernizaci a rekonstrukci chemického a petrochemického průmyslu.

Nárůst výroby v petrochemickém průmyslu zvýšil export petrochemických výrobků o 400% a dosahuje 2 mld. USD. Íránský petrochemický průmysl tvoří stabilně hlavní položku neropného exportu.

Írán též intenzivně buduje ropovody, a to hlavně pro export. Již vybudované vedou přes území Turecka do ropného terminálu na pobřeží Středozemního moře. Dále byly dokončeny ropovody do Kazachstánu (2007) a Ázerbajdžánu (prosinec 2008).

Zemní plyn

- Potvrzené zásoby: 26,8 bil. m³ (cca 17 % celosvětově objevených zásob)
- Celková produkce v roce 2008: 111 mld. m³
- Celková spotřeba Íránu v roce 2008: 112 mld m³

Írán má po Rusku druhé největší zásoby zemního plynu na světě, je 8. největším světovým producentem zemního plynu a za Alžírskem druhým největším na Středním východě. Z íránských zásob plynu se 62 % nachází v oblastech, kde nejsou naftová pole a naleziště nebo kde nebyla zatím nijak rozvíjena. Írán má tudíž značný potenciál pro rozvoj produkce a exportu zemního plynu v budoucnosti.

Těžba íránského zemního plynu roste rychle:

- 1980 – 8,6 mld. m³
- 1990 – 20,2 mld. m³
- 2000 – 56,0 mld. m³
- 2003 – 81, mld. m³
- 2005 – 100,9 mld. m³

Z důvodů ekologických se plánuje postupně nahradit ropné produkty přírodním plynem. Domácí spotřeba plynu dosahuje 153 mil. m³, z toho 60 mil. m³ je pro tepelné elektrárny a 35 mil. m³ pro průmyslovou a občanskou spotřebu.

Veškerá naleziště zemního plynu (cca 1/3 zásob je v podobě asociovaného a 2/3 neasociovaného plynu) jsou v rukou státní Národní íránské ropné společnosti (NIOC), či jejích dceřiných společností. NIOC není schopna technologicky zvládnout osvojování nových nalezišť, především off-shorových, či s velkým obsahem kyselého plynu.

Z celkové íránské produkce zemního plynu je cca 26 % (28,9 mld. m³) injektováno do íránských ropných polí, cca 7 % (7,7 miliard m³) je zatím bez užitku propáleno (tzv. „flaring“) a zbytek je používán převážně v domácnostech. Těžba plynu pokrývá 47 % celkové spotřeby íránské energetiky a je pro místní spotřebu prodáván za velmi nízkou cenu (cca 16 haléřů za m³, tj. obdobná situace jako u benzínu a nafty). Zajímavé je srovnání ukazující, že veškerá íránská spotřeba plynu v průmyslu a domácnostech dosahuje zhruba spotřeby 1/5 všech členských zemí EU dohromady, což nesvědčí o příliš hospodárném zacházení země s touto surovinou.

Největší ložisko zemního plynu v Íránu je v oblasti South Pars (veškerá zásoba cca 280 m³ se nachází pod mořským dnem mezi Katarem a Íránem). Rozvoj tohoto pole je považován za největší íránský energetický projekt (doposud bylo na rozvoj tohoto pole kontrahováno cca 15 mld. USD). Rozvoj má však poměrně značné zpoždění oproti původním plánům jednak z technických a politických důvodů a jednak kvůli nevyjasněnosti ohledně buy-back procesů. Ložisko South Pars sdílí Írán společně s Katarem. V Íránu existuje obava, že Katar využije zpoždění Íránců a dokáže vytěžit podstatně více plynu v íránský neprospěch. Proto Írán začal masivně investovat (nyní celkem cca 25 mld. USD) do rozvoje těžebních zařízení a zpracovatelského průmyslu v této oblasti – viz rozvoj zvláštní ekonomické zóny v Asalújeh, která je nejbližší tomuto ložisku).

Celkem je projekt South Pars rozdělen do 28 fází. Z toho 16 fází již bylo kontrahováno a jsou ve výstavbě. Fáze 1–14 by měly umožnit těžbu 628 mil. m³ denně postupně do roku 2015.

- 1.fáze – místní firma PETROPARS (íránská stát. organizace), 26,4 mil. m³ plus 40–50 tis. m³ kondenzovaného plynu; měla být dokončena v roce 2004, avizováno zpoždění v řádu „několika let“.
- 2.–3.fáze – TOTAL + GAZPROM, 64 mil. m³ plus 80 tis. m³ kondenzátu. Výstavba začala v únoru 2003.
- 4.–5.fáze – ENI (italská firma), 58 mil. m³ plus 80–90 tis. m³ kondenzátu, další zpracované petrochemické výrobky. Výstavba začala v říjnu 2004.
- 6.–8.fáze – STATOIL (norská firma), 86,8 mil. m³ plynu plus 120 tis. m³ kondenzátu. Výstavba začala prosinci 2002, termín ukončení nejprve potvrzen na konec 2007, nyní se uvádí, že budou problémy s dosažením plánované kapacity těžby, oznámeno přibližně dvouroční zpoždění.
- 9.–10. fáze – LG (J.Korea a firma HALLIBURTON z Kasjmanských ostrovů, 58 mil. m³ plynu plus 80 tis. m³ kondenzátu, výstavba již začala a ukončena měla být 2007.
- 11.fáze – TOTAL+ PETRONAS + ONGC (indická firma, 58 mil. m³ plynu plus 80 tis. m³ kondenzátu, termín ukončení byl stanoven na 2010.
- 12.fáze – ENI+STATOIL, 58 mi. m³ plynu plus 100 tis. m³ kondenzátu, termín ukončení v roce 2010.
- 13.fáze – SHELL + REPSOIL, 58 mil. m³ plynu plus 80 tis. m³ kondenzátu, začátek těžby v roce 2010.
- 14.fáze – SHELL + STATOIL, zatím v jednání, nejsou k dispozici žádné detaily.
- 15.–16.fáze – AKER KVAENER (norská firma), 58 mil. m³ plynu plus 80 tis. m³ kondenzátu, termín ukončení není znám, předpoklad někdy v roce 2012.
- 17.–18. fáze – vyhlášeno výběrové řízení, dosud nebylo uzavřeno.
- 19.–28.fáze se připravují.

V současné době se množí zprávy o tom, že z nalezišť se postupně stahují významné západoevropské koncerny Shell, Repsoil, Total. O jejich náhradě se jedná hlavně s čínskými společnostmi (China Petroleum and Chemical Corporation, SINOPEC, CNOOC), indickými (Indian Oil Corporation) a dalšími asijskými dodavateli Petronas. Ve hře jsou též ruský Gazprom a turecký Botas.

Další plynová pole nemají takovou prioritu rozvoje jako South Pars a jsou rozvíjena s poměrně menší dynamikou. Za zmínku stojí pouze první fáze rozvoje pole Tabnak, která je spojena s výstavbou elektrárny a začala v roce 2003.

Írán ví o svých obrovských zásobách zemního plynu a ekonomickém potenciálu plynoucím z jeho prodeje. V současné době proto rychle rozvíjí výstavby plynovodů a závodů na jeho zkapalňování (hlavní terminál pro odběr zkapalněného plynu je situován na ostrov Kiš). Vedou se rovněž jednání o jeho prodeji s možnými zájemci – Ukrajina, EU, Indie, Pákistán, Arménie, Ázerbajdžán, Gruzie, Tchaj-van, Jižní Korea a Čína.

Írán dokončil plynovod č. 6, který vede s oblasti Assaluyieh do provincie Bušéhr.

Írán vede jednání o možnosti výstavby produktovodu pro přepravu ropy nebo plynu do Indie, přes Pákistán, s kapacitou cca 150 mil. m³ zemního plynu denně. Odhadované náklady jsou zatím 11 mld. USD a doba výstavby se odhaduje na 48 měsíců. Všechny zainteresované země vedou intenzivní jednání zaměřená na podepsání příslušných dohod. Po více než ročních intenzivních třístranných jednáních mezi Íránem, Pákistánem a Indií byly v roce 2007 dohodnuty hlavní principy výpočtu ceny plynu. Hlavní rozpor

o cenu plynu byl odstraněn a pokud s těmito principy budou souhlasit i vlády jednotlivých zemí, mohla by být k krátké době podepsána konečná dohoda o výstavbě plynovodu. Ohlášený termín výstavby někdy po roce 2009 je ovšem nutno brát s velkou rezervou, protože zatím se zúčastněné strany dokázaly pouze shodnout na kvótách, které bude Pákistán (90 mil. m³) a Indie odebírat a na modelu, podle kterého by se měly v budoucnosti vypočítávat ceny přepravovaného plynu.

Írán již plyn od roku 2002 Írán dodává do Turecka. Export v roce 2008 dosáhnul projektovaného maxima 10 mil. m³ ročně. Plánuje se další navýšení dodávek.

Za rok 2008 postavil Írán celkem 10 zásobníků plynu v celkovém objemu 277 tis. m³.

Írán má zájem o export zemního plynu do Evropy. V březnu 2002 podepsal dohodu s řeckou vládou na prodloužení tureckého plynovodu do severního Řecka. V jednání je další jeho prodloužení do Bulharska a Rumunska (MoU podepsáno v říjnu 2003). Írán rovněž podepsal smlouvu o dodávkách zemního plynu do Švýcarska (s firmou EGL) v objemu 10 milionů m³ ročně s tím, že první dodávky by měly začít v roce 2011.

V lednu 2004 bylo podepsáno MoU mezi rakouskou firmou ÖMV a íránskou státní firmou National Iran Gass Export Co. (NIGEC) o možné výstavbě plynovodu Nabucco do Rakouska.

Konsorcium Nabucco International Company tvoří:

- rakouská firma ÖMV
- maďarská firma MOL
- rumunský TRANSGAS
- bulharský BULGARGAZ
- turecký BOTAS

(Procentuální podíly jednotlivých vlastníků jsou zatím v jednání.)

Konsorcium usilovně hledá dalšího účastníka a hovoří se o intenzivních jednáních s ruským Gazpromem a francouzským Gaz de France.

Projekt NABUCCO prakticky znamená dovybudování plynovodů tak, aby došlo k propojení již existujících plynovodů s cca 3 300 kilometrů dlouhým plynovodem z Íránu přes Turecko, Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko do rakouského Baumgartenu. Touto cestou by byl plyn přiváděn z Íránu, Turkmenistánu a Ázerbajdžánu. Stávající kapacita již existujících částí plynovodu (Írán/Turecko apod.) je 50 mld. m³ ročně.

Kapacita Nabucco závisí na možnostech přečerpávacích stanic. V první fázi projektu byly prozatím vytipovány lokality prvních 6 přečerpávacích stanic, které umožní přepravní kapacitu 25,5 mld. m³ plynu ročně. Rovněž tak byla vypracována studie proveditelnosti, která potvrdila, že projekt je reálný. Konsorcium Nabucco již zafixovalo v jednotlivých státech koridory, kudy povede plynovod (pokud je třeba stavět) a na jednotlivých hranicích dohodlo místa přechodu plynovodu. Podle předběžných údajů by měla být první fáze plynovodu hotová do 1. 1. 2011. Náklady na vybudování první fáze jsou vyčísleny na 4,6 mld. EUR. Druhá fáze výstavby je plánována cca o 4 roky později. Írán jedná o výstavbě plynovodu s Ukrajinou, jako alternativní větve plynovodu Nabucco. Trasa by měla vést přes Arménii a Gruzii. V červenci 2005 podepsal Írán s Ukrajinou MoU na dodávky svého plynu v celkové roční výši 28,9 milionů m³. Írán podepsal v březnu 2005 MoU s Kuvajtem o dodávkách plynu a vody na dalších 25 let. Dodávky měly být zahájeny v roce 2007 a to dvouvětovým produktovodem ze South Pars, který je tč. ve výstavbě. V Perském zálivu je v současnosti vybudováno 150 km plynového podmořského potrubí vedoucího z Kataru do Íránu. Írán údajně postavil plynové podmořské potrubí vedoucí z pole Salman do UAE. Plynovod měl být hotov ještě v roce 2007, ale projekt nabral údajně delší zpoždění.

Írán má již podepsanou dohodu s Arménií na dodávku plynu v objemu 37 mil. m³ ročně na dalších 20 let. První část plynovodu vedoucího z Íránu do Arménie s kapacitou 3 mld. m³ je již v provozu. Úsekem dlouhým 40 kilometrů bude do Arménie proudit ročně až 400 mil. m³ zemního plynu. Po prodloužení plynovodu až do metropole Jerevanu by roční objem plynu měl narůst na 2,5 mld. m³.

Jednání Írán vede i o swapových obchodech s Turkmenistánem a Ázerbajdžánem. Výstavba plynovodu z Turkmenistánu do Íránu již začala. Írán uzavřel s Turkmenistánem swapovou dohodu, na období následujících 25 let na celkovou dodávku 212 mld. m³ plynu. V r. 2008 Írán odebral z Turkmenistánu 10 mld. m³. V roce 2005 byl uzavřen kontrakt na odběr turkmenského plynu v ceně 54 EUR za 1tis.m³ s perspektivou postupného nárůstu do roku 2008 až na 10 mld. m³ ročně. Kontrakt byl z důvodů nepříznivé zimy v roce 2007 navýšen a cena, za kterou Írán plyn nakupuje, je kolem 400 USD za 1tis. m³.

V současnosti byla podepsána též dohoda o swapu íránského plynu mezi íránskou NIOC a ruským Gazpromem.

Rozvoj polí i exportu plynu z Perského zálivu je velmi dynamický (objem podepsaných íránských buy-back kontraktů je o 4 miliardy vyšší, než v ropné oblasti), protože Írán si uvědomil ekonomickou a politickou výhodu plynoucí z těchto dodávek. Írán se stává významným strategickým partnerem Číny a je si vědom také svých možností v případě EU.

Čína projevuje rovněž značný zájem o dodávky íránského zkapalněného plynu a v říjnu 2004 byl podepsán kontrakt s čínskou firmou Sinopec. Kontrakt má objem 10 mil. tun zkapalněného plynu ročně (13% potřeby Číny) po dobu 25 let. Celková hodnota kontraktu je 100 mld. USD, v ní jsou zahrnuty náklady na výstavbu závodu pro zkapalňování plynu v Íránu.

Současný Írán nemá zatím žádný funkční exportní LPG terminál a ve výstavbě jsou celkem 3 nezávislé projekty, 1. Iran LNG, 2. Pard LNG a 3. Persian LNG. Jejich celková kapacita by měla dosáhnout 75 mil. tun LNG za rok. Výstavba se však výrazně zpožďuje z důvodů nedostupnosti technologie zkapalňování plynu, kde existují problémy s dodávkami technologie německé firmy LINDE.

Další dva projekty jsou zatím v jednání a to z nalezišť Golshan/Ferdowsi a South Pars. Zde Írán uvažuje o technologii zkapalňování jihoafrické firmy SISU, která je však pro větší objem než 20 mil tun LNG ročně nevhodná.

Uhlí

- Potvrzené zásoby: 461 mil. tun
- Celková produkce v roce 2006: 1 mil. tun
- Celková roční spotřeba v Íránu: 1,8 mil. tun

Írán má velké zásoby kvalitního uhlí, které se na mnoha místech dá dokonce těžit povrchově. Tyto zásoby leží zatím téměř nedotčené. Na druhé straně místní těžba uhlí zdaleka nestačí požadavkům íránského ocelářského průmyslu, a proto se uhlí dováží z Indie. Uhlí zatím nehraje žádnou roli v energetických kalkulacích současné vlády a rozvoj jeho těžby leží spíše v dlouhodobém horizontu.

Celkové zásoby uhlí Íránu se odhadují na 5,5 mld. tun. Roční těžba je cca 2 mil. tun, z toho 800 tis. tun představuje koksovatelné uhlí. Není ho však dostatek, a proto se pro hutě dovážejí, ročně asi 800 tis. tun.

Kovy

V současné době je v provozu více než 5 tis. dolů na těžbu nejruznějších minerálů. Za rok 2008 bylo vytěženo celkem 230 mil. tun minerálů (jen železné rudy 80 mil. tun). Celkově tento těžbařský sektor v roce 2008 přilákal 33 % všech zahraničních investic, největšími investory byli italská AEROMECCANICA, francouzské CASPEO, německý CEMAG, dánská CHEMINOVA, italské CSM a SIAG, turecký EGES a čínský DEYANG DONGZHONG CO.

Zvláštní význam mají ložiska zlata (lokality Latala v provincii Kherman, Nadoshan v provincii Yazd, Nabijan v provincii Západní Ázerbajdžán, Masjeddagi, Inagh a Sarilar v provincii Východní Ázerbajdžán, Bazman a Siah Jangal v provincii Sistan aj.

V Íránu se nalézají dva uranové doly – Gchine (na jihu) a Saghand (v centrálním Íránu). Oba doly však mají velmi nízkou kvalitu uranové rudy.

Írán kromě uhlí disponuje též velkými zásobami surovin jako měď, železná ruda, olovo, zinek, chrom, mangan, cín, wolfram, zlato, stříbro, bauxit aj.

Z nekovových minerálů se v Íránu nacházejí naleziště azbestu, žáruvzdorných jíků, mramoru, stavebních a dekorativní kamenů, vápence, kaolínu, sody, fosfátů, soli, křemene aj.

V Íránu se zpracovává měděný koncentrát, anodová a katodová měď, molybdenový koncentrát; tavený hliník, katodový zinek a ingoty zinku, chrom, ferochrom, mangan, zlato, katodové zlato a katodové stříbro.

6.4. Dovošní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Za dovošní a vývošní politiku je odpovědná Rada pro export a import, která je poradním orgánem Ministerstva obchodu.

Licenční politika je začleněna v útvaru Department for Import and Export Rules and Regulations na Ministerstvu obchodu, který je odpovědný za udělování dovošních a vývošních licencí, s výjimkou licencí pro elektrickou energii, které vydává Ministerstvo energetiky. Výjimkou jsou rovněž plyn a ropa, licenci vydává Ministerstvo ropného průmyslu, resp. pod něj spadající státní organizace National Iranian Oil Co.

Udělování licencí na speciální metariál je výlučně v kompetenci Ministerstva obrany, resp. jeho složky Defence Industries Organisation.

Seznam položek zboží podléhajících vývošní/dovošní licenci je každý rok aktualizován Ministerstvem obchodu. Vydávání licenčních povolení v dovozu a vývozu Ministerstvem obchodu se nezpłatňuje.

V současné praxi je ale nutné počítat s tím, že Írán pro přímé dovozy z ČR uplatňuje odlišný postup než pro všechny ostatní země EU. Obvyklý postup je ten, že dovozce požádá o souhlas a vystavení licence na dovoz místní Ministry of Commerce (jde prakticky o souhlas ministerstva na základě kterého místní banky otevřou L/C) a délka trvání této procedury je max. 21 dnů. V případě přímého dovozu, ale místní Ministry of Commerce tuto záležitost předá k rozhodnutí na Ministerstvo zahraničních věcí Íránu, které se k tomu vyjadřuje z hlediska politického. Rozhodnutí o souhlasu/nesouhlasu může někdy trvat několik měsíců.

Při uzavírání kontraktů českých exportérů je třeba klást důraz na precizní dohodu o platebních podmínkách. Je rovněž nezbytné si u partnera ověřit jeho reálné možnosti na získání dovošní licence a reálnost přidělu devizových prostředků na dovoz.

CIB-Bank Markazi přestala od roku 1991 poskytovat vládní garance na zahraniční úvěry. Těmito garancemi jsou nyní pověřeny státní komerční banky. Při otevírání L/C je nutné prosadit, aby procedura proběhla přes známé zahraniční korespondenční banky, které zároveň spolupracují s íránskými komerčními bankami. Nejpoužívanější platební podmínkou je neodvolatelný potvrzený akreditiv, častěji L/C s prodlouženou splatností do 30, 60, 90, 180 dní. Je naprosto běžné, že i přes exportérem dodržené podmínky předepsané L/C a včas a řádně předložené inkasní dokumenty bance k proplacení, dochází ke zpoždění plateb. Bohužel, velmi časté je používání L/C s prodlouženou splatností na dobu 12-24 měsíců.

Doprava dováženého zboží při pozemní, námořní a letecké dopravě se musí přednostně realizovat íránskými národními speditérskými organizacemi. Mezinárodní a tranzitní přepravu zboží na území Íránu upravuje zákon o dopravě a tranzitu zahraničního zboží po území Íránu z roku 1996. Hlavními íránskými dopravci jsou :

- International Transport Companies Association of Iran, No. 99, Malyeripour St., Shahid Mofatteh Ave., Tehran – Iran, Tel.: +98-21-8822904/8821359/8822683
- Association Of Shipping Lines of Iran; 4th Floor, Eftekhari Bldg., Pazand St., South Aban Ave., Tehran – Iran, Tel: +98-21-8895866/ Fax: 8894334.

Při dovozu zboží v hodnotě nad 20 tis. USD a při akreditivní platbě musí dovozce povinně předložit osvědčení od mezinárodně uznávané inspekční organizace, které musí být ověřené obchodní

a průmyslovou komorou v zemi vývozce. V Íránu existuje organizace na kontrolu kvality (Quality Control and Inspection in Iran).

Íránské banky striktně vyžadují při otvírání akreditivů u významných kontraktů pro státní íránské firmy i otevření exportní bankovní garance (Performance Bank Guarantee). Výška je různá a pohybuje se od 5–15 % z hodnoty kontraktu a íránské banky prosazují úhradu za otevření a možná prodloužení k tíži exportéra. Garance se po odečtení bankovních poplatků vrací exportérovi nejpozději 6 měsíců po realizaci kontraktu. Poplatek za vystavení garance je v průměru 1 % z hodnoty kontraktu. Bohužel, v poslední době íránská strana neakceptuje garance vystavované českými bankami, ba někdy neuznává ani garance vystavené českými pobočkami světových bank. Doporučuje se kontaktovat ČSOB a ČEB, které mají v tomto směru v teritoriu největší zkušenosti.

Při úhradě exponátu na veletrh se doporučuje realizace platby zásadně před jeho odesláním na veletrh. Například před platbou nebo otevřením akreditivu. V opačném případě hrozí, že exponát bude vrácen po skončení veletrhu ve lhůtě do 4 měsíců, podle íránských předpisů, pokud se nepodaří platbu realizovat. Pokud exponát odejde na veletrh bez zabezpečené platby a nepodaří se ho prodat ani v průběhu veletrhu, ZÚ ČR musí vystavit garanční dopis na zpětné odeslání exponátu do ČR.

Oprávněný dovozce/vývozce musí mít pro dovoz/vývoz oprávnění tzv. Commercial Card, které vydává Íránská komora pro obchod, průmysl a hornictví na základě úřední registrace firmy.

Standardní komerční dokumenty u dovozu z Íránu jsou pro-forma faktura, obchodní faktura, konosament (lodní-B/L, kamionový, železniční, letecký dopravní list – AWB), Certificate of Origin (certifikát původu zboží), inspekční certifikát (např. od mezinárodní společnosti SGS, COTECNA). Je možné též použít certifikát i od domácí kontrolní společnosti Quality Control and Inspection in Iran. Jednotlivé íránské resorty mají též specializované instituty na kontrolu kvality, jako např. IDRO patřící pod Ministerstvo průmyslu. Dále je třeba zdravotní certifikát (je-li vyžadován), certifikát kvality (povinně se zatím nevyžaduje, ale závisí od typu kontraktu), vážní list, Packing List, apod.

6.5. Ochrana domácího trhu

I přes proklamovanou novou liberalizační obchodní politiku 4. pětiletého plánu se v praxi nadále uplatňují restriktivní, množstevní, kvalitativní a technická omezení. Tvrdá ochranná politika domácích výrobců, a to hlavně v dovozní licenční a devizové politice, je provázena vysokými dovozními poplatky a zdlouhavou administrativní byrokracií. V minulých letech to bylo zavedení např. 20 % dovozní přírážky. Výjimkou zůstává dále povinný dovozní depozit ve výšce 10 % hodnoty zboží pro íránské dovozce. V případě, že úhrada íránského kupujícího je z devizového účtu v zahraničí, dovozní depozit se nevyžaduje.

Certifikace výrobků je v souladu se zákonem z r. 1996 povinná jak v dovozu, tak ve vývozu. Je jí pověřen Íránský institut pro standardizaci a průmyslový výzkum (Institute of Standard and Industrial Research of Iran – ISIR). Při dovozu je cílem dodržení kvality a kompletnosti dovážené průmyslové produkce v souladu s platnou mezinárodní normou. V Íránu existuje organizace na kontrolu kvality a vybraná skupina výrobků podléhá při dovozech povinné inspekci. Zkoumá se, zda dovoz vyhovuje íránským normám.

Certifikace při vývozu se realizuje prostřednictvím inspekcí před nakládkou zásilky s cílem eliminovat nízkou kvalitu zboží určeného pro export. Využívá se mezinárodní měrná jednotková soustava SI. Seznam zboží a služeb jak pro export, tak pro import, které podléhají certifikaci, je taxativně vymezený a nedodržení tohoto předpisu může znamenat celní zabavení zásilky.

Systém inspekce zboží je součástí vládních opatření na zvýšení kvality domácí produkce a její exportní úspěšnosti. Pro tento účel je v Íránu vybudovaná síť poboček mezinárodních inspekčních společností, které vykonávají inspekční atest za úhradu – tento doklad je často rozhodujícím v případě mezinárodní arbitráže.

Technická normalizace obvykle není překážkou v dovozu/vývozu. Určité typy zboží však podléhají při dovozu povinné inspekci, aby se ověřilo, zda vyhovují íránským normám.

Zdravotní certifikáty – zde existuje riziko velkých problémů. Mezi Ministerstvem zdravotnictví a předpisy EU zatím nedošlo ke shodě v oblasti veterinární a fytosanitární. Upozorňujeme na skutečnost, že dle platných předpisů EU je zásilka zkontrolována již v zemi EU, kde dochází ke vstupu, a pokud nevyhoví

veterinární či fytoosanitární zkoušce, je zlikvidována na náklady dovozce. Dřívější praxe vrácení zásilky zpět na opravu již není praktikována.

Celní odbavení potravin, hygienických a kosmetických výrobků bez příslušného osvědčení země původu a potvrzení Ministerstva zdravotnictví, není v Íránu možné. Dovoz a vývoz živých zvířat, živočišných produktů, veterinárních potřeb a krmiva si nutně vyžaduje dovozní/vývozní licenci, stejně tak je omezen i dovoz a vývoz všech druhů pesticidů, rostlinných hormonů a prostředků na ničení plevelu, dovoz určitých druhů semen a osiva, rovněž tak je omezen dovoz rostlin z důvodů ochrany domácí flóry.

Povinné registrace a poplatky jsou úředně stanoveny podle příslušného sazebníku jak pro domácí, tak i zahraniční právní subjekty.

Celní politika a celní statistiky patří pod Celní správu (Department of Customs Administration) a statistické centrum ÍIR, které publikuje oficiální údaje, bohužel, jen v perštině. Obě organizace jsou začleněny pod Ministerstvem hospodářství a financí. Celní vývozní statistiky a některé agregované vybrané údaje se evidují i na Ministerstvu obchodu ÍIR a v Export Promotion Center (exportní statistika).

Základní legislativa celního režimu je stanovena v celním zákoně Customs Regulations Governing the Goods Carried by Passengers.

Dovážené zboží podléhá obchodní dani (Commercial Benefit Tax – CBT), jejíž výše se pohybuje společně s dovozním clem v rozmezí 0–50 % hodnoty zboží. Pro základní suroviny a materiály je 0–10 %, zemědělské zboží 20 %, výrobky z vepřového masa, polotovary 5–20 %, průmyslové spotřební zboží 20–30 %, luxusní zboží 50–100 i více %, pro osobní auta 95 %.

Úřední celní statistika je publikována v Iran 's Commercial Foreign Statistics, 2 volumes; vydavatel: IRI Customs, internet: www.irica.org; E-mail: info@irica.org; tel. +98-21-88299215.

Čl. 40 celního zákona obsahuje seznam položek, které je zakázáno dovážet. Patří mezi ně nevhodné obsahy v časopisech, knihách, nápisích na obalech, PC médiích, videokazetách. Jsou to nápisy a zobrazení, které jsou v rozporu se státním náboženstvím islámu, dále alkoholické nápoje, pornografie, hazardní hry a další.

V Íránu je zaveden harmonizovaný systém opisu a číselného označování zboží podle EU nomenklatury.

Írán je zařazen v seznamu zemí pro udělování celních preferencí při dovozech zboží do ČR, dle přílohy 3 Celního sazebníku.

Základní legislativa pro zvláštní ekonomické a celní zóny v Íránu je upravena zákonem z r. 1993 o zakládání FTIZ v Íránu a předpisy o kapitálových investicích z r. 1994 (Regulations Governing Capital Investment in the Free Trade and Industrial Zones). Dále je to zákon pro měnové a bankovní operace (Laws of Monetary and Banking Operations in FTZs z roku 2000 a smluvní vztahy pro organizace v zónách volného obchodu z r. 1995 (Regulations for Transactions by Kish, Chahbahar and Queshm Free Trade Zone Organizations).

6.6. Zóny volného obchodu

Značný vliv na ekonomický rozvoj mají volné a zvláštní obchodní a ekonomické zóny, pro které platí zvláštní finanční a bankovní regulace, včetně garancí a stimulů pro vstup přímých zahraničních investic.

Základní význam mají 3 volné zóny v Perském zálivu – ostrov Kiš, kde 10 % tvoří zahraniční investice v oblasti obchodu a turistiky, ostrov Qešm se 300 průmyslovými, obchodními a servisními jednotkami a přístav Čáhbahár, kde má sídlo 27 společností na výrobu elektroniky, kol, chemických produktů a další průmyslová a obchodní centra.

Další volná zóna Sirján je na jihovýchodě země. V posledním období získávají na významu nové zvláštní obchodní zóny jako Anzalí v oblasti Kaspického moře, Sofálčegán, který se buduje v blízkosti Teheránu, a Džolfá – speciální ekonomická zóna ve Východním Ázerbájdžánu.

Mnohá bankovní, finanční a investiční omezení jsou ve volných zónách zrušena a jiná, jako například dovozní a vývozní režim, celní režim, bankovní styk, pracovní právo, sociální zabezpečení, zahraniční investice a pohyb cizinců, byla podstatně zjednodušena.

Činnost poboček zahraničních bank ve volných zónách je povolena, včetně volné výměny konvertibilní měny na rijály a zpět.

Rada pro zóny volného obchodu (ZVO) Íránu schválila snížení dovozních poplatků za zboží do ZVO o 10 % za předpokladu, že výrobce dovezeného zboží bude mít v Íránu svoje zastoupení a záruční a pozáruční servis.

Zahraniční a íránští investoři mohou participovat na ekonomických činnostech v jakémkoliv vzájemně odsouhlaseném investičním poměru.

V rámci nové legislativy pro podnikání jsou zóny volného obchodu a zvláštní ekonomické regiony zvýhodněné 4–15 lety daňových prázdnin, které začínají od začátku obchodních aktivit. Zákonem z roku 2002 je zaručena ochrana zahraničních investic. Vstupní zahraniční kapitál, čistý zisk a výnosy z investičních aktivit mohou být zákonně transferované do zahraničí.

Od nástupu nové administrativy současného presidenta Ahmadínežáda v květnu 2005 však investice směřující k dalšímu rozvoji průmyslových zón téměř ustaly a vše nasvědčuje tomu, že nová administrativa nemá příliš zájem o jejich další rozvoj.

Kontaktní údaje

The Secretariat Office of the High Council of Free Trade and Industrial Zones – zajišťuje správu a dozor v oblastech ekonomických zón volného obchodu.

No. 53, Esfandiar St., Vali-e-Asr Ave., Tehran, Iran

Tel.: 0098-21-2224784, 2224960

Fax: 2228657

Kish Free Trade Zone Organization

No.3, Kish Alley, Haghani Intersection, Africa Exp. Way, Tehran 15188, Iran

Tel.: 0098-21-8797380

Fax: -8882314

Tlx: -212197 KIDO IR

Qeshm Free Trade Zone Organization

No. 25, Shahid Mirza Hassani, Ghaem Farahani Ave., Tehran, Iran

Tel.: 0098-21-8865530-3

Fax: 8865528

Chabahar Free Trade Zone Organization

No.15, Sattari Lane, Vali-e-Asr Ave., Tehran POB 19689, Iran

Tel: 0098-21-2271303, 2276768

Fax: 2222903

Sirjan Special Economic Zone

413 Bldg., Satarkhan Ave., Tehran POB 14547, Iran

Tel.: 0098-21-8207043-5

Fax: -8204803

Tlx.: 222978 KEDC

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Obchodní dohoda z r. 1994 byla v souvislosti se vstupem ČR do EU vypovězena. Návrhy smluv o zamezení dvojímu zdanění a o ochraně investic byly předloženy íránské straně v r. 1997 resp. 1998. Íránský protinávrhy předloženy v únoru 2007, zatím bez odezvy. Rovněž byly v r. 1998 předloženy české návrhy smluv o veterinární a fytoosanitární ochraně, které dosud marně čekají na reakci íránské strany (obdobná situace je u ostatních evropských zemí). Vzhledem ke vstupu ČR do EU byly existující platné dvoustranné smlouvy vypovězeny.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Vývoj obchodní bilance ČR s Íránem od r. 1993–2008 (tis. Kč)

Kč	Vývoz			Dovoz			Obrat			Saldo
	poř.	Index	Kč	poř.	Index	Kč	poř.	Index	Kč	
1993	1 718 322	27.	-	111 363	70.	-	1 829 685	36.	-	1 606 959
1994	1 275 777	35.	74,2	160 570	69.	144,2	1 436 347	46.	78,5	1 115 207
1995	1 546 999	33.	121,3	208 147	66.	129,6	1 755 146	43.	122,2	1 338 852
1996	1 857 667	34.	120,1	960 259	42.	461,3	2 817 926	37.	160,6	897 408
1997	1 037 514	47.	55,9	321 781	66.	33,5	1 359 295	55.	48,2	715 733
1998	951 668	50.	91,7	179 837	76.	55,9	1 131 505	62.	83,2	771 831
1999	1 227 245	45.	129,0	273 922	70.	152,3	1 501 167	56.	132,7	953 323
2000	2 833 482	35.	230,9	279 389	74.	102,0	3 112 871	49.	207,4	2 554 093
2001	1 121 050	52.	39,6	275 663	79.	98,7	1 396 713	67.	44,9	845 387
2002	1 303 425	51.	116,3	248 813	81.	90,3	1 552 238	62.	111,1	1 054 612
2003	2 118 342	40.	162,5	335 301	75.	134,8	2 453 643	57.	158,1	1 783 041
2004	1 188 745	53.	56,1	340 149	77.	101,4	1 528 894	64.	62,3	848 596
2005	2 202 525	51.	185,3	350 478	79.	103,0	2 553 003	61.	167,0	1 852 047
2006	536 788	75.	24,4	289 104	80.	82,5	825 892	79.	32,3	247 684
2007	601 876	80.	112,1	385 179	77.	133,2	987 055	80.	119,5	216 697
2008	696 005	76.	115,6	219 964	91.	57,1	915 969	83.	92,8	476 041
2008/I	34 570	85.	-	19 438	82.	-	54 008	83.	-	15 132
2009/I	45 089	73.	130,4	6 262	98.	32,2	51 351	89.	95,1	38 827

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Vývoz z ČR do Íránu

Kód zboží	Název zboží	Kód země	Název země	Netto (kg)	Stát. hodnota CZK (tis.)
-----------	-------------	----------	------------	------------	--------------------------

8	Ovoce, ořechy, jedlé slupky citr. plodů, melounů	IR	Írán	20 020	420
17	Cukr a cukrovinky	IR	Írán	23 376	1 613
22	Nápoje, lihové tekutiny, ocet	IR	Írán	246	41
25	Sůl, síra, zeminy a kameny, sádra, vápno, cement	IR	Írán	4 056 000	25 827
29	Výrobky chemické organické	IR	Írán	1 811	7 230
30	Výrobky farmaceutické	IR	Írán	9 697	17 682
32	Výtažky, taniny, barvy, pigmenty, laky, tmely, apod.	IR	Írán	85 605	416
33	Silice, rezinoidy, přípravky kosmetické, toal. apod.	IR	Írán	663	755
35	Látky albuminoidní, škroby, klišy, enzymy	IR	Írán	1 165	165
37	Výrobky fotografické a kinematografické	IR	Írán	76 659	16 289
38	Výrobky chemické různé	IR	Írán	72 900	733
39	Plasty a výrobky z nich	IR	Írán	2 567	439
40	Kaučuk a výrobky z něj	IR	Írán	277 764	18 258
44	Dřevo, uhlí dřevěné, výrobky dřevěné	IR	Írán	600	13
48	Papír, karton, lepenka a výrobky	IR	Írán	22 834	1 235
49	Knihy, noviny, obrazy a jiné výrobky polygrafické, tištěné	IR	Írán	888	1 137
51	Vlna, chlupy zvířecí, příze, tkaniny žíněné	IR	Írán	221 084	37 517
55	Vlákna střížová chemická /synt. nebo umělá/	IR	Írán	13 916	1 888
59	Textílie impregnované, natřené, povlečené apod.	IR	Írán	6 115	870

61	Oděvy, doplňky oděvní, pletené, háčkované	IR	Írán	10	6
62	Oděvy, doplňky oděvní jiné než pletené háčkované	IR	Írán	289	851
63	Výrobky textilní jiné, oděvy obnošené, hadry	IR	Írán	383	118
64	Obuv, kamaše, apod., výrobky části těchto výrobků	IR	Írán	13	3
68	Výrobky z kamene, sádry, cementu, osinku, slídy	IR	Írán	436 184	8 942
69	Výrobky keramické	IR	Írán	220 148	10 275
70	Sklo a výrobky skleněné	IR	Írán	551 167	49 036
71	Perly, drahokamy, drahé kovy, výrobky bižuterie	IR	Írán	229	1 581
72	Železo a ocel	IR	Írán	29 449 507	229 825
73	Výrobky ze železa nebo oceli	IR	Írán	51 878 418	435 456
82	Nástroje, náčiní, výrobky nožířské z kovu obecně	IR	Írán	18 857	6 533
83	Výrobky různé z kovu obecných	IR	Írán	2	7
84	Reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické	IR	Írán	1 592 165	214 461
85	Přístroje el., záznamu, reprodukce zvuku, TV obrazu	IR	Írán	62 729	19 500
86	Lokomotivy, vozy, zařízení dopravní mechanická	IR	Írán	622 440	62 654
87	Vozidla motorová, traktory, kola aj. vozidla	IR	Írán	31 500	5 510
88	Letadla, kosmické lodě, jejich součásti, části	IR	Írán	314	1 124

90	Přístroje optické, foto kinem, lékař., chirurg., apod.	IR	Írán	5 761	7 981
91	Hodiny, hodinky a jejich části	IR	Írán	962	174
92	Nástroje hudební, části, součásti, příslušenství	IR	Írán	3	4
94	Nábytek, lůžkoviny, svítidla, stavby montované	IR	Írán	31 865	2 120
95	Hračky, hry, potřeby sportovní	IR	Írán	96	47
96	Výrobky různé	IR	Írán	8	11

Zdroj: Český statistický úřad 2005

Dovoz z Íránu do ČR

Kód zboží	Název zboží	Kód země	Název země	Netto (kg)	Stat. hodnota CZK (tis.)
3	Ryby, korýši, měkkýši a ostatní vodní bezobratlovci	IR	Írán	53	23
5	Výrobky živočišného původu jinde neuvedené	IR	Írán	37 329	5 199
7	Zelenina, rostliny, hlízy, kořeny požitelné	IR	Írán	20	5
8	Ovoce, ořechy, jedlé slupky citr. plodů, melounů	IR	Írán	5 210 136	223 463
9	Káva, čaj, maté, koření	IR	Írán	14	47
12	Semena, plody, rostliny léčivé průmysl., sláma apod.	IR	Írán	54 401	1 901
13	Šelak, gumy, pryskyřice, aj. šťávy, výtažky rostlin	IR	Írán	1 115	171
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů aj. vodních bezobratlovců	IR	Írán	20	444
17	Cukr a cukrovinky	IR	Írán	2 721	361
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů	IR	Írán	165 649	11 803

22	Nápoje, tekutiny lihové, ocet	IR	Írán	2 961	489
29	Výrobky chemické organické	IR	Írán	105	86
30	Výrobky farmaceutické	IR	Írán	1 563	8 283
32	Výtažky, taniny, barvy, pigmenty, laky, tmely apod.	IR	Írán	28 886	1 170
33	Silice, rezinoidy, přípravky kosmetické toal. apod.	IR	Írán	1 456	641
35	Látky albuminoidní, škroby, klišy, enzymy	IR	Írán	21	12
38	Výrobky chemické různé	IR	Írán	44	321
39	Plasty a výrobky z nich	IR	Írán	4 499	727
40	Kaučuk a výrobky z něj	IR	Írán	141 082	5 584
41	Kůže surové, kožky /jiné než kožešiny/, usně	IR	Írán	1 912	298
42	Výrobky kožené, sedlářské, řemenářské apod.	IR	Írán	1 204	386
44	Dřevo, uhlí dřevěné, výrobky dřevěné	IR	Írán	100	24
48	Papír, karton, lepenka a výrobky	IR	Írán	110	21
49	Knihy, noviny, obrazy aj. výrobky polygrafické tištěné	IR	Írán	220	8
51	Vlna, chlupy zvířecí, příze, tkaniny žíněné	IR	Írán	21 552	1 984
52	Bavlna	IR	Írán	40 127	2 850
54	Hedvábí chemické / syntetické nebo umělé/	IR	Írán	200	67
55	Vlákna střížová chemická /synt. nebo umělá/	IR	Írán	8 447	294
57	Koberce aj. krytiny podlahové, textilní	IR	Írán	20 755	12 520

61	Oděvy, doplňky oděvní pletené, háčkové	IR	Írán	3 537	383
62	Oděvy, doplňky oděvní jiné než pletené, háčkové	IR	Írán	145	229
63	Výrobky textilní jiné, oděvy obnošené, hadry	IR	Írán	145	58
64	Obuv, kamaše, apod., výrobky, části těchto výrobků	IR	Írán	233	46
69	Výrobky keramické	IR	Írán	32 207	802
70	Sklo a výrobky skleněné	IR	Írán	312	287
72	Železo a ocel	IR	Írán	18 270	17 219
73	Výrobky ze železa nebo oceli	IR	Írán	47	34
74	Měď a výrobky z mědi	IR	Írán	176	49
83	Výrobky různé z kovů obecných	IR	Írán	107	12
84	Reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické	IR	Írán	40 774	19 484
85	Přístroje el., záznamu, reprodukce zvuku, TV obrazu	IR	Írán	71 351	14 028
87	Vozidla motorová, traktory, kola aj. vozidla	IR	Írán	4 837	895
90	Přístroje optické, foto kino, lékař., chirurg. apod.	IR	Írán	610	7 419
91	Hodiny, hodinky a jejich části	IR	Írán	5	3
94	Nábytek, lůžkoviny, svítidla, stavby montované	IR	Írán	22	4
95	Hračky, hry, potřeby sportovní	IR	Írán	70	12

Zdroj: Český statistický úřad 2005

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Íránský trh má vzhledem k dobré reputaci českých firem značný potenciál a slibné perspektivy spolupráce, jakkoliv v současnosti české subjekty čelí z íránské strany politicky motivovaným restrikcím.

Ekonomické česko-íránské vztahy byly od začátku roku 2003 zatíženy jednostrannými, oficiálně nevyhlášenými překážkami ze strany Íránu na veškeré dovozy českého zboží a spolupráci s firmami registrovanými v České republice. V průběhu jednání s EU o Dohodě o obchodu a spolupráci (TCA) byl Írán opakovaně vyzván, aby tato politicky motivovaná obchodní omezení vůči členskému státu EU odvolal, dosud se však nestalo. Uplatňování nejruznějších obchodních a ekonomických překážek však v žádném případě neznamená, že by byl přímý dovoz výrobků české provenience do Íránu zakázán. Íránským dovozci českých výrobků byl pouze ztěžován přístup k volné měně, navíc potřebují kromě běžného souhlasu íránského Ministerstva obchodu i kladné vyjádření íránského MZV, což celý postup prodlužuje. Čeští exportéři při projektech pro státní íránské organizace zase naopak nemohli používat služeb českých bank při vystavování bid bondů, performance bondů a dalších závazkových dokumentů, protože tyto záruky nebyly místními státními institucemi v těchto případech uznávány. Pokud byly vydány českou bankou, musely být použity záruky vystavené bankami ve třetích zemích (Německo, Itálie, Rakousko apod.). U dovozů pro soukromé íránské subjekty toto omezení neplatilo.

Od srpna 2007 přestalo být toto jednostranné omezení íránskou stranou uplatňováno a v současnosti přistupují íránské instituce ke všem dovozům z ČR stejně jako k jakýmkoliv jiným dovozům ze členských zemí EU.

České výrobky mají v Íránu dlouholetou tradici a dobré jméno a proto i přes výše uvedené překážky je přímý obchodní styk možný. Přesto se však řada českých firem z nejruznějších důvodů (zahraniční vlastník, kompletace dodávek apod.), rozhodla exportovat do Íránu prostřednictvím třetí země. Tento nepřímý český export do Íránu každoročně narůstá a je v současnosti zhruba 2-3násobný, oproti přímému českému vývozu do tohoto teritoria. ZÚ eviduje mnoho těchto projektů německých, italských a francouzských partnerů. Je mnoho dalších českých firem, které dodávají i přes další evropské země a to hlavně přes UAE, dále pak Holandsko, Maďarsko, Polsko apod. U těchto dovozů nejsou doposud evidovány žádné překážky z íránské strany, přestože např. potvrzení o původu zboží je sice EU, ale je potvrzeno Českou obchodní komorou a původ zboží je tedy zcela český.

Větší šance prosadit se v místních podmínkách mají dodávky komponent či základních materiálů a polotovarů (např. dodávky dílů pro místní výrobu praček a chladniček, chladicích zařízení atd., či materiálů např. pro textilní průmysl a dále dodávky strojů, zařízení a materiálů pro automobilový průmysl, tiskárny, zemědělské strojní vybavení, součásti závlahových systémů atd.).

V případě investičních celků je značný tlak veden především na dokončení velkého počtu rozpracovaných projektů před zadáváním projektů nových. U potenciálních nových projektů je kladen největší důraz na financování. Jedná se především o preferovaný B.O.T. systém, dále různé formy dlouhodobých úvěrů či formy obchodu typu buy-back.

Hlavní oblasti ekonomicko-obchodní a výrobní spolupráce, na které by se měly podnikatelské subjekty z ČR zaměřit, jsou:

- všeobecné a těžké strojírenství
- průmysl (automobilový, dopravní, textilní, dřevařský, celulózový a papírenství, cementářský, keramický; zdravotnický, sklářský, elektrotechnický, energetický, chemický, petrochemický a farmaceutický, aj.)
- obráběcí stroje, čerpadla a zavlažovací technika, elektromotory, ložiska, stavebnictví, zemědělství (potravinářství, nápoje, konzervářský průmysl)
- nákupy a prodej chemických (organických a anorganických) surovin, farmaceutika a léčiva
- kooperační vazby s ocelářským a metalurgickým průmyslem
- dopravní infrastruktura (cesty, mosty, železnice, přístavy, letiště)
- kooperace s místním železničním průmyslem při výrobě a opravách železničních vagónů, vozů metra, signálních systémů a dalšího vybavení železničních tratí

- inženýrské stavby (úprava pitné vody, čističky odpadních vod, ekologické stavby apod.)
- geologické práce a těžební průmysl (železných a neželezných rud.)

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Tradičně nejsilnějšími českými firmami byly dlouholeté tradiční vývozní firmy do tohoto teritoria Technoexport, CMT, Strojimport, Ecofluid, Elektroporcelán, Evekter, Dermacol, Kersial, 201, Mega, Spolchemie, MSA, Buzuluk apod. Většími rozjednanými projekty jsou projekty rozvoje a modernizace dopravní infrastruktury, výstavba cukrovarů, koksoven a dodávky velkých strojů pro místní strojírný, dodávky v oblasti veřejné dopravy.

Místní podnik Irano-Škoda, jakožto afilace Transakty, působí v Íránu již od roku 1935, zabývá se přímým obchodem a dále zastupuje zájmy několika dalších českých firem. Také zprostředkovává prodeje především strojů, zařízení a náhradních dílů.

V původní struktuře českého exportu, v němž hlavními dodavateli byly převážně PZO a jejich následné firmy, došlo v posledních letech k výrazné změně dodavatelů zapojením převážně středních firem, které velmi dynamicky zpracovávají íránský trh a nacházejí nové odbytové cesty.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

V průběhu roku 2008 byly zpracovány poptávky po následujícím zboží: ocelové profily a prefabrikáty, automobilové díly, stavební ocel, kolejnice, chemikálie, nejrůznější elektromotory, měděná potrubí pro výrobu chladniček, farmaceutické finální výrobky a základní materiály pro jejich výrobu, lékařské přístroje a nástroje, ložiska, brusné kotouče, papír a produkty papírenského průmyslu, sklo, ale také letadla a různá měřicí zařízení.

V poptávkách po strojním vybavení se jednalo o výrobní zařízení pro slévárny, strojírenské vybavení, dovoz použitých výrobních linek, strojů a zařízení, přesné soustruhy, zařízení na výrobu skla, svářecí zařízení. Dále ZÚ zpracoval několik poptávek po strojích na stavbu a údržbu železnic, po kolejových vozidlech a jejich součástech, po bezešvých trubkách a textilních kordech pro výrobu pneumatik.

Z oblasti možného vývozu íránských komodit do ČR se jednalo především o produkty petrochemického průmyslu (parafín, vazelíny, oleje), potraviny, suché plody, textil, pravé a syntetické kůže.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Írán není součástí programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Za sledované uplynulé období 01. 01. 2008 až 31. 12. 2008 bylo zaznamenáno několik případů obchodního vztahu týkajícího se oblasti služeb. Jde většinou o služby v oblasti IT (převážně bankovníctví a automobilový průmysl, datová úložiště) a geologických prací.

Oblast služeb není dosud v této zemi patřičně rozvinutá a místní jazyk farsí (mluvený i psaný) tvoří bariéru pro české firmy, které mají zájem uplatnit se v Íránu.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Dle místních zákonů je třeba, aby zaměstnaný cizinec platil nemocenské a důchodové pojištění ve výši 23 % (důchodové pojištění) a 7 % (nemocenské pojištění). Problém je, že pro podklad pro výpočet těchto odvodů neslouží přiznaný plat. Íránský daňový úřad má pro jednotlivé pracovní pozice vlastní tabulky a z nich vypočítává výše uvedené odvody. Výše jednotlivých platů podle těchto tabulek je

mnohdy podstatně odlišná od skutečného platu cizince, ale právě tato tabulková výše je daňově závazná. Znamená to např., že ředitel-cizinec, který má reálný plat 5 tis. USD má dle tabulek daňového úřadu mít plat 7 tis. USD a daň je mu vyměřena z tohoto sedmitisícového základu, který je mnohdy ještě navyšován o položky, které se zdají daňovému úřadu jako bonusy neuvedené, ale podléhající zdanění – užívání služebního auta, bezplatné ubytování, bezplatný telefon apod.

Při pobytu kratším než 25 pracovních dnů se žádné daně neplatí. Je ale třeba vzít v úvahu, že dle zákona se dny v kalendářním roce sčítají a pokud pobyt (celkově nasčítaný) přesáhne 25 dnů, je třeba zaplatit veškeré daně, tj. za celou dobu pobytu (je-li celkový počet dnů např. 26, pak se daň vyměří z těchto 26 dnů a nikoliv z rozdílu, tj. jednoho dne). Tato povinnost platí i pro všechny zahraniční pracovníky, kteří jsou v Íránu na základě krátkodobého pracovního víza – např. na montáži apod., byť nemají pracovní knížku (viz dále). Podle zákona má cizinec pro pracovní účely tzv. pracovní knížku, teprve na základě této dostane pracovní vízum. Znamená to, že nejprve je třeba vyřídit pracovní povolení (= pracovní knížku) a teprve potom se může požádat o pobytové vízum.

Toto však není jedinná daňová povinnost, kterou cizinec-rezident musí splnit. v Íránu existuje institut tzv. dodatečného zdanění cizinců, který platí od roku 2003. Byl sice po protestech pozastaven, ale od roku 2006 se opět aplikuje. Znamená to další dodatečné prosté zdanění daňovým úřadem, opět podle tabulek ve výši 50%.

Celkem daňové zatížení tudíž tvoří $23 + 7 + 50 = 80$ % z tabulkového platu daňového úřadu.

Povinnost platit daně má sice zaměstnavatel, ale množí se případy, kdy místní firma, zaměstnávající cizince-rezidenta, za něj tyto daně nezaplatila. Dotyčnému pak nebylo vydáno výjezdové (exitové), nebo re-entry vízum a bylo mu znemožněno vycestovat ze země do doby, dokud nebyl daňový nedoplatek vyrovnán (včetně penále za pozdní úhradu daní). Navíc poplatek za každý den, který zde cizinec-rezident stráví nad dobu platnosti pobytového víza, je zpoplatněn 30 EUR/den, takže je třeba vyrovnat daňový dluh a též zaplatit poplatek u cizinecké policie, pokud pobyt překročí dobu vyznačenou v pobytovém vízu.

Další novinka ve výběru daní je nyní taková, že daňový úřad výše uvedené daně od cizinců-rezidentů vymáhá předem, při prodlužování jejich pracovního povolení.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Obchodní vztahy byly od začátku roku 2003 zatíženy jednostranným, Íránem oficiálně nikdy nevyhlášeným embargem na veškeré dovozy českého zboží a na spolupráci s firmami registrovanými v ČR (blíže viz 7.4, druhý odstavec). Výjimky udělovalo íránské MZV. V průběhu jednání s EU o Dohodě o obchodu a spolupráci (TCA) byl Írán opakovaně vyzván, aby tato politicky motivovaná obchodní omezení vůči členskému státu EU odvolal.

Od září 2007, po řadě jednání, Írán výše uvedené embargo zrušil a v současnosti je dovoz zboží české proveniencce realizován stejně jako zboží dovážené z jiných států EU tj. bez omezení. Výše uvedené zrušení embarga bylo vztaženo na všechny íránské státní subjekty (ministerstva – hlavně na dotčené Ministry of Commerce a Ministry of Industry and Mines, celní orgány atd.). Pokud se přesto stane, že některý ze státních orgánů se snaží embargo aplikovat, může jít většinou o konkurenční boj místních obchodních subjektů.

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Základní legislativní normou je Obchodní zákoník – The Commercial Code of Iran. Je z r. 1975 a definuje 7 právních forem zahraničních subjektů, ze kterých jsou nejvyužívanější:

- Broker – zprostředkovatel transakcí při obchodu s cennými papíry a akciemi
- Commission Agent – vykonává obchodní transakce pod vlastním jménem za úhradu pro jinou osobu
- Commercial Deputy – vystupuje ve funkci ředitele, představitele firmy na realizaci obchodních operací v Íránu, ať již mateřské firmy, nebo jejích poboček.

Podle čl. 660, Občanského zákoníku, jsou vymezeny v zásadě dva druhy zastoupení z pověření a to: generální – ve všech oblastech nebo limitované – pro vymezené specifické oblasti.

Obvyklé typy zastoupení na základě písemného pověření (prokury, letter of power of attorney) příkazce jsou:

- Special agent – prokura jen na vymezenou oblast/oblasti
- General agent – všeobecná prokura s výjimkou limitovaných speciálních oblastí
- Universal agent – neomezená prokura příkazce
- Del credere agent – prokura pro dodatečnou pravomoc a garance příkazce v nepřítomnosti pověřených osob pro daný specifický druh zastoupení
- Akciová společnost (Joint Stock Company), soukromá nebo veřejná
- Komanditní společnost (Limited Partnership)
- Veřejná obchodní společnost (General Partnership) nabízející svoje akcie veřejnosti. Musí mít nejméně 3 akcionáře a minimální kapitál je 5 mil. IRR, ze kterých nejméně 20 % musí zapsat zakladatelé a 35 % musí být uloženo v Íránské bance
- Soukromá (Private Limited Company), kde akcie musí být v držení zakladatelů a jejich ustanovení je zveřejněné v úředním listu a tisku. Minimální kapitál je 1 mil. IRR, který musí být celý zapsán zakladateli. Akcie nesmí být obchodovány na burze
- Společnost s ručením omezeným (Proportionate Liability Partnership), kterou tvoří dva a nebo více společníků, tito společně ručí jen do výšky vloženého kapitálu. Celý finanční kapitál musí být plně splatný a nefinanční vklady oceněné
- Společný podnik (Joint Venture)
- Pobočka – Branch Office prodává a nakupuje na vlastní účet, Liaison Office nejedná na vlastní účet a její provoz je financován ze zastupitelských provizí za veškeré technické a servisní služby.

Pro získávání objednávek z veřejného i soukromého sektoru a mezinárodních tendrů je naprosto nezbytný trvalý kontakt s místním trhem a jeho podnikatelskými subjekty.

Distribuce a prodej zboží v Íránu probíhá prostřednictvím prodejců, zástupců a různých typů agentů. Optimálním řešením je zřízení vlastní pobočky (liaison office), která řídí odbyt prostřednictvím sítě zástupců, provádí centrálně řízený marketing a je ve styku s klíčovými zákazníky, řeší dodací a platební podmínky. Základní podmínkou úspěchu na íránském trhu zůstává zajištění financování obchodních případů. To může eliminovat nebo snižovat negativní následky možného zpoždění plateb od místního zákazníka.

Jak najít obchodního partnera

Nejefektivnější cestou je návštěva specializovaného odborného veletrhu. Potřebnou informaci lze získat od íránské Obchodní komory, Asociace podnikatelů, ministerstva, z odborné literatury, katalogů, časopisů, doporučení obchodníků, ZÚ, prostřednictvím internetu apod.

V posledním období sílí tlak íránských resortních ministerstev na rozšíření průmyslových kooperací. Ty se však prosazují jen velmi obtížně, neboť íránské strojírenské podniky nejsou v evropském chápání spolehlivými partnery ani v kvalitě, ani v pravidelnosti dodávek. Vzhledem k vysoké místní inflaci se místní vstupy stále prodražují a vzniká nepříznivý poměr v cenové úrovni i kvalitě místních výrobků, což pak výrazně snižuje konkurenceschopnost íránského zboží na zahraničních trzích.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Zaměstnání zahraničních pracovníků v Íránu upravuje Zákoník práce z r. 1991.

Ředitel pověřený zahraniční firmou zřízením pobočky/kanceláře firmy v Íránu musí mít v pase íránské vízum nejméně na 30 dnů a uvedené povolání „Businessman“ nebo „Technician / Businessman“. Po příjezdu do Íránu musí:

- získat doporučující dopis od velvyslanectví své země
- zajistit si veškeré registrační formalities na Úřadu pro registraci společností (persky Edáre-je sabt-e šerkathá)
- získat pracovní povolení od Ministerstva práce a sociálních věcí (Ministry of Labor and Social Affairs)
- zřídit běžný účet u vybrané místní banky a získat od ní potvrzení o otevření účtu
- získat obchodní licenci (Commercial Card) od Íránské komory pro obchod, průmysl a hutnictví (udělení povolení pro vývoz/dovoz a služby v zahraničním obchodě jsou stejné jak pro íránské, tak pro zahraniční firmy).

K žádosti o pracovní povolení jsou třeba vyplněný příslušný formulář, pas s platným vízem, doporučující dopis velvyslanectví mateřské země, kopie registračních dokumentů a certifikátů o registraci účetních knih (obdržených od registračního úřadu) a doklad banky o zřízení běžného účtu společnosti.

Pracovní povolení (Work Permit) – je vydáváno cizineckou policií na základě platného pracovního kontraktu se zaměstnavatelem, který je úředně zaregistrovaný na Ministerstvu práce a sociálních věcí ÍR (Ministry of Labor and Social Affairs); podmínkou je Úřední registrace příslušného zahraničního subjektu v Íránu a zřízení firemního účtu ve vybrané komerční bance.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Společné podniky jsou samostatnou právní formou zahraničního a domácího subjektu. Výše podílu zahraničního partnera není limitována.

Při založení společného podniku je potřebný souhlas kompetentního íránského ministerstva. K žádosti se přikládá feasibility study a dohoda s íránským partnerem.

Žádosti zahraničních investorů jsou posuzované Výborem pro zahraniční investice, který spadá pod Organizaci pro investice, ekonomiku a technickou pomoc Íránu a jejímž předsedou je náměstek ministra financí a ekonomiky.

Licenci pro zahraničního partnera k Účasti na společném podniku vydává ve formě dekretu Rada ministrů. Nejdůležitější vládní úřad pro zahraniční investice je Dohledový úřad pro podporu a ochranu zahraničních investic (The Supervisory Board for the Attraction and Protection of Foreign Investment).

Po vydání licence je zahraniční investor povinen převést kapitál do 1 roku od vydání licence do Íránu s možností prodloužení o dalších 6 měsíců. Souhlas CIB k převodu deviz ze zahraničí je dán až na základě souhlasu Dohledového úřadu.

Zahraniční investor může vstoupit s kapitálem do Íránu následujícími dvěma způsoby:

- účastí na projektu v již existující výrobní jednotce; v tomto případě se písemná žádost investora předkládá Výboru pro zahraniční investice a žádost by měla obsahovat tyto přílohy:
 - vyplněnou žádost o souhlas k převodu kapitálu do Íránu; kopii technicko-ekonomické studie projektu; stanovy íránské společnosti; zdůvodnění íránského partnera o potřebě navýšení základního kapitálu; kopii návrhu dohody akcionářů; kopii návrhů jiných dohod (např. služeb, know-how aj.)
 - zplnomocnění představitele zahraničního partnera k podpisu žádosti, ověřené konzulátem Íránu v dotyčné zemi
 - stanovy společnosti zahraničního partnera a jeho finanční výkazy (výkaz zisků a ztrát atd.) za poslední 3 roky.
- účastí na projektu založením nového společného íránského podniku; písemná žádost zahraničního investora se předkládá na Výbor pro zahraniční investice a měla by obsahovat tyto přílohy:
 - písemnou žádost zahraničního investora
 - vyplněnou žádost o souhlas k převodu kapitálu do ÍIR; kopii technicko-ekonomické studie předmětného projektu; kopii návrhu dohody akcionářů; stanovy nového společného podniku; kopie návrhu jiných dohod (úvěry, technické služby, technický know-how, technický dozor, zaškolení domácího personálu aj.)
 - zplnomocnění představitele zahraniční společnosti k podpisu žádosti a jiných dohod ověřené konzulátem ÍIR v příslušné zemi;
 - stanovy společnosti zahraničního partnera a jména jeho hlavních akcionářů
 - finanční prohlášení a finanční zprávy zahraničního partnera za poslední 3 roky.

Až po vydání souhlasu Výboru pro zahraniční investice může místní a zahraniční partner vytvořit společný podnik pro zahájení činnosti.

Nový společný podnik vytvořený jednou ze 7 uvedených právních forem zahraničních subjektů podle íránského Obchodního zákoníku, podléhá registraci v obchodním registru na Úřadu pro registraci společností (Edáre-je sabt-e šerkathá).

Společný podnik se zahraniční účastí při výkonu své činnosti podléhá stejným zákonům a předpisům platným i pro ostatní íránské podniky.

ZÚ Teherán doporučuje případným zájemcům prostudovat webovou stránku té íránské organizace mající příslušnou agendu na starost i (viz dále):

- Íránská státní instituce, která má na starost zprostředkování investic **OIETAI** – Organization for Investment Economical and Technical Assistance of Iran, Ministerstvo hospodářství a financí, www.investiniran.ir
- Iran Foreign Investment Company **IFIC** – Státní instituce mající na starost zprostředkování joint-venture investic v Íránu a v zahraničí, www.ifi-co.com

Registrace firem

Úřední registrace v obchodním registru domácích a zahraničních firem je ze zákona povinná; pro zahraniční firmy ji upravuje zákon o registraci zahraničních podniků – Law Permitting Registration of Branches or Representative Offices of Foreign Companies and the Executive By-Laws Thereof (1997).

Pobočky, reprezentace a agentury zahraničních firem mají v Íránu stejný právní status, všechny musí být registrovány jako pobočky.

Úřední registrace místních a zahraničních právních subjektů se vykonává na základě žádosti podané na Úřad pro registraci společností (The Office for the Registration of Companies) v Teheránu nebo v Územním obvodu sídla pobočky (Judiciary, Estate and Documents Registration Organization, General Department for Industrial Ownership and Company Registration – Edáre-je sabt-e šerkathá); registrační úřední výpis obsahuje základní údaje o předmětu činnosti dané firmy.

Podle čl. 3 a 4 zákona o registraci podniků, každý zahraniční právní subjekt zamýšlející vykonávat obchodní, výrobní a finanční aktivity v Íránu prostřednictvím své pobočky (Branch Office) nebo reprezentace (Liaison Office) musí mít především legální právní status v mateřské zemi, a teprve potom může být zaregistrován v Íránu.

V případě účasti zahraničního partnera na realizaci projektu nebo přímého prodeje pro určitý projekt je vždy před vlastní realizací nutný souhlas kompetentního ministerstva.

Registrace pobočky zahraniční banky vyžaduje souhlas CIB.

Povinné registrace a poplatky související jsou úředně stanovené podle příslušného sazebníku jak pro domácí, tak i pro zahraniční právní subjekty a obchodní společnosti zřizované v souladu s íránskou legislativou.

K registraci je potřebné přiložit:

- vyplněný formulář žádosti o registraci
- potvrzení vydané příslušným ministerstvem nebo jiným státním orgánem o tom, že byl uzavřen kontrakt se zahraniční společností
- úředně ověřená kopie stanov mateřské společnosti
- úředně ověřené jmenování představitele pobočky/reprezentace v Íránu, tento doklad musí být ověřený konzulátem Íránu v příslušné zemi
- zplnomocnění pro íránského právního zástupce, pokud je pověřený vykonat registraci
- rozhodnutí vedení mateřské společnosti o zřízení pobočky, ověřené konzulátem Íránu v příslušné zemi
- list íránského smluvního projektového partnera doporučující založení pobočky.

Formuláře pro registraci musí být vyplněné v jazyku farsí a podepsané představitelem pobočky nebo pověřeným právním zástupcem. Všechny další doklady musí být v jazyku farsí nebo k originálu připojeny jejich ověřený překlad; kopie originálů musí být ověřené prostřednictvím zastupitelského úřadu Íránu.

Pokud existuje podpisové právo i pro další představitele pobočky/reprezentace, musí být úředně registrována i jejich jména.

Registraci pobočky/reprezentace v Íránu plně podléhá zákonodárství Íránu a musí platit od data registrace i všechny příslušné daně a poplatky.

Vzhledem k tomu, že proces registrace pobočky/reprezentace je v Íránu značně komplikovaný, byrokratický a zdouhavý, doporučuje se využít na tuto činnost specializované konzultantské firmy.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Vedle běžné propagace v HSP je klíčem k úspěšnému marketingu účast na významných mezinárodních veletrzích v teritoriu. V zásadě platí, že propagace musí být v souladu s místními předpisy, zakázána je propagace alkoholu a cigaret.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Pokud dojde ke sporům, ZÚ doporučuje vždy hledat řešení dohodou, byť možná nevýhodnou. Soudní cesta je zdlouhavá, finančně nákladná a nezaručuje úspěch ani v případě kladného rozhodnutí soudu.

Ve smlouvách je potřeba dohodnout klauzuli, podle jakého práva bude spor posuzován, výběr místa konání, soudní dvůr. Nejlépe je dohodnout klauzuli o arbitráži s výběrem soudu, který bude rozhodovat případný spor. Současná praxe je taková, že domácí íránské soudy rozhodnou vždy ve prospěch íránských subjektů. Jelikož stejná praxe platí i opačným směrem – soudy vedené v zahraničí rozhodují objektivně a převážně ve prospěch zahraničních účastníků sporů – íránská strana (státní firmy) velmi často odmítá dát do rozhodčí doložky možnost arbitráže v zahraničí, nebo používá trik, že arbitráž venku je povolena pouze v případě, že to odsouhlasí místní parlament resp. jeho příslušná komise. V praxi to znamená, že nikdy.

Vzhledem ke značné odlišnosti islámského právního systému – zejm. širší aplikace zvykového práva, odchylky vlastnického práva od mezinárodního standardu aj., se doporučuje konzultovat specialisty na mezinárodní právo soukromé.

Doporučená kontaktní adresa:

Íránská komora pro obchod, průmysl a hornictví (Iran Chamber of Commerce Industries and Mines)
p. J. Nouraei, Head of Legal Affairs and Director of Arbitration Center
254 Taleghani Ave, Tehran 15814, Iran
tel.: 009821-88830067; fax: 009821-88825111

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Vyhlašování tendrů a dalších veřejných soutěží je řízeno výnosem By-Laws for Determining Bidders (Winners) of Tenders, který byl vydán Radou ministrů dne 22. 4. 1993 a jeho dodatkem z 27. 2. 1997.

Veškeré platné tendry je možné nalézt na webových stránkách www.iranbidders.ir. Všechny tendry z této adresy pak jsou zasílány na českou webovou stránku: www.businessinfo.cz

Nový úřední akt prvního viceprezidenta Íránu č. 23229 ze dne 7. 8. 2001 pro zadávání státních zakázek ve veřejném sektoru doplňující zákon z r. 1997, je závazný pro všechny vládní i nevládní orgány, instituce a subjekty, ale i soukromé podnikatele. Vztahuje se na financování rozvojových projektů v Íránu ze státních nebo zahraničních finančních zdrojů. Stanovuje kapitálovou účast íránské strany minimálně na úrovni 51%. Z uvedeného vyplývá, že všechny kontrakty státních zakázek do veřejného sektoru, které se týkají mezinárodní kooperace mezi íránskými a zahraničními právními subjekty, musí být výhradně přidělené íránským společnostem nebo zahraničním firmám, které obdrží povolení od Ekonomické rady ÍIR. Tato schvaluje i výjimky po předcházejícím odsouhlasení kompetentních státních orgánů.

Zahraníční kontraktori se mohou účastnit tendrů, ale jen s příslušnými íránskými subjekty. Toto ustanovení pro veřejné soutěže platné od ledna 2002 je považováno za formu restrikcí v oblasti mezinárodní ekonomické spolupráce.

Uvedené restrikce v zadáních pro veřejné soutěže v plném rozsahu podporují státní monopol a ochranu domácího trhu, včetně pracovních míst Íránců. Ekonomická efektivnost projektů se zahraniční účastí je tak ponechána výhradně na rozhodnutí majoritních íránských subjektů, včetně dopadů na návratnost zahraničních kapitálových vstupů, což vzbuzuje určitou nedůvěru.

Tendry vyhlašují státní organizace, resp. jejich specializované nebo pověřené instituce. Většinou věcně příslušný rezort, do jehož působnosti spadá předmětná činnost v tendru, zřizuje pro tento cíl účelovou

organizaci, která je zodpovědná za vyhlášení tendru, včetně jeho financování. Tato instituce pak pracuje při jeho realizaci až do uvedení do provozu. Řídicí management v průběhu realizace tendru přechází do řídicího a správního aparátu nové výrobní jednotky.

Informace o vyhlášení tendrů jsou zveřejňované jak v denním tisku, na internetu, tak ve specializovaném odborném tisku a zasílají se dle potřeby a účelu také příslušným dodavatelům, velvyslanectvím a mezinárodním agenturám. Tendrové podmínky a pravidla si musí každý zájemce vyžádat a zaplatit minimální poplatek v místní měně, resp. v USD (částka činí řádově desítky až desetitisíce USD, podle druhu tendru).

Základem úspěšnosti při získávání tendrové objednávky je získání informací v místní podnikatelské lobby, kde se v přiměřeném časovém předstihu před vyhlášením tendrových podmínek rozhoduje o formulaci tendrové specifikace.

Nejběžnější podmínkou pro účast zahraniční firmy na tendrovém řízení je existence Branch Office nebo Liaison Office, popřípadě oficiálního zástupce. Obchodní výhradní zástupce musí mít svůj obchodní kód nezbytný pro všechny obchodní a finanční transakce v Íránu. Pokud jej nemá, pak může pracovat pro zahraniční firmu jen na základě pověření a za provizi.

Nejběžnější formou registrovaného domácího zástupce jsou specializované konzultantské místní firmy, často i s mezinárodní účastí. Úspěšnost zahraničních subjektů v tendrech je větší, pokud se zájemci podaří společně s íránským nebo jiným zahraničním partnerem zajistit exportní financování.

Nepřekročitelnou podmínkou předložení nabídky do tendru je požadavek zadavatele na složení tendrové kauce tzv. „**BID BOND**“, obvykle ve výši cca 3–5 % uvažované ceny. Tato kauce musí být složena v některé z komerčních bank v Íránu.

Obvyklou praxí je organizování tendrové předkvalifikace. Zájemci jsou vyzváni, aby zaslali své údaje a referenční seznamy, a na tomto základě je proveden užší výběr firem, kterým je pak přímo zaslána tendrová specifikace.

Ve většině tendrů, obzvláště pak v tendrech na investiční celky, které vyžadují garanční servis v délce trvání 12–18 měsíců od předání do provozu, se praktikuje bankovní záruka na správné zhotovení či dodání tzv. performance bond (PB), obvykle ve výši 10–25 % hodnoty kontraktu. Nebo se též uplatňuje kombinovaná forma bankovní záruky: PB je ve výši 10 % a zadržena neproplacená peněžní částka ve výši 10–15 %. Částka PB je zadržena kupujícím a návratná je pouze po splnění dodacích podmínek kontraktu – řádně provedené dílo a zároveň uplynulá garanční doba.

Ve zbožových smlouvách, které běžně vyžadují garanční servis 6–12 měsíců od převzetí zboží, se obvykle praktikuje bankovní záruka performance bond ve výši do 10 % hodnoty kontraktu a částka 5 % je zadržena kupujícím. Návratná je až po splnění dodacích podmínek kontraktu, druhá část 5 % je pak uvolněna kupujícím po skončení garanční doby.

Ve zbožových smlouvách, které nevyžadují garanční servis, se běžně praktikuje bankovní záruka performance bond ve výši 10 % hodnoty kontraktu. Částka 10 % je zadržena kupujícím a uvolněná po splnění dodacích podmínek smlouvy.

Bankovní náklady za vystavení bankovních záruk jsou v Íránu průměrně 2–4 % z hodnoty bankovní záruky.

Některé země (i dodavatelé) jsou z nejrůznějších důvodů zařazeni do tzv. „černého seznamu“ nevhodných partnerů. Na druhé straně jiní partneři bývají v praxi zvýhodňováni kupříkladu přednostním přizváním do vybraných rozvojových tendrů.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Íránský trh je cenově velice citlivý. U investičních celků jsou běžné požadavky dlouhodobých úvěrů, buy-back nebo systém BOT, stejně jako požadavky na stále větší podíl íránské výroby a na transfer technologií a případné částečné protiodběry zboží vyráběného na dodaném zařízení.

Íránský trh navzdory místním specifikům, která se obvykle nevyskytují při obchodování v EU, USA apod., zůstává jedním z mála dosud nerozdělených trhů, které ještě neovládly nadnárodní společnosti, a kde lze stále ještě získat zajímavý podíl trhu a/nebo navázat dlouhodobé obchodní vztahy. Írán představuje řadu obchodních možností a výzev. Tržní podíly dodavatelů mohou dosáhnout výše jinde nemyslitelné.

Místní specifika nepřinášejí pouze negativa a rizika, ale mají rovněž pozitivní znaky, výhodné zejména pro obchodování menších a středních soukromých firem, u nichž obchody uzavírají většinou sami majitelé firem a kde rychlost a pružnost rozhodování je vysoká. Írán skýtá mnoho výhod pro dodávky technologií a následnou společnou výrobu na těchto zařízeních s dodávkami nejen pro íránský trh, ale díky strategické poloze Íránu i na trhy okolních zemí a zemí Střední Asie. Jedná se především o levnou a zručnou pracovní sílu, volné výrobní kapacity, levné vstupy (energie, suroviny atd.). Zde je nutno se zmínit o podnikání ve free-zónách, kde již působí řada evropských i asijských firem vyrábějících a montujících zařízení pro Írán i opětovný export. Podnikání ve free-zónách (FZ) má silnou podporu ze strany státu, zejména v investicích, budování infrastruktury a bankovníctví. Ceny pronájmů výrobních hal i obytných prostor ve FZ jsou zatím stále velmi nízké. Obrovské odbytové perspektivy i důležitost místního trhu z hlediska strategické pozice v regionu si plně uvědomují nejenom firmy, ale i vlády především evropských států. Zejména Německo, které dosahuje podílu přes 10 % íránských dovozů, jednak díky vysoké státní podpoře formou poskytování vývozních záruk a jednak díky vysokému nasazení německých firem při zpracovávání místního trhu. Je zřejmé, že firmy, které se stihnou etablovat na místním trhu v této (politicky zajímavé) době, mají reálnou šanci na udržení vysokého tržního podílu i v budoucnosti, kdy předpokládané postupné rozdělování íránského trhu mezi nadnárodní společnosti již bude ukončeno.

Mnohdy se stává, že po uzavření smlouvy dochází k dalším jednáním, na kterých místní partneři mění podmínky smlouvy, posouvají termíny dodávek, případně mění platební podmínky. Tento způsob obchodování, který je mnohdy ze strany Evropanů chápán jako hrubé nedodržení dohodnutých podmínek, je v Íránu obzvláště u dodávek většího rozsahu běžnou praxí. Je proto třeba být připraven na průběžné obchodní jednání po celou dobu trvání obchodu. Mimo to je obchodování považováno za společenskou záležitost a íránské obchodníky si je dovedou náležitě vychutnat. Tento místní obyčej skýtá však také mnoho výhod i pro dodavatele. Průběžně dohodnuté změny smluvního obchodního případu je možno partnerovi i vhodně zúročit. V „dalším“ kole jednání tak lze dosáhnout proti obvykle požadovaným slevám z jednotkových cen nebo odkladu splátek např. rozšíření objemu dodávky, posunutí termínu atd. Na druhé straně se však od evropských dodavatelů očekává, že smluvené podmínky a termíny beze zbytku dodrží. Íránské obchodníky jsou mistry v reklamaci a v jejich výhodném obchodním využívání.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Za uplynulý rok 2008 (období 01/2008 až 12/2008) bylo zaznamenáno několik případů porušování práv duševního vlastnictví ve vztahu k českým subjektům. Íránské prodejce byli vyzváni k nápravě, ale ukázalo se, že íránská legislativa zatím komplexně neupravuje problematiku ochrany duševního vlastnictví a prakticky s tím v současnosti nejde nic dělat.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Nejpoužívanější je neodvolatelný nepotvrzený akreditiv. Pokud jsou splněny podmínky předepsané L/C a inkasní dokumenty včas předloženy zahraniční bance k proplacení, nedochází k prodloužení. (Neodvolatelné nepotvrzené akreditivy jsou vystavovány na základě potvrzené alokace Centrální banky u příslušné komerční banky, která provádí úhrady). Nicméně samo vyřízení akreditivů může vzhledem ke zdlouhavé administrativě trvat relativně dlouho, zejména tam, kde se v minulosti jednalo o zvýhodněný kurs USD. Po zavedení jednotného kursu rijálu ve státním rozpočtu na rok 2002/3 sice došlo k výraznému zlepšení, ale ze strany íránských soukromníků jsou někdy platby prováděny prostřednictvím cizích bank nebo jejich poboček ve třetích zemích, především v SAE – Dubaji. V těchto případech je operativnost finančních úkonů výrazně vyšší. Platební morálka íránských zákazníků je na dobré úrovni, nicméně je dobré neopouštět zavedené způsoby placení (L/C proti dokumentům, proti převzetí zásilky atd.).

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Veletrhy představují v íránském obchodním prostředí významný marketingový nástroj. Výstav a veletrhů probíhá v Íránu velmi mnoho, ale i když se íránský provozovatel veletrhů snaží prezentovat jednotlivé veletržní akce jako veletrhy zaměřené spíše tématicky, umožňující setkání specialistů v určitém odvětví,

praxe bývá jiná. I v tématicky zaměřeném veletrhu lze nalézt vystavovatele, kteří s inzerovanou komoditou nemají příliš společného (na leteckém veletrhu vystavuje třeba výrobce hraček, třebaže s leteckou tematikou). České firmy se účastní především výstav tradičních komodit – obráběcích a textilních strojů, nicméně začínají pronikat i do dalších odvětví (stavebnictví, bezpečnost).

Pro další informace doporučuje ZÚ Teherán navštívit webové stránky www.irtp.com, www.iranfair.com.

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Základní právní předpisy:

- Zákon o zainteresování a ochraně zahraničních investic v Íránu z 28. 11. 1955 a jeho prováděcí předpisy z roku 1956
- Zákon z roku 1993 o zakládání volných obchodně – průmyslových zón v Íránu (Free Trade – Industrial Zones) a Předpisy řídící kapitálové investice ve Volných obchodně-průmyslových zónách v Íránu odsouhlasené v roce 1994
- Zákon o třetím pětiletém ekonomickém, sociálním a kulturním rozvojovém plánu (2000–2004).

Sféry povolených zahraničních investic:

- sféra zahrnující již odsouhlasené rozvojové projekty
- oblast průmyslové a zemědělské produkce a produkce nerostných surovin
- doprava a příbuzné aktivity.

Financující íránské instituce (např. Export Development Bank of Iran), nápomocné íránským subjektům zapojeným ve výše uvedených aktivitách, jsou oprávněny k udílení případných výjimek ze zákona.

Služby, poskytované nezávisle na aktivitách zahraničních investic, nespádají do rámce Zákona o zahraničních investicích, jestliže nejsou poskytovány a spojeny s některou z výše uvedených odsouhlasených sfér.

Dovoz zahraničního kapitálu do Íránu je možný:

- ve formě zahraničních měn
- ve formě zařízení, náradí, náhradních dílů, základních surovin
- ve formě pozemních, vzdušných a námořních dopravních prostředků
- ve formě patentových práv
- ve formě mezd a platů hrazených expertům v zahraniční měně

Veškerý čistý zisk nabytý v Íránu, přičtený k základnímu kapitálu nebo reinvestovaný do jiných podniků, spadajících do rámce Zákona o zainteresování a ochraně zahraničních investic, bude považován za zahraniční kapitál.

Právní ochrana zahraničního kapitálu:

- Vláda Íránu rozšiřuje ochranu na veškerý kapitál dovezený do země v souladu se Zákonem o zainteresování a ochraně zahraničních investic a zisku z něj nabytého
- právní nároky, výjimky a možnosti pro kapitálové investice domácích subjektů poskytované na základě různých zákonů, včetně zákonů patřících ke zdanění, budou aplikovány pro zahraniční investory
- v případě pozbytí kapitálu v důsledku jakéhokoliv legislativního zásahu vláda zaručuje odpovídající náhradu jakýchkoliv z toho vyplývajících škod a ztrát
- zahraniční investoři si mohou pojistit kapitál dovezený do Íránu. V případě nehody (accident) se nástupcem kapitálového investora stane pojišťovací společnost (výhradně ve státním vlastnictví od Revoluce 1979) na základě podmínek odpovídajících pojistné smlouvě. Toto nástupnictví nebude považováno za převod kapitálu
- převod vloženého kapitálu a zisků jako výsledků obchodních aktivit zahraničního investora
- v principu neexistují právní limity převodu vloženého kapitálu a z něj vyplývajících zisků. Nicméně tyto transfery musí být realizovány v souladu s regulemi International Monetary Fund Agreement z roku 1944 a musí splnit všechny odpovídající závazky

- vlastník zahraničního kapitálu musí držet nejméně 10 procent svého počátečního kapitálu v Íránu po období šesti měsíců od data transferu kapitálu jako bezpečnostní zálohu pro své případné závazky
- zahraniční investor může transferovat do zahraničí čistý zisk vyplývající z investování svého kapitálu v Íránu po odečtení daní, poplatků a statutárních rezervních požadavků ve stejné měně jako původně dovezený (vložený) kapitál
- co se týče základního kapitálu, zahraniční investor jej smí transferovat do zahraničí v časovém limitu nepřesahujícím 3 měsíce, pokud je částka kapitálu taková, že její poukaz nezpůsobí problémy s dostupností zahraniční měny. V takovém případě může být doba převodu delší
- v každém případě poukázaná částka v jednom roce nebude menší než 30 procent celkové částky, která má být poukázána
- v případě, že dostupnost zahraničních měn vládě neumožní transfer celé či části zisku zahraničního investora, pak smluvní strany obdrží povolení exportovat autorizované zboží bez svého závazku, že vrátí tímto exportem získané volně směnitelné měny do Íránu.

Přepoččet zahraničních měn při transferu kapitálu do zahraničí:

- na poukazy zisku nebo repatriaci kapitálu bude aplikován prodejní kurs banky platný v den převodu
- převod bude proveden ve stejné měně, která byla dovezena do Íránu, včetně nehotovostního kapitálu, oceněného jako část celkových zahraničních kapitálových investic.

Limity zahraničních investic v Íránu

Na základě řady rozhodnutí íránské Rady ministrů, měnicích předcházející praxi max. procentního poměru 49:51 mezi zahraničním investorem a íránským subjektem, je od konce roku 2004 zahraničním investorům povoleno vlastnit i majoritní podíly ve společných podnicích s následujícími atributy:

- mohou být pouze v odvětvích povolených v rámci činností místních soukromých firem
- nebudou znamenat jakýkoliv monopol nebo výlučná privilegia
- investovaný kapitál ze zahraničí je soukromý bez vztahu k místní vládě
- pokud by v průběhu činnosti získala podíl zahraniční vláda, kapitál musí být repatriován
- dovozem kapitálu musí být zajištěn dekretem vlády (resp. OIETAI), na jehož základě je vydána licence k dovozu
- přepoččet zahraniční měny na IRR – viz výše.

Írán v posledních letech vlády Chátámího velmi usiloval o strategicky významný zahraniční kapitál a přímé zahraniční investice do klíčových odvětví ropného, plynárenského, petrochemického, cementářského, ocelářského, metalurgického a těžebního průmyslu, s cílem maximálně využít své rozsáhlé a bohaté zásoby nerostných surovin, zvláště ropy a zemního plynu. Mezi hlavní zahraniční investory a poskytovatele investičních úvěrů patřilo Japonsko (hlavně investice do průzkumu a těžby ropy, automobilového a elektrotechnického průmyslu), Jižní Korea (automobilový a elektrotechnický průmysl), Itálie (ropný a petrochemický průmysl – koncern AGIP aj.), Německo (automobilový, strojírenský a chemický průmysl), Francie (ropný a petrochemický průmysl – koncern Total Finaj aj.), Španělsko (ropný, petrochemický a energetický průmysl), Norsko (ropný a petrochemický průmysl – státní koncern STATOIL), Čína (tepelné elektrárny, těžký a metalurgický průmysl), Nizozemsko (ropný a petrochemický průmysl – Shell), Rusko (energetický, těžký, metalurgický, letecký průmysl a jaderná energetika), Malajsie (petrochemie – Petronas aj.).

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Strategii a koncepci vypracovává Ministerstvo hospodářství a financí, (p. Dr. M. Lotfi – Head of Department for Central & Northern Europe and General Director for Foreign Economic Relations) a jeho prostřednictvím pak Organizace pro investice, ekonomickou a technickou pomoc (Organization for Investment, Economy and Technical Assistance) ve spolupráci s CIB; (vedoucím je Mr. Seyed Ahmad Mortazavi – Director General of Foreign Investment).

V květnu 2002 vstoupil v platnost nový zákon o ochraně a podpoře investic a jeho prováděcí předpisy, v kterém jsou podstatné změny pro zahraniční investory, výrazně zjednodušující proces a zvyšující

atraktivnost pro příliv zahraničního kapitálu. Umožňuje vstup zahraničního kapitálu (s výjimkou ropy a plynu, kde je zvláštní regulace) až do 100 %; zakládání J-V až do výše 100 %; podíl na výrobě na domácím trhu a pro export do třetích zemí je limitovaný na 25–35 %; zdanění zisku 25 %. Zodpovědným orgánem je jen Rada pro zahraniční investice při Ministerstvu ekonomiky a finančních věcí. Stejná práva mají zahraniční i domácí investoři.

Původně optimisticky plánovaný záměr 48 mld. USD zahraničních investic v období 4. pětiletého plánu (období 03/2006–02/2010), byl silně zredukován.

Nejperspektivnější jsou zahraniční investice do vybudování moderní průmyslové infrastruktury jako jsou petrochemie, energetika, ropný a plynárenský průmysl, výroba oceli, textilní a potravinářský průmysl, dopravní infrastruktura, ochrana životního prostředí.

V Íránu existuje 7 volných obchodně-průmyslových zón, kde mohou zahraniční a iránské investoři participovat na ekonomických záměrech v jakémkoliv vzájemně odsouhlaseném investičním poměru. Mají 4–15 let daňové prázdny (záleží na umístění zóny) od začátku obchodních aktivit a zaručenou ochranu zahraničních investic proti rizikům. Vstupní zahraniční kapitál, čistý zisk a jakékoliv výnosy z investičních aktivit v těchto zónách mohou být ze zákona převedeny kdykoliv do zahraničí.

Ekonomický vývoj Íránu v posledních 20 letech ukázal, že tato země je životně závislá na spolupráci a mezinárodní kooperaci v oblasti transferů technologií (TOT) a transferu know-how, zakládání smíšených podniků, spolupráci na třetích trzích apod. Spotřební náklady představují cca 80–90 % současného využití HDP (oproti předcházejícímu roku stouply o 4 %), z toho podíl ve spotřebě na HDP v soukromém sektoru představuje 65 %.

Írán má citelný nedostatek vlastních vnitřních investičních zdrojů a nevyhnutelně potřebuje příliv zahraničního kapitálu (např. jen iránský ocelářský průmysl potřebuje investovat cca 3,7 mld. USD pro splnění záměru vytyčeného 4.pětiletku, a to ročně vyrobit 24,7 mil. tun oceli).

Přímé zahraniční investice (Foreign Direct Investment – FDI) v r. 2008 dosáhly výše cca 11,5 miliard USD. Celkem 11 hlavních investičních projektů bylo směřováno do výstavby rafinérií, energetického sektoru, průmyslu, zemědělství a výroby hliníku. Převážná část investorů je ze zemí EU, převážně Německo a Francie (celkem cca 5,3 miliardy USD), dále pak UAE (1,1 miliardy USD)

Podle oficiálních informací plánovaný růst 6 % HDP v 4. pětiletém plánu potřebuje roční objem investic do iránské ekonomiky ve výši 14,5 mld. USD, v opačném případě by země čelila poměrně vysoké nezaměstnanosti.

9.3. České investice v teritoriu

Žádný český investor v Íránu neinvestoval. Jednání probíhají v oblasti rozvoje dopravní (železniční) infrastruktury, koksoven a v leteckém průmyslu. Během roku 2008 však v jednáních nedošlo k žádoucím pokrokům. Dobíhá pouze platba za investici v oblasti veřejné dopravy, která byla realizována v roce 2005.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Nejperspektivnější se v Íránu jeví především investice do oblasti budování moderní infrastruktury (petrochemie, ocelářství, textilní, potravinářský průmysl, dopravní infrastruktura, ochrana životního prostředí – především na snížení dopravních exhalací a do úpraven odpadních vod, jak komunálních tak průmyslových), dále do výroby zařízení a strojů pro uvedená odvětví. Strategickým předpokladem pro investice je místní montáž finálních produktů a narůstající místní výroba komponent, zejména ve FTIZ, v níž jsou podmínky práce podpořeny vysokou státní podporou, nízkými nájemnými a příznivými náklady na pracovní sílu.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Zákony a prováděcí nařízení

Místní předpisy nejsou transparentní a jsou neustále měněny. Administrativní řízení v souvislosti s investicí je velmi složité a zdouhavé. Podnikání investorům komplikuje i obrácené důkazní břemeno a nedostatečné mechanismy odvolacích řízení.

Zdanění

Aktivity, které jsou obvykle v jiných teritoriích vyjmuty z povinnosti odvádět daně (kanceláře zástupců firem, off-shore podnikání, smlouvy na bázi buy-back, dočasně dovážené zařízení) jsou v Íránu vysoce zdaněny. Mimo to jsou zahraniční firmy i zahraniční pracovníci diskriminováni vysokými daněmi. Daňové řízení probíhá arbitrážním způsobem.

Neatraktivní investiční prostředí

V Íránu je pro zahraniční subjekt velice obtížné obdržet povolení pro většinovou účast ve firmě. Repatriace zisku, dividend atd. je značně problematická. Požadavky na místní podíl jsou nejasné a komplikované. Bankovní systém neumožňuje rychlé a pružné operace. Zahraniční banky v Íránu nejsou otevřeny. Stabilní kurs US dolaru vůči rijálu čelí vysoké inflaci místní měny a prodražuje tak místní vstupy výroby. Nutnost „prostředníků a poradců“, stejně jako nutnost výplaty různých „odměn“, prodražuje jakékoliv podnikání. Neexistuje volný trh se zdravou konkurencí. Místní státní organizace, nadace (bonjád) mají přístup k levným nezdaněným zdrojům i vysokou ochranu trhu. Vážným problémem je místní legislativa, bráníci akceptovat mezinárodní arbitrážní soud a evropské právo pro řešení obchodních sporů. Místní zákony jednoznačně předepisují íránské právo a íránský soud. Nedostatek dostupných a jednoznačných informací o podmínkách podnikání v Íránu ovlivňuje negativně rozhodování investorů. Různá ministerstva navíc mají často rozdílná až protichůdná stanoviska a rozhodnutí.

Drtivá většina zemí nemá, vzhledem k neochotě íránské strany, dosud uzavřeny smlouvy o ochraně investic a zamezení dvojímu zdanění, nebo tyto smlouvy stále čekají na ratifikaci.

Potíže zahraničních firem a zahraničních pracovníků v Íránu

Největším problémem je neúnosně vysoké až diskriminující zdanění zahraničních pracovníků a firem daní z příjmu. Prakticky to znamená, že cizinci pracující v Íránu platí daně z příjmu podle tabulek stanovených ministerstvem financí, a platné pracovní smlouvy prokazující nižší příjem, než stanoví tabulky, nejsou pro daňové úřady rozhodující (viz bod 5.5).

Procedura získávání pracovního a pobytového povolení je velice zdouhavá a komplikovaná.

Dlouhodobý pobyt cizinců v Íránu komplikuje i velice špatné životní prostředí v Teheránu, zejména vysoké exhalace z výfuků aut. V samotném Teheránu ročně umírá 7000 osob na následky znečištění ovzduší (podle oficiálních statistik). Dále je v Íránu nedostatek kvalitních mezinárodních škol, omezené kulturní a společenské vyžití, existují dovozní a vývozní omezení osobních věcí cizinců při stěhování atd. Podle údajů Economic Intelligence Unit za rok 2004 se Teherán umístil na 113. místě ze 130 měst v klasifikaci obtížnosti života.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Rok 2009 je v Íránu rokem prezidentských voleb (1. kolo proběhne 12. června) a není vyloučeno značné přiosvětlení bezpečnostních opatření před volbami. Rovněž není možné odhadnout reakce neúspěšných kandidátů a jejich příznivců po volbách.

Mezinárodní postavení země je rozhodující měrou ovlivněno konfrontací kolem íránského jaderného programu. Tento faktor činí další vývoj v teritoriu obtížně odhadnutelný.

S tím souvisejí rizika ekonomického vývoje. I když světová finanční a ekonomická krize má menší dopad na íránskou ekonomiku, než je běžné v otevřených ekonomikách, zcela jistě se do íránské ekonomiky promítne loňský výrazný propad cen ropy. Ani tento dopad však nebude nijak významný, protože již vloni íránská ekonomika počítala s příjmy z ropy ve výši 40 USD za barel (zisk z vyšších cen v roce 2008 byl odváděn do zvláštního fondu pro budoucnost).

Kritickou situaci způsobí inflace. Vláda oznámila záměr zrušit veškeré subvence a hodlá zavést přímou platbu v hotovosti potřebným rodinám jako kompenzaci za zrušené subvence. Dle oficiálních odhadů by tyto platby mohly spustit nekontrolovatelný růst inflace až k 40 %, což by prodražilo místní náklady zahraničních firem financované ve volné měně.

Na druhé straně dochází k uvolňování dosud limitovaných dovozů, zejména pro soukromý sektor. Nadále bude pokračovat trend přesunu prvovýroby ze státních podniků do soukromého sektoru. Ve státních podnicích bude ponechána dokončovací montáž. Současně dojde k poklesu dovozů pro státní sektor a k větší poptávce po místních výrobcích. Je obtížné předpovědět, jak bude v roce 2009 současná vláda pokračovat v oznámené privatizaci státních podniků, jakou metodou bude privatizace prováděna a jaká bude její dynamika.

Vzhledem k obrovskému rozmachu stavební činnosti, zejména pro bydlení, lze předpokládat, že tento trend potrvá i v r. 2009. Otázkou zůstává, zda po dokončení většiny staveb nedojde ke kolapsu dopravy a zásobování v oblíbeném a tudíž demograficky přetíženém severním Teheránu.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Trend opatrné liberalizace ekonomické struktury země a postupné uvolňování trhu byl s nástupem konzervativní vlády po volbách 2005 přibrzděn. Jednání o Dohodě o obchodu a spolupráci s EU (TCA) jsou pozastavena, vstup Íránu do WTO již není prezentován jako priorita.

Íránská legislativa je neustále doplňována a pozměňována nejenom řadou vydaných novel a nových zákonů, ale i prováděcích vyhlášek, a nakonec i výkladů stávajících zákonů.

Na téma přechodu íránského daňového systému od dílčích daní na systém DPH se uskutečnilo několik seminářů, ale celý projekt zůstává nadále ve stadiu studie.

Mezi parlamentem a současnou administrativou se vedou boje při schvalování rozpočtu, kde parlament obviňuje vládu s účetních triků, které by vládě měly umožnit zvýšení čerpání z tzv. ropného vyrovnávacího fondu, který je parlamentem nekontrolován. Stejná situace je i v oblasti subvencí, jejich zrušení a nahrazení přímou platbou potřebným osobám.

Nelze odhadnout další vývoj jaderné kauzy, která se posunula s půdy MAAE na půdu RB OSN, která na Írán v prosinci 2006 uvalila první sankční omezení č. 1737. V dalších dvou letech přibýly postupně další dvě, obě za vytrvalou nespůlupráci v oblasti možného zneužití jaderného výzkumu v Íránu.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Navzdory nepříznivému vývoji v posledních letech zůstává ČR v povědomí Íránců stále jako tradiční a solidní dodavatel. Změny v ekonomické struktuře Íránu vyvolaly změny i v systému zahraničního obchodu, kde narůstá tlak na místní výrobu (společné podniky) s tím, že dovozy finálních výrobků jsou postupně snižovány a narůstá dovoz klíčových komponentů pro místní výrobní a montážní závody. Snahy o rozsáhlou rekonstrukci průmyslu a další industrializaci země se projevují v rozsáhlých dovozech strojního zařízení, generátorů a v zájmu o převod technologií.

Perspektivy pro český vývoz jsou především tam, kde se dodavatel nebojí investovat do marketingu a průběžného zpracování trhu. Jedná se zejména o dodávky obráběcích a textilních strojů, dílů pro automobilový průmysl, klíčových dílů pro lehký průmysl (např. součásti praček – programátory, elektroventily atd.), dále o společnou místní výrobu jak strojů tak i spotřebního zboží pro místní i sousední trhy, případně s využitím výhody možnosti práce ve volných zónách. Dosud neotevřenou, ale obchodně velice zajímavou oblastí zůstává ekologie ve všech svých aplikacích. Samostatnou kapitolou je dynamicky se rozvíjející automobilový průmysl.

Možnosti rozvoje bilaterálních ekonomických vztahů zůstanou nicméně v nejbližší budoucnosti limitovány vývojem íránské jaderné kauzy na mezinárodní scéně. Otvírá se řada scénářů, z nichž některé mohou významně zasáhnout do světového obchodu s ropou. Prognóza dalšího vývoje je nejistá.